

Tartu Ülikool
Loodus- ja tehnoloogiateaduskond
Ökoloogia ja Maateaduste instituut
Geograafia osakond

Magistritöö inimgeograafias

**Etniline ja vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisus Põhja-
Tallinnas, Lasnamäel, Piritas ja Viimsis**

Liina Laiverik

Juhendajad:
Prof. Tiit Tammaru
MSc Kristiina Kamenik

Kaitsmisele lubatud:

Juhendajad: /allkiri, kuupäev/

Osakonna juhataja: /allkiri, kuupäev/

Tartu 2014

Sisukord

1. SISSEJUHATUS	3
2. TEOREETILINE TAUST	6
2.1. Mitmekesisus ja sellega arvestamine linna juhtimisel	6
2.2. Sotsiaalne ruum ja vaba aeg	9
2.3. Kogukond ja selle teke	14
3. MATERJAL JA METOODIKA	17
3.1. Uurimispiirkond	17
3.1.1. Muutused Tallinna linnaruumis peale II maailmasõda	18
3.1.2. Põhja-Tallinna linnaosa	20
3.1.3. Lasnamäe linnaosa	21
3.1.4. Pirita linnaosa	22
3.1.5. Viimsi vald	23
3.1.6. Linnaosade rahvastiku ja hoonestuse võrdlus	25
3.2. Materjal	27
3.2.1. Dokumendid	27
3.2.2. Intervjueeritud asutused	27
3.3. Metoodika	31
3.3.1. Arengukavade analüüs	31
3.3.2. Intervjuude analüüs	32
4. TULEMUSED	33
4.1. Arengukavade analüüs	33
4.2. Intervjuude analüüs	44
5. ARUTELU	61
6. KOKKUVÕTE	69
SUMMARY	71
TÄNUAVALDUSED	73
Kasutatud kirjandus	74
Lisa 1 Intervjueeritud asutused ja isikud	80
Lisa 2 Intervjuu kava omavalitsustele (Pirita)	81
Lisa 3 Intervjuu kava allasutustele (Lasnamäe)	82
Lisa 4 Intervjuu kava eraettevõtetele (Pirita)	83

1. SISSEJUHATUS

Linnaruum on pidevalt muutuv keskkond, millel tuleb kohaneda uute vajaduste ja nähtustega, olla piisavalt dünaamiline ning leida lahendused praegustele ja tulevastele probleemidele. Linnaruumis toimuvad pidevad muutused on mõjutatud mitmetest erinevatest sotsiaalsetest, majanduslikest, poliitilistest, füüsilistest ja demograafilistest teguritest, mille ajendiks on regionaalsetel, rahvuslikel ja ülemaailmsel tasanditel toimuvad protsessid (Marcuse ja Kempen 2000). Linnale sünnipäraselt kaasa antud omaduseks on mitmekesisus, millel on kalduvus tänapäeva globaliseerunud maailmas pigem suurendada kui vähendada (Wirth 1938; Fincher ja Iverson 2008). Inimesed on muutunud mobiilsemaks kui kunagi varem, mis tähendab, et reisirakke palju nii riigisiselt kui riikide väliselt ja seda töö, õpingute, pereloomise või muudel põhjustel. Nathan (2000) on seisukohal, et mitmekesisuse suurenemise võtmefaktoriks on migratsioon, kuid rolli mängib ka see, et identiteedid on komplekssemad ja muutlikumad kui kunagi varem, mis teeb sellest linnajuhtidele suure väljakutse. Syrett ja Sepulveda (2011) on arvamisel, et üks põhjuseid, miks mitmekesisuse poole püüeldakse on majanduslik kasu. Samas ei tohi unustada, et inimesed on nõus panustama vaid sellisesse ühiskonda, kus nad tunnevad end turvaliselt, koduselt ja tunnustatuna. Kuuluvustunne ja teadmine, et ollakse ühiskonna osa, on identiteedi kujunemisel väga oluline aspekt (Peters 2010).

Eesti on riik, kus elab ligikaudu 30% venelasi (Statistikaamet, 01.01.2013), lisaks veel ukrainlasi, valgevenelasi, tatarlasi, soomlasi ning mitmete teiste rahvuste esindajaid. Oluline on see, et hetkel on enamus mitte-eestlastest venekeelsed elanikud, kellest suur osa sattus siia nõukogude perioodil, mil ENSV territooriumile rajatud tööstused vajasisid tööjõudu. Täna on Eesti taasiseseisvumisest möödas 23 aastat ja meil on riigis jätkuvalt elanikke, kes ei valda riigikeelt, mistõttu on nende väljavaated tööturul piiratumad. Peame tegelema probleemidega nagu segregatsioon, diskrimineerimine ning etniliste gruppide vähene lõimitus ühiskonnas. Lisaks on tänapäeval aktuaalseks teemaks oskustöölise suurenev puudus Eestis ning mitmed ettevõtted on väljendanud soovi tööjõu sissetoomiseks teistest riikidest (Inselberg 2014). See tähendab, et suure tõenäosusega muutub Eesti linnapilt kunagi veelgi multikultuursemaks ning ühiskonna

paremaks toimimiseks tuleb integratsiooni temaatikaga veelgi tõsisemalt tegeleda. Toetudes Henry Lefebvre (1967) „õigus linnale” teooriale, mille kohaselt on kõigil ühiskonnagruppidel õigus kasutada ja nautida linna hüvesid võrdväärselt, on oluline, et kõigile elanikele pöörataks sama palju tähelepanu ning soositaks võimalusi sotsialiseeruda ja ühiskonda sulanduda. Nagu Rahvusvahelise Rahvuskultuuride Liidu Lüüra esindaja (Intervjuu 15) rõhutas, siis multikultuursus ei tähenda seda, et riiki tuleb erinevate rahvuste esindajaid, kes igaüks oma nurgakeses elab, vaid oluline on ühiskondlikus elus osaleda, õppida kohalikku kultuuri ja tavaid ning samal ajal tutvustada oma kultuuri eripärasid ja traditsioone eesti rahvale. Multikultuursusega tuleb arvestada aina enam ning lõimumise suurendamiseks on Kultuuriministeerium välja töötanud arengukava “Lõimuv Eesti 2020”, kus on kolme suurema väljakutsena nimetatud alljärgnevad:

- kogu ühiskonna, sealhulgas eestikeelsete püsielanike avatuse suurendamine ja hoiakute kujundamine lõimumist toetavaks;
- eesti keelest erineva emakeelega püsielanike lõimumise jätkuv toetamine ühiskonnas;
- uussisserändajate kui kasvava sihtrühma Eesti ühiskonnaga kohanemise ja lõimumise toetamine.

Vaba aeg on üks valdkond, mis annab võimaluse erinevaid rahvuseid ja inimesi kokku tuua (Shinew et al 2004). Sama on öelnud uurijad töö ja kooli kohta, kuid viimaste puhul ei ole tegemist täiesti vabatahtliku valikuga, mida vaba aja veetmine aga on. Vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisus on oluline tegur, mis aitab kultuurilist kapitali kasvatada ning seda saab edaspidi kirjus ja komplekses ühiskonnas sotsiaalsete sidemete loomisel kasutada (Stalker 2011, Peterson ja Kern 1996). Vaba aja tegevuste planeerimisel osaleb kohalik omavalitsus, tema allasutused, erasektor ning kindlasti ka kohalikud seltsid ja kodanikualgatused.

Käesoleva uurimistöö teemavalikut motiveeris soov uurida, kuidas erinevad institutsioonid vaba aja tegevusi planeerivad ning millega/kellega nad sealjuures arvestavad.

Magistritöö eemärgiks on selgitada välja, kuivõrd mitmekesised on vaba aja veetmise võimalused Tallinna erinevates linnaosades ja tagamaal ning kas selles valdkonnas tuleb esile rahvuslikke erinevusi. Töö eesmärgi saavutamiseks on esitatud järgmised uurimisküsimused:

- Kas ja millised on piirkondlikud ja asutuste vahelised erinevused vaba aja tegevuste planeerimisel?
- Millisel määral arvestatakse vaba aja tegevuste planeerimisel etniliste gruppidega ning kas see erineb piirkonniti/asutuste lõikes?
- Millisel määral arvestatakse vaba aja tegevuste planeerimisel teiste rahvastikurühmade (näiteks vanuse alusel) vajadustega?

Koos sissejuhatava ja kokkuvõtva osaga koosneb töö kuuest peatükist. Pärast sissejuhatavat osa tuuakse välja töö teoreetiline raamistik, kus kirjeldatakse mitmekesisust üldiselt ja sellega arvestamist linna juhtimisel, räägitakse sotsiaalse kapitali ja vaba aja seotusest ning kogukonnatunde tekkimisest. Järgmisena antakse ülevaade uurimispiirkonnast, kirjeldatakse töös kasutatud materjali ning tutvustatakse töös kasutatud metoodikat. Pikemalt peatutakse andmete analüüsil. Töö lõpeb aruteluga, kus püütakse leida seletusi saadud tulemustele, ning põgusa kokkuvõttega, mis annab ülevaate tehtud tööst.

2. TEOREETILINE TAUST

2.1. Mitmekesisus ja sellega arvestamine linna juhtimisel

Hollandi linnageograaf Ronald van Kempen on uurinud linnades toimuvaid protsesse ning on seisukohal, et linnaruum on pidevalt muutuv keskkond ja seda põhjustavad erineval sotsiaalsed, majanduslikud, poliitilised, füüsilised ja demograafilised tegurid. Laiemalt on tegemist globaliseerumisega (Marcuse ja Kempen 2000), mis omakorda aitab kaasa mitmekesisuse kasvule. Mitmekesisus on aga linnadele loomupärane tunnus, millel on suundumus ajapikku pigem suureneda kui väheneda (Fincher ja Iverson 2008; Wirth 1938), mistõttu tuleb sellega kohaneda, kuid veel mõistlikum oleks mitmekesisusele läheneda positiivses võtmes ning panna see tööle nii, et kõik ühiskonnagrupid kasu saaksid. Palju on kirjandust negatiivsete aspektide kohta, mida mitmekesisus linnades kaasa toob, aga kuna tegemist on järjest laieneva protsessiga, mille peatumist ei ole näha, siis on oluline leida selles positiivseid aspekte ning võimalusi mitmekesise linnaruumi ja ühiskonna sidumiseks tervikuks.

Nathan (2011) arvab, et mitmekesisuse suurenemise võtmefaktoriks on migratsioon, kuid mitte ainult. Kindlasti mängib rolli ka see, et identiteedid on komplekssemad ja muutlikumad kui kunagi varem. Mitmekesisust mõjutavate teguritena on kirjanduses erinevate autorite poolt tähelepanu juhitud mitmetele olulistele protsessidele. Vertovec (2007) on viidanud suurenevale sisserändele ja päritolumaade mitmekesisustumisele. Samuti on Vertovec (2010) juhtinud tähelepanu globaalse migratsiooni dünaamilisele iseloomule, uutele sotsiaalsetele võrgustikele linnas ning immigrantide ja etniliste vähemusgruppide muutuvatele positsioonidele linnaühiskonnas. Cantle (2012) toob välja uue võimu ja poliitilise struktuuri ning dünaamilised identiteedid. Faist (2009) mainib rännete heterogeensuse kasvu päritolumaade, etniliste ja rahvuslike gruppide, religioonide, keelte ja rändekanalite osas.

Linnade mitmekesisus ja selle positiivne või negatiivne mõju linnale sõltub suures osas poliitikast ja planeerimisest. Fincher ja Iversoni (2008) poolt koostatud materjalid linnaplaneerimisest toovad välja, kuidas mitmekesisust linnades arendada ning millised

on olulised planeerimise etapid mitmekesisuse säilitamiseks ja tagamiseks. Fincheri ja Iversoni käsitus peab oluliseks õiglast mitmekesisust, mis toetab Lefebvre mõistet „õigus linnale” („*right to the city*”). Henri Lefebvre (1967) cit. Fincher ja Iverson (2008) tõstatas oma teoorias küsimuse, kellele kuulub linn. Selle all mõtles ta ühiskonnagruppe ja nende õiguseid tööle, kultuurile, kodule, normaalsetele elamistingimustele, turvalisusele ja võimalusele osaleda linna juhtimises ning saada rahuldav haridus. Fincher ja Iversoni (2008) poolt välja toodud kolm planeerimislikku etappi linnade mitmekesisuse tõstmiseks ja säilitamiseks on tunnustamine, ümberjaotamine ja kokku toomine.

Tunnustamine tähendab lühidalt erinevate ühiskonnagruppide ja nende huvide tuvastamist ning nendega arvestamist. Üks tavapärane otsustamise reegel tuvastamiseks erinevate gruppide vajadusi ja huve linnas on korraldus, mis nõuab planeerijalt või vastavalt asutuselt nimekirja koostamist erinevatest huvigruppidest ning seejärel nendega konsulteerimist, enne kui võetakse vastu otsus teatud planeeringut puudutavas küsimuses. Ehk tuleb teha nimekirja sotsiaalsetest või identiteedigruppidest ning seda ressurside jagamisel arvesse võtta. Samuti on oluline kavandada gruppidevahelisi projekte ning jagada ressursse ühisteks tegevusteks. Ümberjaotava planeerimisviisi ideeks on vähendada puuduseid ja ebavõrdsust. Ehk vahendid või objektid tuleb paigutada ümber nii, et piltlikult öeldes teeniks linn võrdselt nii rikka kui vaese elaniku huve. Oluline on luua sotsiaalne segunemine ning tagada õiglus vahendite paigutamisel erinevates valdkondades ja sissetulekugruppides. Kokku toomise all mõeldakse erinevate tunnustatud ühiskonnagruppide kokku toomist. See võib hõlmata erinevaid tegevusi, alates ümarlauast kuni sotsiaalkorterite jagamiseni. See tähendab, et tuleks tagada mitmekesine sotsiaalne ja majanduslik taristu kohalikul tasandil. Samuti tuleks luua turvalised ja läbipaistvad ruumid/kohad kohtumiseks.

Pidevalt kasvav kultuuriline mitmekesisus erineb Euroopa riikides oma ulatuse, päritolu ja mõju tõttu (Williams 2009) ning esitab kohalikule linnavõimule pidevaid katsumusi poliitikate ja juhtimise välja töötamiseks (Keith 2005; Syrett ja Sepulveda 2012). Fainstein (2005) on öelnud, et linnavõimud ei peaks üksnes legitiimsuse säilitamiseks tegelema rassismi ja eelarvamuste probleemiga, vaid kasutama mitmekülgse

elanikkonna võimalusi ühiskonnas majandusliku õitsengu ja mitmekesisuse elustiilide arendamiseks. Suureneva mitmekesisusega ühiskondades on keskseks valitsemise väljakutseks küsimus, kuidas hoida tasakaalus arenevat multikultuursust ja säilitada samal ajal olemasolevaid kirjuid identiteete, jõudes osaliseltki üksmeelele ühistes väärtustes (Syrett ja Sepulveda, 2012).

Syrett ja Sepulveda (2012) toovad välja kaks põhjust, miks on suhted majandusliku arengu, mitmekesisuse ja linnajuhtimise vahel äärmiselt olulised. Esiteks majanduslik areng ei viita ainult otseselt materiaalse heaolu kasvule, vaid mõjutab ka sotsiaalse võrgustiku, sotsiaalse kapitali ja kogukonna arengut. Teiseks on näha, et tänapäeval, mil linna majanduspoliitika on saanud äärmiselt mõjuvõimsaks ja linnad on oma tähelepanu pööranud aina enam ettevõtlusele ja ülemaailmsele konkurentsile, on selgeid tõendeid linnade arengupoliitikatest, mis tulenevad suurenevast mitmekesisusest. Mitmekesisuse poole püüeldaksegi tihti seetõttu, et selles nähakse võimalust majandusliku konkurentsivõime tõstmiseks. See on viinud arusaamani, et kultuurilist ja populatsioonide mitmekesisust saab kasutada oskuste ja teadmiste parandamiseks, ettevõtluse aktiveerimiseks, innovatsiooni ja loovuse tõstmiseks, samuti kaubandus- ja ärisuhete arendamiseks läbi diasporaa suhete ning investeeringute, oskustöölise ja külastajate meelitamiseks (Syrett ja Sepulveda 2011).

Mitmekesisust käsitlevate poliitiliste ja majanduslike vaadete lähenemine loob võimalused ja tõendid poliitikate lähenemiseks mitmekesisusele ja rassi regulatsioonidele läbi majandusarengu protsessi. See tähendab, et sisserändes nähakse võimalust majandusarenguks, samas ei tohi unustada negatiivse aspektina kaasnevaid sotsiaalseid probleeme. Linnavõimud üle maailma on pannud kokku palju erinevaid strateegiaid etniliste mitmekesisustega toimetulekuks. On selliseid, kes otsivad võimalusi tööturule kaasamiseks pakkudes võimalusi keele õppimiseks, kvalifikatsiooni tõstmiseks ning panustavad sotsiaalse võrgustiku arendamisse. Aga on ka näiteid kõrvalejätvatest poliitikatest, kus tööturule vähemusrühvuseid ei kaasata (Varsanyi 2010). Syrett ja Sepulveda (2012) poolt uuritud juhtimisstiilid äärmiselt kõrge mitmekesisusega Londonis näitasid, et majanduslik juhtimispraktika on moodustunud läbi mitme tasandi. Riikliku tasandi poliitikad, mis reguleerivad

migratsiooni, kodakondsust ja majanduslikku kuuluvust mängivad kesksel rollil laiemate regulatsioonide määramisel, kust mitmekesisuse juhtimine saab alguse.

2.2. Sotsiaalne ruum ja vaba aeg

Sotsiaalse kapitali teooria aitab mõista sotsiaalseid struktuure ja sotsiaalseid võrgustikke (Glover 2004) ning seda võib vaadata kui sotsiaalvõrgustiku ressursi, mida saab kasutada individuaalsete või ühiste eesmärkide saavutamiseks (Portes 1998; Putnam 2000). Shinew et al. (2004) jõudsid järeldusele, et avalikud kogukonna aiapidamised tõstsid ümbruskonna sidusust, edendasid sõprussuhteid musta- ja valgenahaliste vahel ning seeläbi pakkusid võimalusi sotsiaalse kapitali kasvatamiseks.

Sotsiaalse kapitali üks vorm on kultuuriline kapital, mida on oma töödes käsitlenud Pierre Bourdieu. Kultuuriline kapital koosneb Bourdieu (1986) väitel teadmistest, oskustest, haridusest ning materiaalistest objektidest, mis viivad kõrge sotsiaalse staatusele. Bourdieu (1984) on öelnud, et sotsiaalses ruumis paneb indiviidide positsiooni paika nende majanduslik ja kultuuriline kapital. Kujutades seda süsteemi paberil, siis mida lähemal erinevad indiviidid või grupid neis kahes dimensioonis üksteisele paiknevad, seda rohkem on neil ühist ning mida kaugemal, seda vähem. Identiteedi oluliseks osaks on kuuluvustunne, ehk teadmine, et ollakse millegi osa. Kuuluvustunne on aga seotud sellega, millist rolli vaba aeg inimeste elus mängib ning mil määral aitab kaasa sotsiaalse kapitali kasvule (Peters 2010). Sotsiaalne kapital on Bourdieu (1986) väitel oluline ka võimu kogumiseks.

Tänapäeval on sotsiaalse kapitali osas mõjuvalt sõna võtnud Robert Putnam, kelle väitel toetub sotsiaalne kapital usaldusel, normidel ja väärtustel. Lisaks eristab ta siduvat sotsiaalset kapitali (*bonding*) ja ühendavat (*bridging*) sotsiaalset kapitali. Esimene neist kujutab suletud võrgustikku, mis koosneb perekonnast ja sõpradest ning teine kontakte ja võrgustikke, mis toetavad kogukondi nagu näiteks spordiklubid, kus erineva sotsiaal-majandusliku või kultuurilise taustaga inimesed spordivad koos ja loovad nii uusi sõpru/tuttavaid väljaspool nende enda võrgustikke (Putnam 2000). Putnam (2007) on

samuti leidnud, et kultuuriliselt mitmekesisemaid piirkondi iseloomustab kahanenud usaldustase ja kogukondlik koostöö ning seda mitte ainult etniliste gruppide vahel, vaid vähemalt lühiajaliselt ka etniliste gruppide siseselt.

Samas on Hewstone (2009) leidnud, et erinevate rahvuste omavahelised suhted kasvatavad tolerantsust ja vastastikust aktsepteerimist, aitavad laiendada sotsiaalseid identiteete ja lõppkokkuvõttes ennetada, ära hoida ning lahendada rahvustevahelisi konflikte. Sotsialiseerumine ja teiste rahvuste tundmaõppimine on olulised faktorid, mis ilmnevad erinevate rahvuste omavahelisel suhtlemisel ja piirkonna kõrgemas etnilises kontsentratsioonis. Olles ümbritsetud etnilisest mitmekesisusest, mida on hästi näha ja kuulda, siis kogevad kohalikud vähemusrahvuste käitumist, kombeid ja harjumusi. Isegi, kui otsest suhtlemist ei toimu, siis etnilise mitmekesisuse aspekt ise ja selle nägemine ühiskonnas tutvustab kohalikele teise rahvuse olemust. Igapäevane kokkupuude ja teise rahvuse nägemine rahvuslikult mitmekesisuses piirkonnas tõstab võimalust võtta omaks erinevaid käitumisrolle ning positiivse kogemuse puhul võib see ergutada rahvusgruppide omavahelist suhtlemist (Petermann 2014). Samas keelebarjäär võib suhtlemist ja kontaktide loomist vähendada. Samuti võib ebameeldiv kokkupuude etniliste gruppidega omada negatiivseid tagajärgi ning usaldust ja sõprussuhete tekkimist pärssida (Stephan ja Renfro 2002).

Vaba aja veetmise aspekte ja seda kui võimalust erinevaid gruppe kokku tuua, on uuritud mitme külje pealt ning saadud erinevaid tulemusi. Osad uuringud on kinnitanud, et etnilised grupid veedavad vaba aega erinevalt (Johnsson et al. 1998) ja eelistavad erinevaid tegevusi (Floyd 1999). Peters et al. (2010) tõdesid, et mitte-lääne immigrandid külastavad linnaparkide gruppides, mida selgitati sellega, et nad väärtustavad oma perekonda kõrgemalt. Shiness et al. (2004) leidsid, et sportimisel ja üritustel osalemisel ei loe rahvuslikud sidemed või võrgustikud nii palju ning see on koht, kus võivad rahvuste vahel suhted tekkida ning tõhustada seeläbi ühiskonda sulandumist. Salm et al. (2011) võrdlesid segregatsiooni erinevates kohtades ning said teada, et nii elukohas kui töökohtadel oli sarnane segregatsioon, samas vaba aja tegevustes on rahvuslik koostöös palju võrdsem (Salm et al 2014). Vaba aja tegevuste mitmekesisus on oluline tegur, mis mõjutab vaba aja kvaliteeti ja sellest tulenevaid individuaalseid tulemusi, mis

omavavad suurt rolli kultuurilise kapitali näitajana (Stalker 2011). Peterson ja Kern (1996) väitel annab mitmekesine vaba aja veetmine teadmisi paljudest erinevatest valdkondadest luues laia kultuurilise kapitali, mida saab kirjus ja komplekses ühiskonnas hästi sotsiaalelus kasutada. See tähendab, et inimestel, kes tarbivad mitmesugust kultuuri, on laiemad teadmised ning suuremad võimalused ühiste teemade leidmiseks laiemas grupi seas (Stebbins 1992).

Williams (2002) leidis, et vaba aja veetmine on koht, kus inimesed väljendavad oma individuaalset ja sotsiaalset isikupära ning seda, et identiteedi sisu ja ülesehitus on aja jooksul oluliselt muutunud. Selle asemel, et ammutada isikupära loovast sfäärist, on tänapäeval sotsiaalse identiteedi kujunemisel olulisel kohal hoopis elustiil ja tarbimismuster. Identiteedid on dünaamilised ja mitmekesised, võimaldades luua uusi kontakte gruppide vahel. Kuigi inimesed saavad ise oma identiteedi kujundada, on kindlasti oluline kontekst, mis määrab nende võimalused. Koolis või tööl võivad reeglid või piirangud seda protsessi piirata, samas kui vaba aja veetmise kontekstis teevad inimesed enda valikud teadlikumalt ja vabamalt (Soenen, 2006 cit. Peters et al. 2010).

On leitud, et sisseerändajad tunnevad end tihti uues ühiskonnas, mis nende kodumaast suurel määral erineb, ebamugavalt (Stodolska ja Yi 2003). Putnami (2000) väitel on sisseerännanutel kasulik suhelda kohalikega, sest see võib tugevdada tunnet ühiskonda aktsepteerimisest. Enamgi veel tugevdavad suhted sotsiaalset sidusust kõigi elanike vahel ja kontakt eri rahvuste vahel on üks võimalus sotsiaalse kapitali loomiseks (Putnam 2000). Vaba aja tegevused edendavad ja toetavad sotsiaalsete oskuste arenemist kuna on tihti seotud suhtlemisega. Seetõttu on tegemist valdkonnaga, kus sisseerändajad võivad tuge ja oskuseid saada (Stodolska ja Yi 2003). Shaull ja Gramann (1998) väidavad, et käitumine vaba aja tegevuses võib olla peamine selektiivset akultuuratsiooni protsessi toetav tegur.

Rotterdamis ja Amsterdamis läbi viidud uuring tõi välja, et sisseerändajad tegelevad vaba aja tegevustega elukohale lähemal kui kohalikud, samuti veedavad rohkem vaba aega perega kui hollandlased (Jókovi 2003 cit. Peters 2010). Selliseid erinevusi võib seletada immigrantide madalama sotsiaal-majandusliku staatusega ja kultuurilise taustaga, mis tihti rõhutab vaba aja veetmise sotsiaalset tunnust, eriti pere tähtsust. Kontaktide

loomisel vaba aja tegevustes on kindlasti oluline omada esmaseid oskuseid nagu näiteks ühine keel, mis aitab pooltel teineteist mõista (Peters 2010).

Randel Washburne uuris 1970. ja 1980. aastatel USAs rassist tulenevaid erinevusi vabaaja veetmisel, peatudes täpsemalt musta- ja valgenahaliste erinevuste otsimisele ja põhjuste leidmisele vaba aja käitumises vabas õhus. Erinevuste põhjusena vaba aja tegevustes mustade ja valgete vahel pakkus ta välja marginaalsusteooria ning subkultuurilised mõjud. Takistavaks teguriks mingites tegevustes osalemisel nimetas Washburne sotsiaalmajanduslikke põhjuseid nagu näiteks piiratud ligipääs haridusele ja tööle, mis tuleneb minevikus toimunud diskrimineerimisest (Washburne 1978). USA sotsioloog Robert Park tõi oma artiklis (1928) „Human Migration and the Marginal Man” välja inimese, kes seisab kahe kultuuri ja ühiskonna vahepeal, kuid ei kuulu täielikult neist kumbagi. Selline situatsioon kirjeldab olukorda, kus eemaldutakse oma sünnipärasest kultuurist ning ei sulanduta ka uue kultuuriruumiga. Alternatiiviks marginaalsuse teooriale tõi Washburne (1978) välja ka subkultuuriliste mõjude hüpoteesi, mis selgitab erinevusi tuginedes kultuurilistele normidele, hinnangutele ning läbikäimisele etniliste gruppide sees sõltumata sotsiaalmajanduslikest teguritest. Floyd (1999) on käsitlenud subkultuurilisi mõjusid kui protsessi, mis säilitab etnilise identiteedi ning Allison (1988) väitel toetab see hüpotees ka tuvastatud ideesid kultuurilise identiteedi avaldumisest vaba aja tegevustes.

Kirjeldamaks, kuidas uue kultuuriruumiga kohanemine immigrantgruppide seas mõjutab käitumist vaba aja tegevustes, on kasutatud mitmeid teoreetilisi vaatenurki. Neli peamist kohanemist kirjeldavat kontseptsiooni on assimilatsioon, akulturatsioon, segmenteeritud assimilatsioon ja selektiivne assimilatsioon.

Assimileerumise ehk ühiskonda integreerumise alla mõtlesid Alba ja Nee (2003) protsessi, mille käigus etniline kuuluvus muutub aina vähem tähtsaks teiste etniliste gruppidega suhtlemisel ning sisserändajad ja kohalikud näevad teineteist aina sarnasemadena ning kultuurilised ja sotsiaalsed eripärad torkavad vähem silma. Gordon (1964) kirjeldab assimilatsiooniteoorias protsesse, mille läbi vähemusrahvused ületavad kultuurilised ja struktuurilised takistused ning naudivad ühiskonnas täielikku osalemist. Peamised võtmeprotsessid, mida uurija kirjeldas, olid kultuuriline assimilatsioon ja

struktureaalne assimilatsioon. Esimene neist tähendab kohaliku kultuuri tunnuste sh keele omaksvõtmist vähemusrahvuste poolt.

Struktureaalne assimilatsioon iseloomustab sotsiaalsete suhete suurust vähemusrahvuste ja kohalike elanike vahel kahel tasandil - otseselt ehk näost-näku suhtlemist sh sõprussuhted ja perekondlik läbikäimine; ja sekundaarselt ehk töökohtadel ja kogukonnas (Gordon 1964). Gordoni toodud kahte meetodit on uuringutes kasutanud mitmed teadlased, näiteks uurisid Carr ja Williams (1993) Mehhikost pärit ameeriklaste harjumusi vabas õhus puhkamisel. Täpsemalt uurisid nad vaba aja veetmise mustreid ja leidsid, et madalama akulturatsiooni tasemega mehhiko-ameeriklased veetsid vabas õhus vaba aega suuremate (laiendatud) perede ja seltskondadega, kui need mehhiko-ameeriklased, kelle akulturatsiooni tase oli kõrgem.

Segmenteeritud assimilatsioon tähendab seda, et sulandumine ei toimu kõigi ühiskonnagruppide seas võrdselt vaid erineva mastaapsusega. Kuna USA on sotsiaalmajanduslikult ja rassiliselt kihistunud, siis on seal ka erinevad assimilatsiooni võimalused tagatud (Portes et al. 1996). Segmenteeritud assimilatsiooniteooriat kasutasid Stodolska et al (2004), uurides kuidas korea-ameeriklased tegelevad virgestuse ja sportimisega. Tulemused näitasid, et uuritavate puhul võis täheldada kolme erinevat sulandumismustrit: akulturatsioon valgete vooluga, akulturatsioon korea-ameeriklaste kogukonnaga ning kolmandaks oma etniliste traditsioonide juurde jäämine.

Selektiivne akulturatsioon on protsess, mille läbi vähemusrahvused omandavad kohaliku rahvuse teatud kultuurilised oskused ja teadmised, samas jäävad alles teadmised nende enda kultuurist, mida samuti järgitakse. Lühidalt öeldes võetakse omaks midagi domineeriva rahvuse kultuurist ja jäetakse alles midagi oma kultuurist. Portes ja Rumbaut (2001) on arusaamal, et selektiivne akulturatsioon on oluline just teise põlvkonna integreerimisel ühiskonda.

2.3. Kogukond ja selle teke

Kogukonna, naabruskonna ja sotsiaalse sidususe temaatika on sotsioloogidele huvi pakkunud läbi ajaloo, kuid eriti tähtsal kohal oli see 20.saj. esimesel poolel, mil linnastumisest tulenevalt asendusid traditsioonilised kogukonnasidemed nagu jagatud ruum, lähedased peresuhted, sarnased religioossed vaated ja moraaltunnetus anonüümsuse, individualismi ja konkurentsiga (Forest ja Kearns 2001).

Sampson (1988) uuris Inglismaal erinevaid kogukondi ning soovis teada, mil määral sõprussuhted, kollektiivne kiindumus ja sotsiaalne osavõtt näitavad kohalikku integreeritust. Peamine järeldus, milleni ta jõudis oli see, et mida kauem ollakse piirkonnas elanud, seda rohkem on kohalikke ja kodu lähedal elavaid sõpru. Verbrugge (1977) väitis, et inimestel, kelle igapäevane teekond kattub või lõikub, on suurem tõenäosus tutvuda, kui neil, kelle teekonnad ei kattu. Blau (1977) toob välja, et sotsiaalne kontekst, milles inimesed osalevad mõjutab milliste inimestega kohtutakse ja kellega tutvusi luuakse. Samuti on leitud, et mida suurem etniliste gruppide kontsentratsioon naabruskonnas on, seda suuremat vahustevahelist kokkupuudet ja kontakti võib oodata (Petermann 2014). Forest ja Kearns (2001) juhivad tähelepanu, et naabruskonnas tuleb näha rohkemat kui lihtsalt territooriumit, sest tegemist on kattuvate sotsialvõrgustikega. Samuti ei tohi alahinnata füüsilist keskkonda, seal toimuvaid muutuseid ja kohalikke maamärke kuuluvustunde ja identiteedi kujunemisel. Lisaks on uurijad seisukohal, et elukohajärgne võrgustik mängib olulist rolli igapäevaelus ning on alustalaks sotsiaalsele sidususele. Läbi selle õpitakse tolerantsi, koostööd ning kuuluvustunnet (Forrest ja Kearns 1999).

Keith (2008) leidis, et kohalike ja sisseerändajate kokkupõrked ja kohtumised leiavad linnades aset tänava, naabruskonna ja kultuurilise kvartali tasandil. Margaret Stacey (1969) uuris sotsiaalsüsteemi kohalikul tasandil ning tõdes, et püsivus ja vähene liikuvus mängivad kohaliku sotsiaalsüsteemi omaks võtmisel olulist rolli. Tema arvates kulub kohaliku nn sotsiaalsüsteemi välja kujunemiseks 50 – 80 aastat ja seda eeldusel, et suurem osa elanikest on kohapeal sündinud ja järglasi saanud. Vähene liikuvus

arvatakse tugevdavat vertikaalseid sidemeid sugulaste vahel ning horisontaalseid sidemeid sõpruskonna vahel (Knox 1982).

Paul Knox (1982) on toonud välja, et kogukonna uuringutes on täheldatud ees- ja äärelinnade sotsiaaltõrjumise suuremat lokaliseeritust ja sidusust kui kesklinna piirkondades. Põhjuseks on pakutud järgmisi:

- 1) eramajad võivad olla juhtivad tegurid sotsiaalelus;
- 2) ees- ja äärelinnad on tavaliselt sotsiaalselt ja demograafiliselt homogensemajad;
- 3) uutes äärelinna rajoonides ollakse varmad uusi suhteid ja sõpru otsima;
- 4) äärealale kolinud elanikel on suurema tõenäosusega sarnased sotsiaalsed ja vaba aja veetmise eelistused;
- 5) füüsiline distantss teistest sotsiaalkontaktidest ajendab inimesi otsima kontakte elukohale lähemalt;

Samuti on tõdetud, et äärelinnasuhted on tihtipeale pinnapealsemad, kui kesklinna piirkonnas leitud suhted. Lisaks on leitud, et erinevad vähemusgrupid ja inimesed, kelle väärtused erinevad üldsusest, ei leia eeslinna piirkondades kergesti sõpru ning peavad sotsiaalsete suhete säilitamiseks läbima pikki vahemaid (Carp 1975). Glaster (2008) väitis, et naabrus(kond) sisaldab endas olulist "võimaluste turgu" ühistele tegevustele. Samuti leiti, et naabrus(kond) ei ole ainult oluline paik mitmete tegevustele, vaid tegemist on ühe tähtsaima alguspunktiga sotsiaalsete suhete tekkimisel (Petermann 2014). Friedrichs ja Blasius (2000) cit Petermann (2014) nimetasid kahte viisi, kuidas ümbruskond paneb paika rahvusrühmade vahelised suhted: „*kvartali efekt*”, mis tuleneb füüsilisest struktuurist ning „*konsentratsiooni efekt*”, mis tuleneb populatsiooni struktuurist. „*Kvartali efekt*” võtab arvesse mitmeid käitumuslikke võimalusi ja piiranguid, mis tulenevad materiaal-füüsilistest ja arhitektuurilistest teguritest naabruses.

Bolt, Van Kempen ja Van Ham (2008) on märkinud, et vähemusrühmused eelistavad neid naabruskondi, kus sama rahvuse esindajaid juba eelnevalt elab ning sellest tulenevalt tõuseb teatud piirkondades etniline konsentratsioon. Oluline järeldus, milleni Heath et al. (2008) jõudsid, on see, et etniline konsentratsioon elukohas pidurdab

vähemusrahvuste sotsiaalset integratsiooni ning vähendab suhtlemist ja kontakti kohalike elanikega. Vervoort et al (2011) on uurinud vähemusrahvuste suhete tihedust etniliste gruppidega ja kohalike elanikega ning leidnud, et etnilised grupid, kes naabruskonna tasandil suhtlevad rohkem oma rahvuskaaslastega, suhtlevad vähem kohalike elanikega. Samuti selgus, et mida kõrgem on rahvusvähemuste kontsentratsioon piirkonnas, seda vähem suhtlevad nad kohalike elanikega. Selle järelduse üheks põhjuseks toodi kohalike elanike madalamat soovi suhelda kuna nad tunnetavad vähemusgruppide kõrget kontsentratsiooni ohuna.

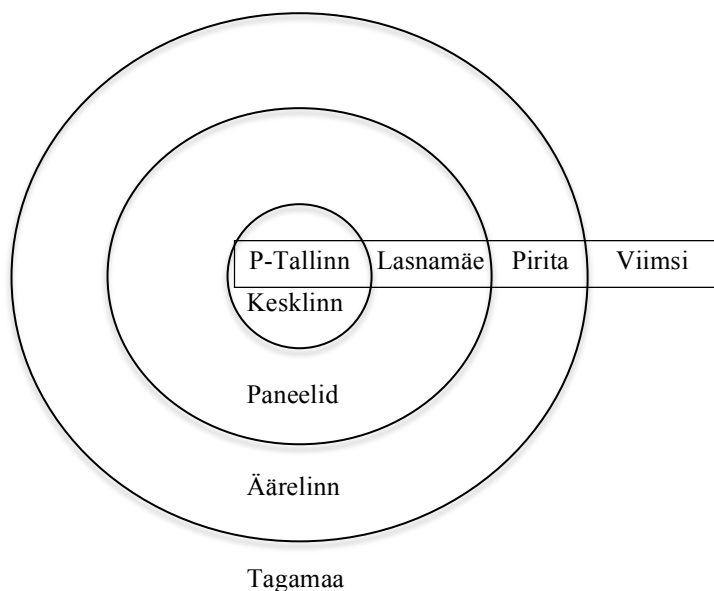

3. MATERJAL JA METOODIKA

3.1. Uurimispiirkond

Et analüüsida vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisust ja sellega seoses etnilistele gruppidele tähelepanu pööramist Tallinna erinevates piirkondades ja tagamaal, valiti uuritavateks aladeks Põhja-Tallinn, Lasnamäe ja Pirita ning Tallinna pikendusena ka Viimsi vald. Nagu eelpool toodud kirjanduses on väidetud, siis vaba aja tegevused on valdkond, mis võimaldab vabatahtlikult kokku tuua erinevaid inimesi olenemata rahvusest (Peterson ja Kern 1996, Shinenw et al 2004, Peters 2010), samas kogukonnasuhted ja nende sügavus oleneb väidetavalt ka piirkonnast (Knox, 1982) .

Põhja-Tallinn, Lasnamäe, Pirita ja Viimsi valiti välja, kuna eesmärgiks oli uurida Tallinna erinevaid piirkondi nagu kesklinn, paneelilamutega linnaosa, äärelinn ja tagamaa. Tallinna linna läbilõiget ja uuringupiirkonda kujutab illustreeriv joonis 3.1.

Joonis 3.1. Uuringuala visuaalne skeem. (Allikas: idee: Tiit Tammaru; joonis: Liina Laiverik)

3.1.1. Muutused Tallinna linnaruumis peale II maailmasõda

Suur roll käesoleva töö uuringuala määramisel on Tallinna linnaruumi kujunemisel ja muutustel rahvastiku koosseisus peale II maailmasõda, mistõttu on oluline anda ülevaade Tallinna linnaruumis toimunud arengutest Nõukogude okupatsiooni ajal. Tegemist on perioodiga, mil toimusid elamuehituses ja rahvastiku koosseisus muutused, mis mõjutavad Tallinna linnaruumi tänapäevani.

Peale sõda, ehk aastatel 1945-1950 rajati kesklinnast väljapoole mitmeid uusi tööstusettevõtteid, millest esimesed tekkisid suures osas Lasnamäele. Tööstusettevõtete suur osakaal piirkonnas muutis selle tööstusrajooniks. Peterburi tee äärde kerkisid külmhoone, autoremonditehas, raudbetoonitehas, leivakombinaat jt. Teine tööstusrajoon kujunes ida poole Mustamäe teed, kuhu rajati piimakombinaat, kondiitritravabrik ja suusavabrik (Bruns 1991).

Suured sõjapurustused ja tööstuse kiire arengu tõttu kasvav elanike arv Tallinnas tekitas suure nõudluse elamispindadele (Bruns 1991). Peale II maailmasõda ei kolinud Tallinna ainult eestlased üle kodumaa, vaid ka suur hulk vene keelt kõnelevaid inimesi (venelased, ukrainlased, valgevenelased jt) üle terve Nõukogude Liidu. Kui enne II maailmasõda oli eestlaste arv Eestis ligikaudu 94% (Kulu 2004), siis peale Nõukogude okupatsiooni hakkas immigrantide arv hoogsalt kasvama jõudes haritippu 1989.a, mil nende arv ulatus 39 protsendini Eesti NSV territooriumil (Tammaru ja Kulu 2003). Võrreldes 1940.aastaga oli 1960.aastaks tööstuse kogutoodang kasvanud 10,4 korda ning vabrikutöölise arv tõusnud 20 tuhandelt 170 tuhandeni ehk rohkem kui kaheksa korda. Sisserändajaid tuli aastatel 1946-1950 ligikaudu 9500 inimest aastas. Kuna kasvav elanikkond vajab elukohti, siis 1946-1956 eraldati individuaalelamute ehituseks 2000 krunti ja seda peamiselt Nõmmel, Pääskülas, Meriväljal, Pirital, Kosel, Maarjamäel ja Mähel. Eramute ehitamine võttis kaua aega, samas elanike arv pidevalt kasvas ning elamispinna nõudlus oli jätkuvalt suur. Tuli leida teine lahendus, kus ehitus ei nõuaks nii palju käsitööd ning hooned valmiks kiiremini. Elamuehitus viidi linna äärealadele, kuhu rajati suured paneelelamud. Hoonete ehitamisel seati esikohale majanduslikud, tehnilised ja tehnoloogilised aspektid, selleks, et tõsta elamuehituse

kvantiteeti. Samal ajal jäeti tagaplaanile linnaehituslikud ja arhitektuursed nõudmised ehk elamute kvaliteet ning hea elukeskkond. Esimene hoonestamata aladele loodud elurajoon tekkis Pelguranda. Kui esialgu oli sinna ettenähtud 2–3-korruselised ja mõned üksikud 4-korruselised eluhooned, siis planeerimiskavandite muutumise tõttu püstitati sinna ka 5-korruselisi ning hulk 14-korruselisi hooneid. Planeerimisvõtete pidev muutumine tol perioodil Pelguranna piirkonna puhul on hoonestusest hästi märgatav ning on aru saada, et seal puudus ühtne ja läbimõeldud planeerimisstiil ja ala terviklahendus (Bruns 1991). Esimene suur paneelelamute rajoon tekkis Mustamäele 1960.aastate alguses, järgmine Väike-Õismäele ning seejärel Lasnamäele. Vabaplaneeringu põhimõtteid kasutati kõigis 1960–1980 rajatud industriaalsetes elamurajoonides (Bruns 1991).

Tallinna linna peaarhitektina töötanud Dimitri Bruns (1991) kirjeldas vaba planeeringu kasutamist kui traditsioonilise, linnapildile omase ja ühiskondlikke funktsioone koondava tänava iseloomu eiramist. Selle asemel ehitati kõrged hooned, mille vahelised alad ei olnud planeeritud ning tekitasid kõledate, ebaturvaliste, ebamugavate ja anonüümsete piirkondade loomise.

Suur osa immigrantidest suunati Eestisse kerkinud uutesse tööstustesse tööle ning eelisjärjekorras anti neile riigi poolt elukoht linna äärealadele kerkinud kortermajades. Eriti suur osa sisseändajatest sai omale elukoha Lasnamäele. Nimetatud eluruumide jagamise poliitika on tinginud olukorra, kus tänapäevani on etnilised grupid linnas ruumiliselt eraldatud (Ruoppila and Kährik 2003). Eeslinnastumine ja äärelinnastumine on Tallinna linna kasvatanud ning see on toimunud uute vööndite lisamisega linnasüdame ümber (Ideon 2006). Äärelinnastumiseks nimetavad Raagmaa ja Kliimask (2005) eelpool kirjeldatud protsessi, kus linna äärealadele kerkisid korterelamute piirkonnad. Linna erinevatel piirkondadel on enamasti erinevad funktsioonid (Bromley et al. 2003). Kui linnakeskusel on palju erinevaid funktsioone (kontori- ja ärihooned, kaubandus-, teenindus- ja meelelahutustevõtted), siis mida kaugemale linnakeskusest liikuda, seda vähemaks neid funktsioone jääb (Heath 1997).

Käesolevas töös on soovitud uurida erineva paiknevuse, hoonestuse ja elanikega piirkondi, mis nihkuksid kaugemale Tallinna kesklinnast. Seetõttu valiti Põhja-Tallinn,

mis oli kesklinnas asuv madala hoonestusega tööstuspiirkond juba enne II maailmasõda, linna äärealale tekkinud Lasnamäe, mis kujunes tol ajal tööstuspiirkonnaks ning kuhu sattus elama suur hulk Nõukogude Liidu aladelt sisseännanud valdavalt tööstustöölisi, valdavalt ühepereelamutega Pirita ning tagamaana tänapäeval suureks elumupiirkonnaks arenenud Viimsi. Kuna uuringualad on teineteisest väga erinevad, siis ülevaate andmiseks on alljärgnevalt toodud piirkonniti välja ala geograafiline paiknevus, sealne rahvastik, hoonestus ja muud detailid, mis käesoleva uuringu taustinformatsiooni osas olulised on.

3.1.2. Põhja-Tallinna linnaosa

Põhja-Tallinna linnaosa paikneb 17,3 km² suurusel alal Tallinna linna põhjaosas ning koosneb üheksast asumist – Kalamaja, Karjamaa, Kelmiküla, Kopli, Merimetsa, Paljassaare, Pelgulinna, Pelguranna ja Sitsi. Põhja-Tallinna koduleht kirjeldab piirkonda kui Tallinna kiiremini arenevaid linnaosaid, mis on mitmekesise rahvusliku koosluse ja eriilmeliste asumitega. Kalamaja, Kopli ja Pelgulinna on kolm suuremat piirkonda, mis erinevad teineteisest nii hoonestuse, kui ka elanike poolest (Põhja-Tallinna koduleht 2014).

Kalamaja näol on tegemist kesklinnast jalutuskäigu kaugusel asuva valdavalt puitmajade rajooniga, kus elamud pärinevad 19. ja 20. sajandist. Muinasajal kalurite peatuspaigaks olnud piirkonnast sai hilisemal perioodil töölislinnaosa, mis täna on osaliselt nimetatud miljööväärtuslikuks alaks. 2010.a Telliskivi loomelinnaku ja ettevõtlusameti poolt läbi viidud Põhja-Tallinna loomemajandusuuringu kohaselt on Kalamajal suur potentsiaal kujuneda loovmajanduse keskuseks. Juba praegu on sinna koondunud mitmeid loomeinimestele meelepäraseid kohtumispaiku nagu MTÜ Telliskivi Loomelinnak, erinevad kohvikud, restoranid ja baarid ning veel on rajamisel Tallinna Linnahalli juurde Tallinna Kultuurikatel, mida Põhja-Tallinna arengukavas nimetatakse eksperimentaalkultuuri- ja loomemajanduskeskuseks. Kalamaja asumisse jäävad veel näiteks Balti jaama turg, Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum, Noblessneri valukoda, Lennusadam, Salme Kultuurikeskus, endine Patarei vangla ning paljud

endised ja praegused tööstusettevõtted.

Pelgulinna asum rajati 19.sajandi lõpul ja 20.sajandi algul töölisaguliks. Omapärase ja hästi säilinud hoonestuse tõttu on Pelgulinna vanem osa määratletud miljööväärtuslikuks alaks. Sinna ei kuulu Pelgulinna uuem osa, mille moodustavad 1960–1970. a. rajatud korruselamud. Kopli piirkonda kuuluvad Kopli ja Paljassaare poolsaared. Sealset asustust ja ilmet on oluliselt mõjutanud alal töötanud suurettevõtted, mille juurde tekkisid kunagi eraldi asumid, mis tänapäeval on kokku kasvanud. Venebalti laevatehase ja Bekkeri laevatehase ümber tekkis Kopli asum, Balti manufaktuuri ümber Sitsi asum, Miinisadama ja sõjatehase Arsenal ümbrusesse Karjamaa asum ning endisele karjamaale kõrge hoonestusega Pelguranna asum. Nagu eelpool mainitud, siis Pelguranda rajati Tallinna ühed esimesed paneelelamud 1960.aastate alguses. Sitsi asumis on valdavalt kahekorruselised puitmajad, mis ehitatud 20.saj alguses. (Põhja-Tallinna arengukava 2013).

Põhja-Tallinna linnaosas elab 53881 elanikku, kellest 49,8% on eestlased, 41,8% venelased ja 8,5% muu rahvuse esindajad. Mehi elab Põhja-Tallinnas 23 995 (44,5%) ja naisi 29 886 (55,5%). Põhja-Tallinna vanuselist koosseisu vaadates, siis kõige rohkem on 20–39.a vanuseid (33,8%), teisel kohal on 40–64.a (32,5%), kolmandal kohal 0–19.a (17,5%) ning viimasel kohal pensionärid vanuses 65–85+, keda on 16,2% . Kõige rohkem on tööealisi elanikke ehk vanuses 20–64 eluaastat, kooliealisi ja pensionäre on peaaegu võrdselt (Rahvastikuregister 01.01.2014 seisuga)

3.1.3.Lasnamäe linnaosa

17 asumist koosnev Lasnamäe linnaosa laiub 24,7m² maa-alal ning jaguneb laias laastus kaheks erineva funktsiooniga alaks– tööstuspiirkonnaks ja elamupiirkonnaks. Tegemist on elamupiirkonnaga, mis koosneb valdavalt 3–5 ja 6–9 korruselitest paneelelamutest. Lasnamäel on ka eramajadega piirkondi ning 1–2 korruselisi kahe ja enama korteriga elamuid. Samuti asub Lasnamäel suur osa Tallinna linna sotsiaalpindadest. Paneelelamuehitusega alustati seal 1960.a, kuid suurem osa hooneid kerkisid siiski

aastatel 1970–1980. Esialgu oli piirkonda kavandatud 12 mikrorajooni, millest valmis sai 8, see on ka põhjuseks, miks Lasnamäel on palju reservmaad. Tol ajal pandi eelkõige rõhku hoonete ehitamisele ning puhkealad ja sotsiaalne infrastruktuur ja suur osa haljastust jäi välja ehitamata (Lasnamäe arengukava 2009).

Rahvastukuregistri 01.01.2014.a andmetel elab Lasnamäel elab 108 042 elanikku, mis tähendab, et tegemist on uuringualadest kõige suurema elanikkonnaga alaga. Meeste ja naiste osakaal vastavalt 44,9% (48 459) ja 55,1% (59 583) on sarnane Põhja-Tallinnaga, samuti on laste (0–19.a) osakaal Põhja-Tallinna linnaosale sarnane jäädes 17,2% (18 584) juurde. Kõige suurema osa elanikest moodustavad 20–64.a, võrreldes teiste linnaosadega, siis 40–64.a on Lasnamäel kõige rohkem (35,8%). Pensionäre on 1,5% vähem kui Põhja-Tallinnas, kuid 2% rohkem kui Pirital ning 4% rohkem kui Viimsis. Rahvusliku osakaalu poolest hakkab Lasnamäe uuritavatest piirkondadest kõige enam silma suure venelaste arvukusega, milleks on 64 087 (59,3%) kogu Lasnamäe elanikest, eestlasi elab seal 31 806 (29,4%) ning muu rahvuse esindajaid 11,2%. Lasnamäe arengukava (2009) kohaselt on Pirital ja Kesklinnas kõrgharidusega inimesi poole rohkem kui Lasnamäel.

3.1.4. Pirita linnaosa

Pirita linnaosa territoorium on 18,7 m² ning koosneb 9 asumist, millest suuremad elamualad on Pirita, Merivälja, Maarjamäe, Kose ja Mähe. Pirita hoonestamine ja suvilate piirkonna rajamine algas 20.saj alguses, mil Piritast sai tallinlaste seas populaarne suvituspaik (Nerman 2008). Tänapäevani on Pirital säilinud valdavalt ühepereelamud ja roheline elukeskkond. Pirita linnaosa tõmbekeskus asub Pirita jõe ja Pirita kloostri varemete ümbruses Pirita asumis. Lisaks kaubandus- ja äripindadele, linnaosavalitsuse ruumidele, asub seal ka jahisadam, Pirita rand, Pirita Vaba Aja Keskus ja mitmed teised asutused.

Merivälja asumisse jääb miljööväärtuslikuks alaks nimetatud Merivälja aedlinn, millest tänapäeval on kujunenud valdavalt pereelamumaa, mille funktsioone soovitakse

säilitada ning samas suunas edasi arendada ka tulevikus (Pirita arengukava 2012). Samuti asub Meriväljal osa Kaasiku elurajoonist, mille näol on tegemist valdavalt väikeelamutest koosneva uuselamurajooniga (Kangur 2011). Maarjamäel ja Kosel on sarnaselt teistele asumitele Pirital samuti enamuses pere- ja väikeelamute ala, mida tulevikus arendatakse samas suunas. Suurematest asutustest jääb Maarjamäele Sisekaitseakadeemia ning rohealadest vaba aja ja rekreatsiooni alana tuntud Lillepi park. Mähe koosneb sarnaselt Meriväljale samuti kunagisest aedlinnast ning arendusjärgus olevatest aladest, millest osadele on lubatud ka korter- ja ridamajade ehitamine (Pirita arengukava 2012).

Pirita linnaosas asuvad tuntud hooned ja ehitised nagu Pirita Purjespordikeskus, Pirita Velodroom, Teletorn, Botaanikaaed, Pirita Klooster jms. Pirita arengukava kohaselt on looduslikud eeldused tinginud selle, et linnaosa on peamiselt kujunenud elu- ja puhkepiirkonnaks ning ettevõtluse osakaal on võrreldes teiste Tallinna linnaosadega väiksem. Kui kohalikud elanikud käivad tööl linnast väljas või mõnes teises linnaosas, siis tööst vaba aeg veedetakse Pirital (Pirita arengukava 2012).

Pirita linnaosas elab 16 165 elanikku, kellest 47,4% on mehed ja 52,6% naised. Jooniselt 3.4. näeb, et ligikaudu veerandi elanikkonnast moodustavad lapsed vanuses 0–19. Tööealised elanikud vanuses 20–64 moodustavad rahvastikust ligikaudu 62% ning pensionärid 12,7%. Rahvuskuuluvuse järgi elab Pirita linnaosas 78,4% eestlasi, 16,9% venelasi ning 4,7% muu rahvuse esindajaid (Rahvastikuregister 01.01.2014.a seisuga).

3.1.5. Viimsi vald

Viimsi valla puhul on tegemist iseseisva omavalitsusega, mis Tallinna linna halduspiiridesse ei jää, kuid geograafilise läheduse tõttu on Tallinnaga tihedalt seotud. Viimsi valda jääb kaks alevikku ning 20 küla, millest kolm asub Pranglil ning kolm Naissaarel (Viimsi valla koduleht 2014). Suur osa elanikest ehk ligikaudu 50% on koondunud Haabneeme ja Viimsi alevikku. Maa sihtotstarbeid vaadates on Viimsi vallas 14% elamumaad ning ligi poole valla territooriumist moodustab metsamaa. Tänu

uusarendustele ja atraktiivsele elukeskkonnale mere ääres, on viimase kümne aasta jooksul Viimsi valla elanike arv jõudsalt kasvanud. Sisserände haritipp jäi aastasse 2005–2006, mil elanike arv kasvas 1903 elaniku võrra aastal 2005 ning 1781 elaniku võrra aastal 2006. Elanike kasv toob aga endaga kaasa mitte ainult elukohtade suurema nõudluse, vaid ka kõikvõimalike teenuste ja taristu arendamise vajaduse. Seni ongi peamiselt Viimsis arendatud monofunktsionaalseid elamualasid, mis elanikele rahulolu ei paku. Elamutüüpidest on Viimsis nii korterelamuid kui ühepereelamuid, millest viimased moodustavad suurema osa. Korterelamud jäävad suures osas Haabneeme piirkonda. Suur osa elanikest ei poolda uute korterelamute rajamist piirkonda, samuti on paljud elanikud arvamusel, et uusi eramajadega piirkondi ei ole enam lisaks vaja (Viimsi valla arengukava 2010).

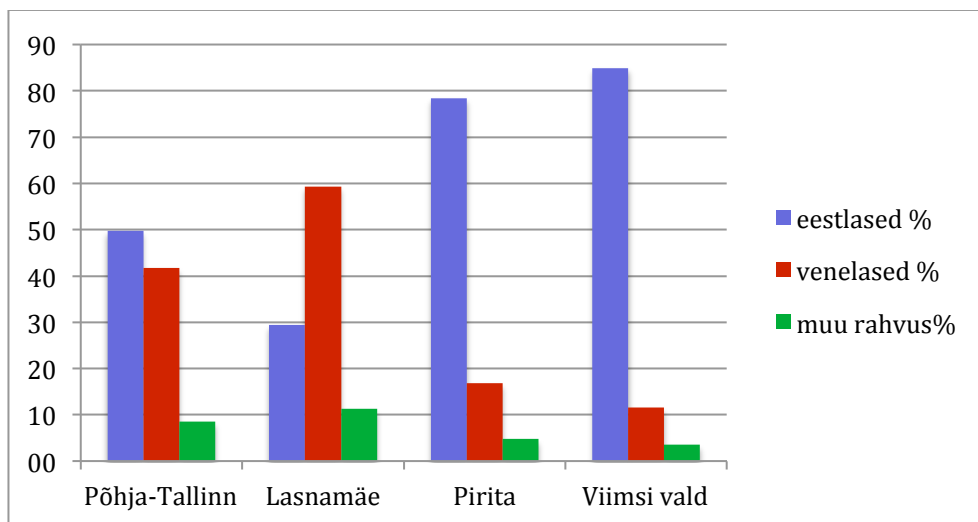
Kunagi piirkonna keskuseks kujunenud kolhoosi administratiivhooned Haabneemes on tänaseks päevaks oma keskse rolli kaotanud ning uut ja tugeva identiteediga keskust kavandatakse Haabneeme aleviku ja selle lähiala üldplaneeringu raames. Viimsi valda jääb Eesti suurim kaubasadam ning mitmefunktsionaalne Miiduranna sadam (Viimsi arengukava 2010).

Rahvastikuregistri 01.01.2014.a andmetel elab Viimsi vallas kokku 18 533 elanikku, kellest mehi on 47,9% ja naisi 52,1% ehk üsna sarnane Pirita rahvastikule. Tabelist 3.5. näeb, et võrreldes teiste omavalitsustega on Pirital kõige suurem laste (0–19.a) osakaal, mis ulatub 28,1 protsendini ning kõige väiksem pensionäride osakaal, milleks on 10,65%. Venelasi elab Viimsis 11,6%, mis on samuti uuritava nelja omavalitsuse madalaim ning eestlaste osakaal ka suurim (84,9%).

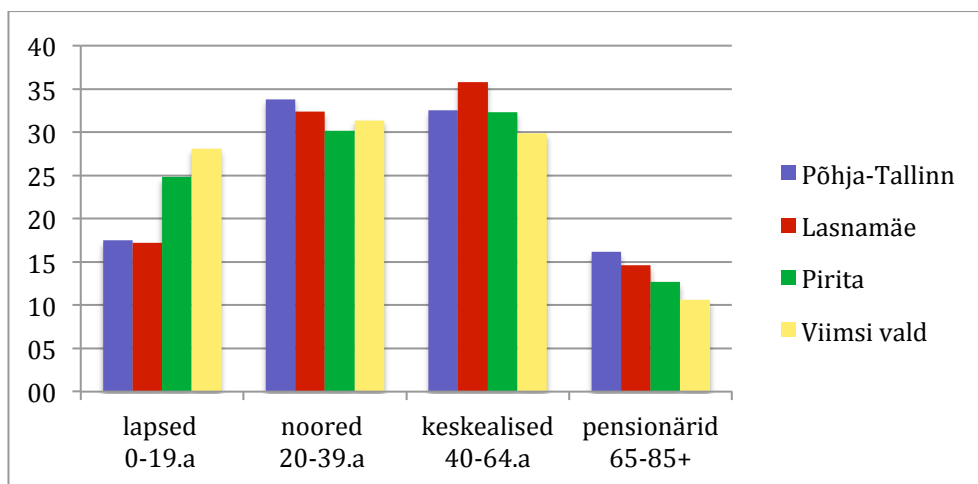

3.1.6. Linnaosade rahvastiku ja hoonestuse võrdlus

Võrreldes kõigi nelja uurimispiirkonna rahvastikku (joonis 3.6.), siis erinevad need nii rahvusliku jaotuse kui ka vanuselise koosseisu osas. Venelaste osakaal on kõige suurem Lasnamäel (59,3%), samuti on seal teiste rahvuste (ukrainlased, valgevenelased, tatarlased jt) osakaal suurem kui mujal (11,2%). Eestlaste ja venelaste osakaalud on üsna võrdsed Põhja-Tallinnas, kus venelasi on 41,8% ja eestlasi 49,8%. Pirital ja Viimsis elab venelasi vastavalt 16,9% ja 11,6%. Naiste ja meeste osakaalud on omavahel huvitavalt sarnased Põhja-Tallinnas ja Lasnamäel, kus mehi ligikaudu 44% ja naisi 55% ning Pirital ja Viimsis, kus need osakaalud on vastavalt 47% ja 52% , mis tähendab, et Pirital ja Viimsis elab veidi rohkem mehi kui Põhja-Tallinnas ja Lasnamäel. Rahvastiku võrdluses torkab kindlasti silma laste vanuses 0–19 erinevused (joonis 3.7.) piirkondade lõikes. Kõige rohkem selles vanusegrupis elab inimesi Viimsis (28,1%), seejärel Pirital 24,8% ning Põhja-Tallinnas ja Lasnamäel mõlemas ligikaudu 17%. Pensionäre vanuses 65–85+ elab kõige enam Põhja-Tallinnas (16,2%), seejärel Lasnamäel (14,6%), Pirital (12,7%) ja Viimsis (10,7%).

Joonis 3.6. Elanike rahvuslik koosseis linnaosade kaupa väljendatud protsentides linnaosa/valla kogu rahvastikust (Allikas: Rahvastikuregister 01.01.2014 seisuga).

Joonis 3.7. Elanike vanuseline koosseis linnaosades väljendatud protsentides linnaosa/valla kogu rahvastikust (Allikas: Rahvastikuregister 01.01.2014 seisuga).

Nagu rahvastiku koosseisu puhul, on ka hoonestuse osas tegemist väga erinevate piirkondadega. Pirita ja Viimsi puhul domineerivad ühepereelamud, samuti on mõlemas piirkonnas väiksemaid korterelamuid. Kõrgeid paneelmaju Pirital ja Viimsis ei ole. Vanemad eluhooned, mis on suvilaaladest välja kasvanud, asuvad Pirital ning Viimsis on tegemist hilisema asustuse ja uuemate hoonetega. Pirita on väga roheline piirkond, kus on mitmeid parke ja rohkelt kõrghaljastust. Lasnamäel on valdavalt kõrged paneel elamud ning vähem rohelist, haljastust ja parke. Põhja-Tallinnas on nii eramaju, 1–3 korruselisi mitme korteriga elamuid, millest Kalamajas asuvad on valdavalt puitelamud, Koplis aga ka kivist ehitised. Samuti on seal paneel elamute kvartaleid, millest enamus jäävad Pelgulinna ja Pelguranna asumitesse.

3.2. Materjal

Uuritavaks materjaliks on arengukavad ja ning 15 asutusega läbiviidud intervjuud. Lisaks kasutatakse äsja valminud “Lõimuv Eesti 2020” arengukava (tööversiooni), et kõrvutada ja võrrelda seal püstitatud eesmärgid linnaosavalitsuste (edaspidi LOV) ja valla arengukavades esitatutega. Alljärgnevalt on toodud välja analüüsil kasutatud täpsed dokumendid, intervjuueeritud asutused ning nende põgus iseloomustus andmaks ülevaate, millist laadi asutusega on tegemist.

3.2.1.Dokumendid

Arengukavade analüüsimisel ja võrdlemisel on käesolevas töös kasutatud järgmiseid dokumente:

1. **Põhja-Tallinna arengukava aastateks 2014-2018** kehtestatud Tallinna Linnavolikogu 22.augusti 2013.a määrusega nr 47
2. **Lasnamäe arengukava** kehtestatud Tallinna Linnavolikogu 17.septembri 2009.a otsusega nr 184
3. **Pirita arengukava 2012-2016** kehtestatud Tallinna Linnavolikogu 26.jaanuari 2012.a määrusega nr 1
4. **Viimsi valla arengukava** vastu võetud Viimsi Vallavolikogu 9.novembri 2010.a määrusega nr 25
5. „**Lõimuv Eesti 2020**” . Lõimumisvaldkonna arengukava koostamise ettepanek Vabariigi Valitsusele. Tööversioon.

3.2.2.Intervjueeritud asutused

Uuringu raames viidi läbi kokku 15 ekspertintervjuud valla/linnaosavalitsustega, vaba aja keskuste ja kultuuriasutustega ning erasektoriga, kes tegelevad piirkonnas vaba aja tegevuste pakkumise ja/või ürituste korraldamisega. Poolstruktureeritud ekspertintervjuud viidi läbi ajavahemikul veebruar 2014.a kuni aprill 2014.a ning kõik helisalvestati. Täpsemalt intervjuueeriti iga piirkonna omavalitsusüksuse esindajat, ühte

kultuuri- ja noortekeskust ja ühte eraettevõtet. Pirital ja Viimsis noortekeskuseid eraldi ei intervjueritud, sest nii Pirita Vaba Aja Keskus kui Viimsi Huvikeskus haldavad ka piirkonnas olevaid noortekeskuseid.

Kuna töös pannakse rõhku mitmekesisuse uurimisele, siis eraettevõtete valikul oli oluline, et asutus pakub mitut võimalust vaba aja veetmiseks. Valimi moodustamiseks kaardistati igas piirkonnas ettevõtted, kes pakuvad mitmeid vaba aja veetmise võimalusi ning intervjueriti seda, kes oli (esimesena) nõus intervjuus osalema.

Omavalitsustest osalesid uuringus Põhja-Tallinna Linnaosavalitsus, Lasnamäe Linnaosavalitsus, Pirita Linnaosavalitsus ja Viimsi Vallavalitsus. Täpsemalt intervjueriti Põhja-Tallinna Valitsuse Kultuuri- ja noorsootöö sektori juhatajat, Lasnamäe Linnaosavalitsuse Kultuuri- ja noorsootöö osakonna juhatajat, Pirita Linnaosa vanema asetäitjat ja Viimsi abivallavanemaga, kelle hallata on haridus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkond.

Vaba aja keskustest ja kultuuriasutustest vesteldi Pelgulinna Rahvamaja, Kopli Noortekeskuse, Lindakivi Kultuurikeskuse, Lasnamäe Noortekeskuse, Pirita Vaba Aja Keskuse ning Viimsi Huvikeskuse juhatajatega.

Pelgulinna Rahvamaja haldab Tallinna Kultuuriväärtuste Amet ning tegemist on asutusega, mis pakub erinevaid ringitegevusi laiale huvigrupile beebidest eakateni. Vastavalt põhimäärusele on Rahvamaja tegevusvaldkonnaks Tallinna elanike kultuuri- ja huvitegevuse korraldamine, vaba aja veetmise võimaluste loomine, rahvakultuuri ja muu kultuuripärandi hoidmine ja arendamine (Pelgulinna Rahvamaja Põhimäärus 2013).

Kopli Noortekeskus allub Tallinna Haridusametile ning vastavalt põhimäärusele tegeletakse Kopli Noortekeskuses järjepideva õppe- ja kasvatustööga, õppurite vaba aja sisustamise ning näituste, kontsertide, etenduste, konkursside ja teiste ürituste korraldamisega. Huvikooli tegevuse eesmärk on luua eelkõige lastele ja noortele (vanuses 4-19), kelle elukohana on Eesti rahvastikuregistrisse kantud Tallinna linn, mitmekülgse arengu ning huvihariduse omandamise võimalused muusika ja kunsti, tehnika ja üldkultuuri valdkonnas. Huvikooli õppetöö toimub eesti ja vene keeles

(Kopli Noortekeskuse Põhimäärus 2013)

Lindakivi Kultuurikeskus ning Lasnamäe Noortekeskus on Lasnamäe Linnaosavalitsuse hallatavad asutused. Lindakivi Kultuurikeskuses tegutsevad rentnikutena erinevad MTÜ-d, kes tegelevad vaba aja tegevuste/rühmatundide pakkumisega erinevas eas ja huvidega inimestele. Lasnamäe Noortekeskuses on õpetajad kohapeal ning keskusel on oma visioon, milliseid tegevusi seal noortele pakkuda võiks. Tegemist on pooleldi avatud noortekeskusega, mis tähendab, et seal ei ole ainult organiseeritud tunnid, vaid ka võimalus vaba aega sisustada lauamängude, arvutimängude jms. (intervjuu 7, intervjuu 8, Lindakivi Kultuurikeskuse koduleht 2014; Lasnamäe Noortekeskuse koduleht 2014)

Pirita Vaba Aja Keskus, mis koondab enda alla Pirita Vaba Aja Keskuse, Kose Vaba Aja Keskuse, Mähe Vaba Aja Keskuse ning Pirita Sotsiaalkeskuse on Pirita Linnaosavalitsuse hallatav asutus. Pirita Vaba Aja Keskuses toimuvad erinevad rühmatunnid erinevas eas inimestele, samuti keskuse poolt organiseeritud töötoad ja üritused. Rühmatunde juhendavad MTÜ-d ja FIE-d, kes selleks Pirita Vaba Aja Keskuselt ruume rendivad. Milliseid tunde antakse ja mis keeles neid läbi viiakse, oleneb enamasti õpetajast, kes tundi/kursust soovib anda/juhendada. Pirita Vaba Aja Keskus oluliselt tundide valikusse ei sekku, sest ruumide rendile liiga suurt nõudlust ei ole. Koduleht on valdavalt eestikeelne, samuti kuulutused tegevuste/ringide toimumise kohta. (Pirita Vaba Aja Keskuse koduleht 2014; intervjuu 9)

Viimsi Huvikeskuse tegevuse prioriteediks on võimaldada Viimsi vallas elavatel lastel, noortel ja täiskasvanutel tegeleda vabal ajal neile meelepärase huvitegevusega koduvallas ning pakkuda heatasemelist koolitust ja teenust selles valdkonnas. Rühmatunnid valitakse kavasseele järgi, mille järgi aastaid nõudlus on olnud ning kui keegi soovib tulla mõnda uut tegevust juhendama, siis võetakse see ajakavva ja olenevalt nõudlusest see jääb või kaob ära. Koduleht ja kuulutused tegevuste/ringide toimumise kohta on eestikeelsed (Viimsi Huvikeskuse koduleht 2014; intervjuu 10).

Eraettevõtetest osalesid Kohvik/baar Tops Põhja-Tallinnast, Krabi Bowling Lasnamäelt, Viimsi Spa Viimsist ning Pirita Seikluspark Piritalt.

Kohvik/Baar Tops asub Põhja-Tallinnas Kalamaja asumis. Tegemist on ettevõtte juhataja sõnul baariga, mis on mõeldud jalutuskäigu kaugusel elavale inimesele ehk Kalamaja elanikule. Lisaks toidu ja jookide pakkumisele mängib seal paar korda kuus elavmuusika, iga nädala neljapäeval valib muusikat naissoost DJ, samuti on paaril korral toimunud kiirkohtingud, mälumängud ning plaadiesitlused. Esinejateks on tihti peale naabruses elavad artistid, kes avaldavad ise soovi esinema tulla. Piletiga üritusi seal korraldatud ei ole, samuti ei tehta ka suurt reklaami ning esinejatest teavitatakse vaid Facebooki lehel. Kuna tegemist on elumajaga, siis suurte ja lärmakate pidude korraldamiseks ei olegi see parim koht. Juhataja sõnul venekeelsed kliendid neid peaaegu üldse ei külasta ning see tulenevat koha iseloomust, sisekujundusest ja muust, millega vene klient end hästi seostada ei oskavat (intervjuu 11).

Lasnamäel seitsmendat aastat tegutsev Krabi Bowling asub Lasnamäe alguses Punasel tänaval. Tegemist on suure vaba aja tegevusi pakkuva kompleksiga, kus lisaks bowlingule saab mängida ka piljardit, lauajäähokit, pidada (laste) sünnipäevi, einestada ning vaadata erinevate populaarsete sündmuste ülekandeid (näiteks Eurovisioon, Olümpiamängud, Jalgpalli MM jne). Eesti ja vene klientuur on neil pooleks ning külastajad üle terve Tallinna. Reklaamiga tegeletakse aktiivselt nii eesti kui vene keeles erinevates raadiotes, ajalehtedes ning teistel reklaampindadel bannerite ja flaierte näol (Krabi Bowlingu koduleht 2014; intervjuu 12)

Pirita ranna ääres asuv Pirita Seikluspark pakub mitmeid tegevusi erinevas eas inimestele. Seikluspark asub Pirita ranna vahetus läheduses. Koduleht on eesti, vene, soome ja inglise keeles, samuti reklaamitakse ettevõtet nii eesti kui vene keeles. Tegemist on vaba aja tegevusi pakkuva ettevõttega, mis pakub võimalusi seikluspargis kõrgustes ronida, aga ka maa peal näiteks fotojahti pidada. Kohapeal on võimalik pidada pikniku ja korraldada üritusi (seminarid, suvepäevad firmadele, sünnipäevad jms) (Pirita Seikluspargi koduleht 2014; intervjuu13)

Viimsi keskuses tegutsev Viimsi SPA pakub hetkel lisaks majutusele ja spa- ja saunakeskuse teenustele ka sportimise võimalust ning suurt lastekeskust. Viimases saab korraldada sünnipäevi ning jätta lapse mängima, minnes ise treeningule või spahoolitsusele. Hetkel tegeletakse Viimsi SPA laiendamisega ning kahe kuu jooksul avatakse seal nelja saaliga kino, mida saab ka konverentside korraldamiseks kasutada,

lisaks Iiri Pubi, kus hakkab mitmel päeval nädalas olema elavmuusika ning veel üks suur saunakeskus, mis on suunatud rohkem lõõgastamisele ning mõeldud vaid täiskasvanutele (Viimsi SPA koduleht 2014; intervjuu 14)

Lisaks intervjueriti ka **Rahvusvahelist Rahvuskultuuride Ühenduste Liidu „Lüüra”** esindajat. „Lüüra” moodustati 1993.a ning koondab enda alla 48 organisatsiooni järgmistest rahvustest: vene, ukraina, moldova, mokša, valgevene, armeenia, gruusia, osseedi, kabardiini, tatari, romad, korea, usbeki, hiina, poola, saksa, tšuvaši, angoola, kasahhi, lezgiini, talõši, burjaadi, nanai. „Lüüra” ülesanneteks on rahvusliku identiteedi säilitamine ja integreerumine Eesti ühiskonda ning eesmärgiks paljuskultuurilise kodanikuühiskonna kujundamine demokraatlike printsiipide alusel. Nimetatud eesmärkide elluviimiseks korraldab „Lüüra” iga-aastaseid festivale, kontserte, heategevusüritusi, lastelaagreid, seminare ja konverentse. Samuti toimuvad pidevalt pühapäevakoolid ukraina, korea, vene, gruusia, usbeki ja kabardiini päritolu õpilastele. „Lüüra” peab oluliseks, et rahvusvähemuste kultuur muutuks Eesti kultuuri ühisosaks (Lüüra koduleht 2014; intervjuu 15).

3.3. Metoodika

Käesoleva töö puhul kasutatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi eelpool toodud dokumentide ning intervjuude analüüsimisel.

3.3.1. Arengukavade analüüs

Arengukavade analüüsimisel on eesmärgiks selgitada välja kas, kuidas ja mil määral erinevate linnaosade arengukavad etnilist ja vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisust käsitlevad ning millised arengueesmärgid on selles osas seatud. Arengukavade analüüs koosnes kahest etapist. Esmalt tutvuti arengukavaga üldiselt ning analüüsiti sõnastust. Dokumendid loeti korduvalt läbi otsides tekstist kohti, kus mainitakse mitmekesisust või etnilisust ning toodi välja, millist sõnastust kahe

nimetatud teema käsitlemisel kasutatakse, kui neid teemasid üldse dokumendis käsitleti (tabel 4.1.). Täpsemalt otsiti, kas ja mil määral pööratakse arengukavas tähelepanu mitmekesisusele, vaba aja veetmisele ning etnilistele gruppidele. Teises etapis analüüsiti, kas ja milliseid arengueesmärke on seatud vaba aja veetmise võimaluste edendamisele ning etniliste gruppide sidumisele ühiskonnas. Erinevate piirkondade arengukavade sisu võrreldi etnilise mitmekesisuse ja vaba aja veetmise võimaluste kajastamise ning arengueesmärkide osas. See tähendab, et kui palju erinevate piirkondade arengukavades etnilisele ja vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisusele tähelepanu pööratakse ning milliseid arenguid neis valdkondades ette nähakse.

Eesti Kultuuriministeerium on äsja valmis saanud integratsioonipoliitika alusdokumendiga „Lõimuv Eesti 2020”, kus on välja toodud peamised suunad lõimumise korraldamiseks aastani 2020. Kuna tegemist olulise dokumendiga integratsiooni korraldamiseks Eesti territooriumil, siis võrreldi linnaosade ja valla arengukavades toodud seisukohti ka „Lõimuv Eesti 2020” arengukavas tooduga. Samuti võrreldi arengukavades toodud seisukohti eelpool toodud kirjandusega.

3.3.2. Intervjuude analüüs

15 ekspertintervjuu sisu analüüsimisel kasutati nii helisalvestisi otse kui ka iga intervjuu kohta tehtud kokkuvõtet. Intervjuude analüüsimisel võrreldi erinevate intervjuueeritud asutuste vastuseid seoses piirkonna etnilise ja vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisusega tuues välja sarnasused ja erinevused piirkondade lõikes ning erinevatel tasanditel paiknevate asutuste vahel. Samuti kõrvutati intervjuudes antud seisukohti töö esimeses pooles toodud kirjandusega.

Täpsemalt analüüsiti intervjuusid 8 alateema kaupa, kus iga teema all toodud välja erinevate asutuste poolt antud vastused. Vastuseid on võrreldud nii piirkondade vahel ehk geograafilisest aspektist tulenevalt kui ka piirkonna siseselt erinevate asutuste vahel. Iga teema puhul on lõigu esimeses pooles toodud välja lühike kokkuvõte ning edaspidi on kirjeldatud pikemalt erinevaid seisukohti, mida illustreeritud tsitaatidega.

4. TULEMUSED

4.1. Arengukavade analüüs

Põhja-Tallinna arengukava

Tutvudes Põhja-Tallinna arenguvisioniga aastaks 2030, on näha, et seal puudutatakse muu seas ka elanike ühistegevuste tähtsust ning väärtustatakse atraktiivset elukeskkonda ning ajaloolis-kultuurilist identiteeti:

“Põhja-Tallinna linnaosa aastal 2030 on: /.../ atraktiivset, tervislikku ja turvalist elukeskkonda pakkuv, asumite ajaloolis-kultuurilist identiteeti väärtustav, /.../ elanike ühistegevust, ettevõtlikkust ja sotsiaalsed toimetulekut toetav. “ (väljavõtte Põhja-Tallinna arengukavast)

Vaadates Põhja-Tallinna arengukavas seatud arengueesmärke aastaks 2030, mis täpsustavad arenguvisioni, on näha, et piirkonda soovitakse näha hinnatud vaba aja veetmise, töö- kui ka elupaigana. Muu hulgas peetakse oluliseks rekreatsioonialade ja avalike randade korrastamist, samuti Stroomi ranna ja Merimetsa aladel paikneva vaba aja veetmise kontseptsiooni edasiarendamist ning rannapromenaadi valmimist täies ulatuses. Tähtsustatakse seltsitegevust ning koostööd munitsipaalasutuste ja kodanikeühenduste vahel linnaelu ja kultuuriürituste korraldamisel.

Mis puudutab piirkonna multikultuurilisust, siis kui varasemalt oli piirkonna elanikkond valdavalt mitte-eesti päritolu, domineerisid võõrkultuurid ja kodukohatunnetus oli madal, siis uueks arengueesmärgiks on eestikeelsete elanike arvu suurendamine. Samal ajal peetakse oluliseks kultuuride mitmekesisust ja lõimitust kodukohaga ehk kogukonnatunde suurendamist. Arengukavast on näha, et soovitakse luua võimalikult mitmekesist elamu-, töö- ja vaba aja veetmiseks mõeldud piirkonda, kus erinevad ühiskonnagrupid end hästi tunneksid. Samuti peetakse oluliseks kodukohatunde tekkimist ning koostöö tõhustamist erinevate (riik, kodanik, ettevõtte) tasandite vahel.

Multikultuursusele pööratakse Eestis riiklikul tasandil aina enam tähelepanu, mille tõestuseks on välja töötatud ka „Lõimuv Eesti 2020” arengukava. Tegemist on hetkel

värske dokumendiga, milles toodud eesmärgid ja ideid on huvitav võrrelda linnaosade arengukavadega. „Lõimuv Eesti 2020” arengukava toetab ühiskonna mitmekultuurilisust ja väärtustab selle säilimist. Dokumendi eesmärgiks on „sotsiaalselt sidus Eesti ühiskond, kus erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi.” Edukaks lõimumisprotsessiks nimetab dokument sellist, kus inimesed osalevad vabatahtliku valiku tõttu ning mille toetavateks üksusteks on nii avalik- ja erasektor ning kodanikuühiskonna organisatsioonid.

Põhja-Tallinna arengukavas on ühe arengueeldusena mainitud mitmekultuurilist kultuuritegevust. Endise olukorrana on toodud välja valdava elanikkonna mitte-eesti päritolu, võõrkultuuride domineerimine ning kehv kodukohatunnetus. Tulevikunägemuseks on eesti päritolu elanike hulga suurenemine, kultuuride mitmekesisus, lõimitus kodukohaga ning keskkonda säästev ja hooliv käitumine. Võrreldes Põhja-Tallinna arengukavas toodut Eesti integratsiooni alusdokumendi „Lõimuv Eesti 2020” arengukavaga, mille kohaselt soovitakse ühiskonna mitmekultuurilisust ja selle säilitamist väärtustada, on dokumentide põhiidee sarnane. Põhja-Tallinna arengukavast jääb mulje, et vaba aja tegevuste pakkumisel ei soovita eristada etnilisi grupe ja kohalikke elanikke, vaid pigem soovitakse neid selle valdkonna läbi kokku tuua, mis tähendab, et vaba aja tegevuste planeerimisel ei lähtuta linnaosa tasandil Floyd (1999) teooriast, mis ütleb, et etnilised grupid eelistavad erinevaid tegevusi. Pigem sarnaneb arengukavas toodu Putnam (2000) seisukohale, mis ütleb, et sisserännanutel on kasulik suhelda kohalikega, sest see võib tugevdada tunnet ühiskonda aktsepteerimisest, samuti tugevdavad suhted sotsiaalset sidusust kõigi elanike vahel ja kontakt erirahvuste vahel on üks võimalus sotsiaalse kapitali loomiseks.

Lasnamäe arengukava

Lasnamäe arengukava sõnastust analüüsid on näha, et võrreldes Põhja-Tallinna arengukavaga kasutatakse sõna “mitmekesine” vähem, samuti tõstetakse vähem esile multikultuursust.

Lasnamäe linnaosa visioon aastaks 2021 näeb piirkonda muu hulgas mitmekultuurilise, uuendusmeelse ning mitmekesiste vaba aja veetmise võimalustega elukohana.

“Lasnamäe linnaosa on mitmekultuuriline, uuendusmeelne ja logistiliselt hästi toimiv Tallinna idavärv /.../ avalike teenuste kvaliteet ning eneseharimise ja vaba aja veetmise mitmekesised võimalused on muutnud linnaosa mainekaks elu- ja investeerimispaigaks Soome lahe paesel kaldal.”
(väljavõte Lasnamäe arengukavast)

Visiooni saavutamiseks on seatud 6 peaesmärki, millest alljärgnevat võib otseselt või kaudselt seostada uuritava teemaga:

- 1) Ettevõtlust soosiv, investeeringuid ligitõmbav ning majandusstruktuuri moderniseerumist toetav majanduskeskkond
- 2) Lai ja kvaliteetne kultuuriteenuste valik nii Tallinna elanikule kui ka turistile.
- 3) Kõigile Tallinna elanikele loodud võimalused elada inimväärselt ja turvalist elu.
- 4) Ümbritsev elukeskkond on linnaelanikele vastuvõetav, elutegevuses abistav ja kutsus esile positiivseid emotsioone.

Visioonist võib järeldada, et mitmekultuurilisust peetakse piirkonnas tähtsaks ning sellega on seotud ka peaesmärk nr 2, mis kirjeldab laia kultuuriteenuse valiku olulisust ja seda nii Tallinna elanikule, kui turistile. Samuti tuuakse välja kultuurikontaktide laiendamise vajadus alates lastest kuni eakateni. Ollakse seisukohal, et kultuuritegevus on Lasnamäel mahajäänud ning vajab investeeringuid ja seda eesmärgiga linnaosasid paremini omavahel siduda ning piirkonda turiste meelitada. Peaesmärk nr 5 keskendub elukeskkonna parendamisele ning selle raames soovitakse rohealade laiendamist ning peetakse oluliseks linnaosa muuta inimkesksemaks ning säästva arengu põhimõtteid järgivaks.

Lisaks peaesmärkidele on seatud ka 14 strateegilist arengusuunda, millest alljärgnevad kuus puudutavad otseselt või kaudselt mitmekesisust, etnilisi gruppe, vaba aja veetmist ning kogukonnatunde tõstmist.

- 1) elamispindade mitmekesistamine, kvaliteetse elamuarenduse tagamine ja munitsipaalkorterite rajamine;
- 2) vaba aja võimaluste suurendamine, noorsootöö tõhustamine ja lastesõbraliku keskkonna arendamine;
- 3) rohealade ja kõrghaljastuse osakaalu suurendamine ning elanikele looduses vaba aja sisuka veetmise võimaluste avardamine, mille hulgas ka terviseradade ja kergliiklusteede väljaehitamine;
- 4) kohaliku identiteedi tugevdamine ja eri kultuuride austamine. Elanike segregeerumise vältimine ning eri rahvastiku- ja huvigruppide sidususele kaasaaitamine;
- 5) elanike tervist väärtustava käitumise suurendamine ja selleks spordirajatiste olemasolu tagamine;
- 6) inimese põhivajadusi rahuldavate sotsiaalsete teenuste osutamine asumites võimalikult elukoha lähedal;

Eelpool toodud strateegiliste arengusuundade mitmed punktid viitavad linnaosa mitmekesistamisele ehk soovitakse luua elamisvõimalusi erinevatele sihtgruppidele, samuti mainitakse otseselt erinevate rahvuste kokkutoomist ja kontakti ja segregatsiooni vältimist. Vaba aja veetmise võimaluste suurendamist peetakse samuti oluliseks nagu ka kohaliku identiteedi tugevdamist. Mitmekultuuriline elukeskkond, lõimumise vajadus, vaba aja tegevuste suurendamine ning kogukonnatunde tekkimise vajadus on toodud arengukavas kenasti välja, samas konkreetsete meetmete välja toomisele nimetatud eesmärkide saavutamiseks eriti rõhku pandud ei ole. Näiteks kodanikuühiskonna toimimise ja erinevate kultuurise sallivuse tagamiseks on pakutud välja vaid elanike kaasamist linna arengut puudutavatesse toimingutesse ja kodanikualgatuste toetamist ja ei midagi muud.

Analüüsitud dokumendi visioon on kuni aastani 2021, kuid tegevuskava vaid aastateks 2009–2013, millest tulenevalt võivad osad meetmed olla puudu, juhul kui neid on planeeritud hilisemasse perioodi.

Lasnamäe arengukavas on nõrkusena mainitud vähest tegevust lõimumistemaatikaga ning vajadust luua paremad võimalused erineva kultuuritaustaga elanike osalemiseks

ühiskonnas. Sarnaselt Põhja-Tallinna arengukavale jääb ka Lasnamäe arengukava lugedes mulje, et vaba aja tegevuste pakkumisel ei soovita eristada etnilisi gruppe ja kohalikke elanikke, vaid pigem soovitakse neid selle valdkonna läbi kokku tuua, et tugevdada sotsiaalselt sidusust kõigi elanike vahel ja kontakti erirahvuste vahel. Samuti on näha põhimõtete kokkulangemist „Lõimuv Eesti 2020” arengukavaga.

Pirita arengukava

Pirita linnaosa 2027 aastaks seatud arenguvisionis tuuakse muu hulgas välja elamis-, puhke- ja sportimisvõimalusi, tervislikku elukeskkonda, uuendusmeelsust ning ühistegevustes osalevaid elanikke. Samuti peetakse oluliseks traditsioonilist identiteeti ja väärtusi ning ajaloo-, arhitektuuri- ja kultuuripärandi hindamist.

Mitmekesisust, multikultuursust ega erinevaid ühiskonnagruppe visioonis otseselt ei mainita.

Arengukava elluviimiseks on seatud neli strateegilist peaesmärki, millest üks hõlmab ka vaba aja veetmist olles sõnastatud järgmiselt *“Atraktiivsed looduslähedased puhkuse ja vaba aja veetmise võimalused”*. Detailsemalt on nimetatud peaesmärgi all mõeldud, et Pirita linnaosas on mitmekesised puhkamise, sportimise ja vaba aja veetmise võimalused, supelrand vastab rahvusvahelistele seatud nõuetele ning linnaosas toimub mitmekesine kultuuritegevus.

Erinevate rahvuste koostoimimisest või lõimumisest arengukavas juttu ei olnud. Samuti puudutati väga nõrgalt kogukonnatunde vajadust ning piirkonna mitmekesistamist üldiselt. Pigem rõhutati rohelist, turvalist ja prestiižset elukeskkonda. Ei märgitud erinevaid huvigruppe ega neid toetavaid tegevusi.

Arengukava järgi võib oletada, et Pirita linnaosa puhul on tegemist väga homogeense linnaosaga, kus erinevaid huvigruppe esile ei kerki ning spetsiaalselt erinevate vajadustega arvestada ei ole tarvis.

Rahvastikuregistri (01.01.2014) andmetel elab Pirita linnaosas ligikaudu 17% venekeelseid elanikke, mis võrreldes Lasnamäe või Põhja-Tallinnaga on vähem, kuid ei tohiks olla nii väike, et ühiskonnas see elanikegrupp päris märkamatuks jääks. Fincher

ja Iversoni (2008) teooriast lähtudes võib järeldada, et Pirita Linnaosas ei ole venekeelset ühiskonnagruppi tunnustatud, millest tulenevalt on puudu ka järgnevad etapid nagu (vahendite) ümberjagamine ning gruppide kokkutoomine. Pirita arengukavas toodut ei saa võrrelda eelpool toodud näidete ja uuringutega mujalt maailmast, sest arengukavast ei selgu, et vaba aja tegevusi käsitletaks kui inimesi kokku toova võimalusena, vähemalt otseselt seda välja toodud ei ole. Võrreldes Pirita arengukava Lasnamäe ja Põhja-Tallinna omaga, on selge, et kahe esimese puhul on tegemist etniliselt oluliselt kirjuma piirkonnaga ning mõistetav, et sellele on arengukavades rohkem rõhku pandud. Rahvuste ühiskonda sidumise ning kohalike elanike tolerantseuse tõstmise kohta arengukava puhul järeldusi teha ei saa, kuna nimetatud teemad seal ei kajastu. „Lõimuv Eesti 2020” arengukavaga ei saa samuti paralleele tuua. Siinkohal võib põhjendusi otsida venekeelse elanikkonna väiksuses Pirital, kus venelaste osakaal rahvastikus erineb oluliselt Lasnamäe ja Põhja-Tallinna omast.

Mis puudutab vaba aja veetmist, siis Põhja-Tallinnas oli oluliselt rohkem tähelepanu pööratud erinevate huvidega elanike vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamiseks. Pirital oli vaba aja veetmise olulisust rõhutatud ning eesmärgiks pakkuda erinevaid tegevusi, samas teistest tegevustest veidi enam pöörati tähelepanu rekreatsioonialadele ja õuetegevustele.

Viimsi valla arengukava

Viimsi valla arenguvision aastaks 2029 toob muu hulgas välja käesoleva teemaga haakuvate märksõnadena kogukondlikud suhted ja sisukad puhke- ja kultuurivõimalused. Arenguvisioni täpsustavad neli detailselt lahti kirjutatud komponenti, millest siinkohal võib välja tuua kaks esimest, mis otseselt või kaudselt haakuvad uurimisteedega:

- 1) Viimsi vallas elavad eesti rahvusliku identiteedi püsimist ja edasikandumist väärtustavad, tegusad, edukad ja motiveeritud elanikud. Teema all räägitakse ka kogukondlikust tööst, külaliikumisest ning konfliktide puudumisest “uute ja vanade” elanike vahel.
- 2) Kvaliteetne elu- ja puhkekeskkond Tallinna linnastus. Teema all mainitakse

muuhulgas Viimsit kui tugevat kultuurikeskust ja rannarahva mälupaika.

Kõrvutades Viimsi arengukavas seatud arenguvisiooni käesolevas uurimistöös toodud uuringuobjektidega, milleks on etnilised grupid, vaba aja veetmise võimalused ning üldine mitmekesisuse aspekt, võib öelda, et otseselt käsitletakse nimetatud teemadest ühte ja seda sisukate puhke- ning kultuurivõimaluste näol, mis kaudselt tõstab kindlasti ka vaba aja veetmise mitmekesisust.

Viimsis elab ligikaudu 11% venekeelseid elanikke ja kui arengukavas tuuakse välja külaliikumise toetamist, kogukondliku töö arendamist ning konfliktide puudumist uute ja endiste elanike vahel, siis võib seda nimetada ka kaudseks seotuseks erinevate (sh etniliste) gruppide kogukonda integreerimisel.

Peatükis 5.1, mis käsitleb valla arendamise põhimõtteid, räägitakse ka sotsiaalsest arengust ning kohalike kogukondade ja sotsiaalvõrgustike arengust. Sellest võib välja lugeda, et Viimsi vald soovib, et vallaelanikud saaksid omavahel läbi, eksisteeriks kogukonnaliikumised ning inimesed oleksid kursis nende ümber toimuvaga. Kaudselt võib siinkohal eeldada ka seda, et kohalikesse kogukondadesse kuuluvad ka venekeelsed elanikud, kuigi muukeelseid arengukavas palju puudutatud ei ole.

Arengukava elluviimiseks ja visiooni saavutamiseks on püstitatud 19 eesmärki, millele omakorda detailsed allülesanded. Allülesanded, mis haakuvad otseselt või kaudselt mitmekesisuse, etniliste gruppide, vaba aja tegevuste ja kogukonna ühendamise on järgmised:

- külaliikumise seotud ja kogukonna arengule suunatud kohalike omaalgatuslike tegevuste toetamine, kodanikuühiskonna arengule kaasaaitamine;
- huvihariduse ja sporditöö mitmekesisuse ning teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine;
- eesti keele õppe toetamine mitte-eestlaste lõimimiseks ühiskonda;
- mitmekesistada noorsootööd, avardada noorte ja täiskasvanute vaba aja sisuka veetmise võimalusi;
- arendada välja valla puhkealade ja spordiväljakute võrk, laiendada terviseradasid

- ja ehitada lastele mänguväljakuid; rajada Viimsi staadion;
- toetada külakeskuste väljaehitamist;
- traditsiooniliste kultuurisündmuste läbiviimise toetamine, Viimsi valla nimeürituste korraldamine.
- rajada multifunktsionaalne Viimsi vabaõhulava kultuuriürituste korraldamiseks;
- külakogukondade kujunemisele ja tugevdamisele suunatud tegevuste toetamine;
- kultuuritraditsioonide tekke ja juurutamise toetamine;

Eelpool nimetatud ülesannete seas leiab otsese soovi muukeelseid elanikke ühiskonda integreerida ning selleks püstitatud ülesanne on eesti keele õppe toetamine mitte-eestlaste jaoks. Samuti leiab kirjeldatud ülesannete seas palju vaba aja tegevust toetavaid tegevusi ning ka mõned üldist eluolu mitmekesisavaid ettevõtmisi nagu näiteks kultuuritraditsioonide tekke ja juurutamise toetamine. Võrreldes Viimsi valla arengukava eelpool toodud arengukavadega just mitmekesisuse, etnilisuse ja vaba aja tegevuste aspektist, siis kõigi kolme teema kajastamise intensiivsuse osas jääb ta ehk kolmandale kohale Põhja-Tallinna ja Lasnamäe järel. See tähendab, et kõiki kolme nimetatud teemat arengukavas otseselt või kaudselt käsitleti, kuid otseselt tehti seda suurel määral vaid vaba aja tegevuste osas. Etnilist mitmekesisust, multikultuursust ning mitmekesisust ka üldisemas võtmes kajastati kaudselt ning pigem vähem. Kuna ühe ülesandena oli välja toodud eesti keele õppe toetamine mitte-eestlastele, siis võib järeldada, et muukeelseid elanikke on tähele pandud.

Kui vaadata Fincher & Iverson (2008) teooriat, siis järgmiseks etapiks peaks olema (vahendite) ümberjagamine, mida võiks nimetada ka teenuste pakkumiseks. Hetkel ei ole teada, kas ja kui palju vahendeid oli mitte eestlaste keeleõppele ettenähtud varem, et oleks võimalik järeldada, kas vahendeid on ümber jaotatud. Kolmanda etapina ettenähtud tegevuseks on kokku toomine. Otseselt arengukavas erinevate huvigruppide sh rahvuste kokkutoomist ei kirjeldata, kuid kaudselt taas võib selle sealt välja lugeda, sest sotsiaälvõrgustike arengut ja kogukondlike liikumiste toetamist dokumendis mainitakse, samuti planeeritakse uusi vaba aja tegevusi, mis võib samuti inimesi kokku tuua.

Võrreldes Viimsi arengukava „Lõimuv Eesti 2020” dokumendis toodud seisukohtadega, siis oli Viimsi arengukava välja toonud keeleõppe toetamise mitte-eestlastele, mis on ühe meetmena kirjutas ka „Lõimuv Eesti 2020” arengukavas. Olenemata sellest, et venelasi elab Viimsis ligikaudu 11%, mis on 6% vähem, kui Piritas, kajastatakse seal integratsiooni puudutavat temaatikat rohkem kui Piritas.

Arengukavade analüüsi kokkuvõte

Põhja-Tallinna mitmekultuurilist piirkonda soovitakse tulevikus näha väga mitmekesise, mugava ja atraktiive paigana nii elu, töö kui vaba aja mõistes. Soovitakse inimestes tõsta kodukoha tunnet ja erinevate gruppide sotsiaalset sidusust.

Lasnamäe arengukava kajastas samuti vajadust piirkonda mitmekesisemaks muuta ja teha muudatusi nii, et sinna asuksid elama erineva kultuurilise ja sotsiaal-majandusliku taustaga inimesed. Samuti nähakse vajadust tegeleda rohkem lõimumistemaatikaga, kuna piirkonnas elab ligi 70% venekeelseid elanikke. Mõlema linnaosa puhul võib näha arengukavadest läbi kumamas ka „Lõimuv Eesti 2020” dokumendis kajastatud põhimõtteid.

Pirita arengukava jätab veidi konservatiivsema mulje. Kindlasti soovitakse piirkonda arendada, pakkuda häid töö, elamise, puhkamise ja vaba aja veetmise võimalusi. Samuti peetakse oluliseks piirkondliku identiteeti, ajalugu ja kultuuripärandit, kuid piirkonna mitmekesistamist igas võimalikus valdkonnas ette ei nähta. Samuti ei käsitleta arengukavas multikultuursust või erinevaid rahvusgruppe.

Viimsi valla arengukavas kumas läbi kogukondlike suhete kõrget hindamist ja korduvat rõhutamist läbi erinevate tegevuste. Samuti mainiti soovi pakkuda erinevaid vaba aja veetmise võimalusi, aga ka atraktiivset paika elamiseks. Kuigi Viimsis elab vaid 11% venelasi ja 3,5% teisest mitte-eesti rahvusest elanikke, siis lõimumise vajadust ja keeleõppe olulisust arengukavas ikkagi mainiti.

Arengukavade analüüs on põgusalt kokku võetud tabelis 4.1., kus on välja toodud arengukavade sisuline võrdlus piirkondade kaupa ning dokumentides kasutatud sõnastuse võrdlus.

Tabel 4.1. Arengukavade analüüsi lihtsustatud võrdlus piirkondade lõikes.

Dokument	Arengukavades kasutatud sõnastus		
	Mitmekesisus üldiselt	Etnilised grupid	Vaba aeg
Põhja-Tallinna arengukava	Eri huvipooli kaasav, avatud, mitmekesisust soosiv, kõigi elanike-rühmade rahuolule suunatud, erivajadusi arvestav, kõigile vanusrühmadele, linnaruumi mitmekesisus, mitmekesine elanike tööhõive ja ettevõtete struktuur, mitmekesise teadmiste mahuka majandusega, mitmekesise arengu toetamine, mitmekesistada õpilastele mõeldud toetusi, ärifunktsioonide mitmekesistamine, loominguiliselt mitmekesine	Kultuuride mitmekesisus, mitmekultuuriline kultuuritegevus, spordielu on mitmekesine ja soosib erihuvi- ja rahvusrühmade loimumist, mitmekesine rahvuste ja kultuuride kooslus	Huvitegevuse mitmekesisus, mitmekesistada ürituste programme, mitmekesiste tegevusvõimalustega, kultuuri-, seltsi- ja spordielu on mitmekesine ja soosib erihuvi- ja rahvusrühmade loimumist
Lasnamäe arengukava	Töökohtade mitmekesisus, mitmekesine ettevõtluskeskkond, looduslikult mitmekesine elukeskkond, mitmekesised elamispiinnad, jätkusuutlik linnaosa areng, kohaliku identiteedi tugevdamine, linnaosa miljööväärtuse ja imago parandamine	Eri kultuuritaustaga inimeste loimatus, eri kultuuride austamine, elanike segregeerumise vältimine ning eri rahvastiku- ja huvigruppide sidususele kaasaaitamine	Vaba-aja veetmise mitmekesisus, tagada Euroopa standarditele ja tavadele vastavad vaba aja veetmise tingimused, süvendada kultuuritegevust
Pirita arengukava	Mitmekesine energiavarustatus, suurendada elukeskkonnaväärtust ja parandada elukvaliteeti, linnaosa miljöo mitmekesistamine	Välja toodud vaid rahvuste proportsionaalne osakaal elanike seas	mitmekesised võimalused vaba aja veetmiseks, sh harrastus- ja seltsitegevuse arendamiseks, kontsertide, etenduste ja näituste korraldamiseks, mitmekesine huvitegevus, mitmekesised spordi, vaba aja veetmise ning rekreatsiooni- ja puhkevõimalused
Viimsi arengukava	Mitmekesised elu- ja töökohavõimalused, väikesaarte bioloogilise mitmekesisuse kaitse tagamine, mitmekesised teenused, mitmekesine ja miljööväärtuslik keskkond, mitmekesine haridus	Mitmekesistunud on erinevate kultuuride esindatus, muutunud etniline koosseis, mitmekultuurilisus	Investeeringud kultuuri ja vaba aja sisukasse veetmisse, mitmekesised vaba aja veetmise võimalused, mitmekesistada täiskasvanute sisuka vaba aja veetmise võimalusi, tagada kvaliteetsed vaba aja veetmise võimalused

Dokument	Arengukavades käsitletud temaatika			Dokument
	Mitmekesisus üldiselt	Etnilised grupid	Vaba aeg	
Põhja-Tallinna arengukava	Kajastatakse paljude tegevuste/teemade juures ja see hakkab hästi silma	Mainitakse erinevate rahvuste ja kultuuride koostlust, lõimumise vajadust	Mitmes kohas mainitakse vajadust vaba aja tegevusi arendada. Tegemist näib olevat olulise temaga. Põhja-Tallinna arengusuundade elluviimise strateegiana on mainitud sisukate vaba aja veetmise võimaluste pakkumist. Samuti on mainitud soovi huvitegevuse mitmekesistamiseks	Põhja-Tallinna arengukava
Lasnamäe arengukava	Vähem kui Põhja-Tallinnas, kuid mõningal määral siiski, näiteks ettevõtluse, looduse ja elamupiirkonna teemade juures	Mainitakse otseselt erinevate rahvuste kokkutoomist ja kontakti ning segregatsiooni vältimist	Mitmekesised vaba aja veetmise võimalused on kirjas visioonis ja mitmetes kohtades üle dokumendi	Lasnamäe arengukava
Pirita arengukava	Mainitakse väga vähe. Jääb mulje, et otseselt rõhku mitmekesise elukeskkonna tagamisele ei panda	Etniliste gruppide sisuline kajastamine puudub, samuti ei ole mainitud lõimumist	Üheks strateegiliseks eesmärgiks ja arengusuunaks on atraktiivse loodus- lähedased puhkuse ja vaba aja veetmise võimalused. Samas peatükis mainitakse mitmekesist kultuuritegevust. On näha, et vaba aja veetmist peetakse arengukavas oluliseks teemaks	Pirita arengukava
Viimsi arengukava	Kajastatakse vähe, kuid mõne teema lõikes siiski	Mitte eestlaste lõimumise ja keeleõppe toetamine. Erinevate rahvusrühmade omavahelise koostöö puudumine võib osutada probleemiks ning mitte eestlasi tuleb püüda integreerida keelekümbluse, huvihariduse, spordi ja kultuuri töö läbi. Multikultuursusest tulenevaid positiivseid võimalusi tuleb kasutada kultuurielu elavdamiseks.	Vaba aja veetmise võimalusi kajastatakse mitmes kohas, samuti on ühes arengukava elluviimiseks seatud eesmärgis toodud välja mitmekesised vaba aja veetmise võimalused.	Viimsi arengukava

4.2. Intervjuude analüüs

Mitmekesised vaba aja veetmise võimalused ja nende olulisus

Mitmekesised vaba aja võimalused tähendavad enamasti kõigile uuringus osalenutele, et tegevusi on kõigile eagruppidele. Põhja-Tallinna LOV toob eraldi välja võimaluste rohkuse vajalikkuse, et erinevate huvidega inimesed leiaksid omale meelepärase tegevuse. Samuti tuli esile Lasnamäe LOV, kes eraldi huvigruppidele rõhku ei pane, pigem peab oluliseks, et oleks erinevaid kohti, kus saaks vaba aega veeta. Sarnase tähelepaneku võib välja tuua ka Lasnamäe Noortekeskuse seisukohast, kus arvatakse, et mitmekesiseks teeb vaba aja veetmise see, kui seda tehakse paljudes erinevates kohtades.

Põhja-Tallinna LOVis defineeritakse mitmekesiseid vaba aja veetmise võimalusi kui vaba aja veetmist kõigile vanusegruppidele. Samuti peetakse nii LOVi tasandil kui allasutustes oluliseks pakkuda võimalikult paljudele huvigruppidele midagi, ehk mida rohkem erinevaid võimalusi, seda rohkem erinevate huvidega inimesi saab kokku tulla. Lasnamäe LOVis nähakse mitmekesiste vaba aja veetmise võimaluste all just peaaesjalikult kohti, kus tegevusi saab harrastada, ehk peavad olema paigad, kus saab aega veeta, mingil määral mängib ka rolli, kellele on tegevused suunatud, kuid pigem on see teisejärguline. Lasnamäe Noortekeskuses nähakse samuti mitmekesisuse all erinevaid kohti, kus aega veeta.

“Mitmekesine tähendab, et noortele on vaja pakkuda üritusi nii siin kui väljaspool keskust ja erinevate koostööpartneritega. Ehk ei ole vaja istuda oma keskses, vaid tuleb otsida teisi/uusi variante ja jälgida, mida korraldatakse väljaspool.” (Intervjuu 7)

Lindakivi Kultuurikeskuses peetakse mitmekesisteks vaba aja veetmise võimalusteks vaba aja sisustamist nii kultuuriliste, sportlike kui ka muude tegevuste näol. Sarnaselt Põhja-Tallinnale nähakse Pirita LOVis ja ka Pirita Vaba Aja Keskuses mitmekesistes vaba aja veetmise võimalustes erinevaid võimalusi erinevatele eagruppidele. Viimsi Vallavalitsuses ning Viimsi Huvikeskuses nähakse mitmekesistes vaba aja veetmise

võimalustes nii kultuuri- kui sporditegevust ja seda kõigile eagruppidele, ehk kõigile vallaelanikele.

“Kindlasti on oluline kaasata erinevaid vanuseid- lauluringid noortele, karaoke erinevas vanuses inimestele, kepikõnnid, suusarajad, uisuplatsid. Seega arvestame erinevate vanustega.” (Intervjuu 3)

Erinevaid arvamusi leidis rohkem teemal, kas vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisus on linnaosale ja selle arengule oluline. Kui Põhja-Tallinn ja Viimsi on siinkohal sarnasel seisukohal ja tõdeval, et vaba aja veetmise võimalused mängivad rolli linnaosa/valla arengus, siis Lasnamäe LOV selles osas linnaosa arengul erilist olulisust ei näe. Pigem nähakse Lasnamäed kui Tallinna linna ühte osa ning ollakse arvamusel, et mitmekesised vaba aja veetmise võimalused on Tallinnale tervikuna olulised. Pirita LOV väljendab nii positiivsust kui ka muret mitmekesiste vaba aja veetmise võimaluste rollis linnaosa arengule. Siin omab olulist kaalu asjaolu, et Pirital asub suur ülelinnalise tähtsusega vaba aja veetmise atraktsioon - Pirita rand, mida soodsa ilma korral külastavad suured rahvamassid üle linna ja ka tagamaalt. Pirita Vaba Aja Keskus ning Viimsi Huvikeskus toovad aga välja, et kui inimesed veedavad kodu lähedal vaba aega ja suhtlevad naabruses elavate inimestega, siis lähendab see inimesi ning kogukonnatunne kasvab. Mis erinevaid intervjuueeritud ettevõtteid puudutab, siis enamasti peetakse oluliseks pakkuda erinevaid tegevusi laiale sihtgrupile.

Põhja-Tallinna LOV arvates on mitmekesised vaba aja veetmise võimalused linnaosa arengule olulised. Inimesed kolivad piirkonda, kus pakutakse rohkem ja see omakorda hakkab linnaosa kujundama. Ehk kui teatakse, et linnaosas elab palju sportlikke inimesi, siis arvestatakse sellega juba planeeringutes.

“Väga hea näide on see, kuidas kodanikuühiskond andis väga suure tõuke jalgratta teedele. Et Telliskivi tänav, kogu see planeering ja kogu protsess oli koostatud selle kohaliku elanikkonna poolt, kelle huvides oli jalgrattasõit või jalgsi käimine. Ja siis inimesed tulevadki siia, kui siin on nende huvidele vastavad võimalused”. (Intervjuu 1)

Nii Kopli Noortemaja kui Pelgulinna Rahvamaja arvates rikastavad mitmekesised vaba aja veetmise võimalused piirkonda ja muudavad selle elanikele atraktiivsemaks. Teenused kodu lähedal aitavad aega kokku hoida ning inimesi kokku tuua. Kohvik/baar Tops Põhja-Tallinnas igapäevaselt mitmete vaba aja veetmise võimaluste pakkumist ei otsi. Esinejad käivad paar korda kuus ning mõned muud tegevused ebaregulaarse sagedusega nagu pimekohting, plaadiesitlused ja mälumängud. Sihtgrupiks vaikivalts on jalutuskäigu kaugusel elavad ümbruskonna elanikud ning on välja kujunenud, et nad on vanuses 25+.

“Noored emad on öelnud, et nad kolisid siia piirkonda sellepärast, et siin on tore rahvamaja, loomelinnak, samuti linnalähedus. ” (Intervjuu 5)

Lasnamäe LOV esindaja ei pea oluliseks lahterdada Tallinna linnaosadeks ja arvab, et mitmekesised vaba aja veetmise võimalused on Tallinna linnale üldiselt kasulikud. Linnaosade põhiselt on osades palju rohkem võimalusi, näiteks Nõmmel looduses sportimiseks, ja see lööb linnaosad veidi tasakaalust ära, kuid kokkuvõttes on tegemist siiski ühe linnaga ja Lasnamäe elanik võib ju ka Nõmmel vabas õhus sportimas käia. Lasnamäe Noortekeskuse arvates on mitmekesistamine oluline. Krabi Bowling Lasnamäel peab oluliseks pakkuda erinevaid tegevusi, sest see meelitab erinevate huvidega inimesi.

“Ma arvan, et Tallinna arengule kui tervikule. Ei pea õigeks linnaosadeks lahterdamist. Põhimõtteliselt on Tallinna linn üks ja tervik.” (Intervjuu 2)

Pirita LOV esindaja ütluste kohaselt on mitmekesiste vaba aja veetmise võimaluste pakkumisel kahetine roll. Kindlasti kutsub Pirita roheline keskkond sinna uusi elanikke, samas tullakse ka väljast poolt Piritat teenuseid nautima ja see võib kaasa tuua kohalike pahameele. Näiteks kui on tarvis külastajatele uusi parkimisplatse rajada ja seda tuleb vahetevahel teha roheluse arvelt, siis kohalikele see ei meeldi. Alati tuleb arvestada mõlema huvipoollega, sest Pirital asub üks Tallinna esindusrandu, kuhu ligipääs peab olema ka väljastpoolt Piritat tulijatele. Samas Pirita Vaba Aja Keskus arvab, et see on

väga positiivne, kui inimesed saavad kodukoha lähedal vaba aega veeta ja naabruskonna inimestega seeläbi suhelda. Esiteks hoiab elanik aega kokku sellega, et saab vajaliku kodu lähedalt ja ei pea teise linnaotsa sõitma, samuti toodi välja kogukonnatunde kasv.

“Pigem on see küsimus, et inimesed saaksid kodu lähedal kätte kõiki teenuseid ja kvaliteetseid huviringe. Et inimesed ei peaks sõitma mööda linna ringi ja ei peaks aega kulutama, et teenuseid mujalt otsida. Koos käimine kodu lähedal tugevdab kogukonnatunnet ja inimesed suhtlevad omavahel rohkem ja on tuttavad.” (Intervjuu 9)

Pirita Seikluspark on väljas nišitootega ning palju mitmekesisemaks ei ole kavas teenustevalikut teha. Samas mõeldakse ka seal erinevate eagruppide peale - väiksed lapsed, kes ronida ei julge, saavad maapinnal põnevaid mängu mängida, samuti on eakatele omad võimalused. Lisaks püütakse korduvkülastajatele pakkuda uusi atraksioone ja võimalusi.

“Seikluspargi mõte on see, et ta on võimalikult laiale sihtgrupile. Meil on mitu sihtgruppi- esiteks lapsed, keda me tahaksime korduvkülastajatena enda juures iga päev näha, siis noored sõpradegrupid või paarikesed. Kolmas on ettevõtted ja neljas on pered.” (Intervjuu 13)

Vastupidiselt Lasnamäe LOV seisukohale peab Viimsi vald oluliseks elaniku hoidmist valla territooriumil ja seda nii LOVi kui allasutuste seisukohalt. Toetatakse mõtteviisi, kus elanik võiks saada kõik teenused ja tooted kohapealt ning ei peaks sõitma teise omavalitsusse neid tarbima. Siinkohal mõeldakse seda, et kui elanik tarbib kohapeal, siis jääb ka raha koduvalda. Samuti nähakse mitmekesiseid vaba aja veetmise võimalusi valla kui terviku maine tõstjana. Kui piirkonnas toimuvad atraktiivsed üritused või pakutakse häid tingimusi vaba aja veetmiseks, siis näevad ka väljastpoolt Viimsit inimesed, et seal on hea elada. Samuti toovad üritused piirkonda turiste.

“/.../ kui vallas on mitmekesised vaba aja veetmise võimalused, siis areneb kohalik kogukond ja tekib kodukoha identiteet.” (Intervjuu 10)

Viimsi SPA klientuur on nii kodumaine kui ka turistid välismaalt. Tegevuste planeerimisel on võetud arvesse mõlema sihtgrupi huve. Selleks, et hotellikülastajal oleks pimedal ajal midagi teha, sai saunakeskus ehitatud. Kuna Viimsis on palju elanikke, aga spordiklubi piirkonnas ei olnud, loodi ka see võimalus. Nüüd avatakse peagi kino ja pubi, mis on mõeldud samuti nii turistile kui kohalikule ümbruses elavale kliendile. Kuna SPAd ei ole tänapäeval enam raviastutused vaid pigem tervise turgutamiseks ja lõõgastumiseks mõeldud kompleksid, kus lisaks soovitakse kõikvõimalikke muid meelt lahutavaid võimalusi, siis on ka Viimsi SPA eesmärgiks pakkuda võimalikult mitmekesiseid teenuseid ja tegevusi erinevas eas ja huvidega kliendile.

Teatud ühiskonnagruppide eelistamine teistele vaba aja tegevuste planeerimisel erinevates uuringupiirkondades

Uurides omavalitsuste esindajatelt kas ja millistele ühiskonnagruppidele tuleks tähelepanu pöörata vaba aja tegevuste planeerimisel ning kas vaba aja veetmise võimalused peaksid olema mitmekesised kõigile ühiskonnagruppidele (vanuse, soo, rahvuse, sotsiaal-majandusliku tausta, hariduse jne alusel), oldi valdavalt seisukohal, et kõigile elanikele peavad olema võrdsed võimalused ja otseselt kedagi ei eelistata, samas mõnes omavalitsuses tulid teatud eelistused välja. Kokkuvõttes eelistatakse Lasnamäel ja Viimsis noori ja lapsi, samas Pirital ja Põhja-Tallinnas üldiselt kedagi vaba aja tegevuste planeerimisel ei eelistata. Lasnamäel toodi välja lisaks lastele ka eakate tähtsus ning eelistatus.

Põhja-Tallinna LOV tõi välja, et nende poolt korraldatud suurüritused ja laadad on suunatud kõigile ühiskonnagruppidele ning programm/kavad on pandud kokku nii, et igaüks leiaks sealt midagi. Kindlatele gruppidele korraldavad üritusi kolmandasse sektorisse kuuluvad MTÜ-d ja organisatsioonid. Venekeelsele elanikkonnale korraldab üritusi näiteks Rahvusvaheline Rahvuskultuuride Ühenduste Liit Lüüra, samas neile üritustele on alati ka kõik huvitatud ja soovijad teretulnud. Noortele pakub üritusi Telliskivi Selts.

“Linnaosa põhjal ei saa teha mingeid valikuid, vaid me peame olema kõigi elanike jaoks”. (Intervjuu 1)

Lasnamäel toodi välja kolm kindlat gruppi, kellele erilist tähelepanu vaba aja veetmise võimaluste osas suunatakse ja need on lapsed, vanurid ja abivajavad. Samuti arvestatakse, et Lasnamäel elab laias laastus 30% eestikeelseid ja 70% venekeelseid elanikke ning ürituste korraldamisel tuleb näiteks artisti valikul lähtuda, et see pakuks huvi mõlemale huvigrupile. Suuremad üritused nagu jaanituli ja muud kontserdid on mõeldud kõigile ja kõik on oodatud, kuid muudel juhtudel peetakse oluliseks, et vaba aja tegevused oleksid mitmekesised kindlasti lastel ja eakatel, kes linnaosast nii palju väljas ei käi. Noortele vanuses 18–30.a on raske pakkuda midagi ning nad leiavad ise meelepäraseid tegevusi ka üle Tallinna.

“Ma ütleks, et kõigile, aga kõik ei oota seda. Kindlasti ootab võimalusi eakas inimene, et tal oleks võimalik kodust välja tulla ja et see oleks talle soodne. Järgmine selline grupp on koolieelikud kuni koolilaste noorem vanuserühm. “ (Intervjuu 2)

Pirital ollakse seda meelt, et kõik vajavad tegevusi ja kedagi konkreetselt erilise tähelepanu alla pole vaja võtta. Vaba aega on Piritale oodatud veetma kogu Tallinna inimesed ja mitte ainult Pirita elanikud. Ka Viimsi vallas peetakse oluliseks pöörata tähelepanu kõigile ühiskonnagruppidele samaväärselt. Kuna noori ja lapsi on vallas väidetavalt väga palju, siis pöörab Viimsi Vallavalitsus neile ehk veidi rohkem tähelepanu. Vallavalitsuse poolt korraldatud üritused ja vaba aja tegevused on eelkõige valla elanikule suunatud, kuid oodatud on kõik soovijad. Seega esmatähtis on kohaliku elaniku rahulolu, samas võetakse vastu ka turistid ja teiste omavalitsuste elanikud.

“Kuna noorte osakaalu on rohkem, siis pakutakse noortele rohkem, et turg paneb asjad paika. Omavalitsusele on kõige tähtsam, et me suudaks pakkuda kõigile.” (Intervjuu 4)

Vaba aja tegevuste planeerimise olulisus erinevates piirkondades, tegurid, millest tegevuste planeerimisel lähtutakse ning elanike kaasatus vaba aja tegevuste planeerimisse.

Vaba aja tegevuste planeerimist peavad kõik omavalitsused oluliseks valdkonnaks, millega tegeletakse pidevalt ja süsteemselt. Põhja-Tallinnas selgus, et raha jaotumine omavalitsuses erinevate valdkondade vahel oleneb suures osas juhust ja tema taustast. Lasnamäel toodi välja, et valdkond on nooruslikuma ja särtsakama kollektiivi tõttu just viimastel aastatel arenenud ja elavnenud. Mis puudutab ürituste või tegevuste eelistamist, siis üldiselt peeti oluliseks korraldada üritusi, mida on aastaid korraldatud ning mis on hästi elanike poolt vastuvõetud.

Põhja-Tallinna LOV mingeid üritusi esile ei tõsta ja peab kõiki ettevõtmisi nii suurele kui väiksele ühiskonnagrupile oluliseks. Kui vahendeid on vähem, siis on alati keeruline otsustada, milline üritus välja jätta. Otsustamisel lähtutakse asjaolust, et pikkade traditsioonidega üritused saaksid tehtud. Lasnamäel pööratakse enam tähelepanu suurüritustele, kuna neid on keerulisem korraldada. Üldiselt võttes on kultuur ja noorsootöö olulisemad valdkonnad ning sport on pigem MTÜ-de keskne. Pirita LOV peab oluliseks korraldada juba traditsiooniks saanud üritusi, samuti teeb võimalusel koostööd erinevate MTÜ-de ja seltsidega, kuid tihti ei jätku nende toetamiseks palju vahendeid.

“Kindlasti on omad üritused, mis käivad aastast aastasse. Näiteks Vabariigi aastapäeval on meil alati Estonias vastuvõtt, see on viimased 7.a toimunud ja see on üks kontsert, mida me alati püüame korraldada.”
(Intervjuu 3)

Viimsi Vallavalitsuse jaoks on oluline jätkusuutlikkus ja eelistatakse alati oma maja ja allasutuste poolt organiseerimisi. Võimalusel toetatakse ka majaväliseid korraldajaid, kuid eelistatakse pigem projekte, millega on pikaajaline koostöö ja samad vaated. Ühekordsed ettevõtmised saavad harvem toetust.

Vaba aja tegevuste korraldamisel lähtutakse kõikides linnaosavalitsustes eelnevatel aastatel õnnestunud üritustest ning jätkatakse samade korraldamisega. Tallinna linnas viidi eelmisel aastal läbi küsitlus „Positiivne Tallinn”, mille raames said elanikud linnaosades avaldada arvamust erinevate valdkondade kohta, seal hulgas ka vaba aja tegevused. Elanike ettepanekud on võetud linnaosades teadmiseks ning võimaluse korral nendega ka arvestatakse. Viimsi vald ei ole viimastel aastatel vaba aja veetmist puudutavat küsitlust läbi viinud, kuid informatsiooni saadakse pidevalt seltsidelt ja külavanematelt. Vaba aja keskustes ja kultuuriasutustes on tagasiside küsimine populaarsem, kuid selgub, et kui ollakse teenusega enam vähem rahul, siis eriti tagasisidet ei kiputa andma. Sarnaselt omavalitsustele lähtuvad ka vaba aja keskused ja kultuuriasutused ringide ja tegevuste populaarsusest ning külastatavad huvitegevused püsivad kavas. Uudsust ja innovaatilisust püüab pakkuda Pelgulinna Rahvamaja, kes pakub täna näiteks shindod ja energiatreeningut. Kopli Noortemajas viiakse igal aastal läbi rahuloluuuring lapsevanemate seas, ning järgmise õppeaasta ringide kavandamisel arvestatakse saadud tagasisidega. Samuti on juba aastatega välja kujunenud populaarsed ringid, mis igal aastal kiiresti täituvad ning neid kavast maha ei võeta. Lasnamäe Noortekeskus juhindub vaba aja tegevuste planeerimisel Tallinna linna arengukavast, teiseks finantsvõimalustest ja kolmandaks arvestatakse, milliste tegevuste vastu huvi on. Tagasisidet küsitakse igal aastal lastelt ja vanematelt. Pirita Vaba Aja Keskus on inimestest tagasisidet ja uusi ideid küsinud, kuid pole suurt tagasisidet saanud. Seega lähtutakse oma sisetundest, milliseid üritusi/kursuseid ja õpitubasid korraldatakse. Viimsi Huvikeskus saab tagasisidet ja ettepanekuid ringide kohta meililistist, samas tõdeb, et palju ideid sealt tulnud ei ole. Kopli Noortemajas ja Pelgulinna Rahvamajas näib olevat kindlam kontseptsioon rühmatundide osas ja otsuse, milline tund ajakavas võiks olla, teeb juhataja. Samal ajal Pirita Vaba Aja Keskuses, Viimsi Kultuurikeskuses ja Lindakivi Kultuurikeskuses tegeletakse rohkem ruumirendiga MTÜ-dele ning kui vaba ruum on, siis saab sinna tulla soovija tundi andma, olenemata rahvusest ja tegevusest. Pirital selgus, et nii suurt tegevuste pakkumist ei ole, et nad saaksid valida, milliseid ringe võtta ja milliseid jätta. Viimsi Huvikeskuses saab oskustega õpetaja huvi avaldada tunni andmise vastu ning kui tund on populaarne, siis jäetakse see ajakavasse. Pelgulinna Rahvamaja oli ainukene, kes mainis uudsust ja innovaatilisust. Samuti on innovaatilisus kirjas nende arengukavas.

“Paljud asjad on traditsioonid. Õmblusringid on kauem olnud kui mina, masinkudumine samuti on siis üle 20.a olnud. Kui õpetaja on olemas, siis jätkub igal aastal. Samas, tuleb veidi turgu uurida ka. Vaatame ringi ja kuulame, mis inimeste huvi on.” (Intervjuu 5)

Piirkondlikud erinevused etnilisse mitmekesisusse suhtumises ja etniliste gruppidega arvestamine vaba aja tegevuste planeerimisel.

Etnilist mitmekesisust nähakse erinevate asutuste poolt ja erinevates linnaosades erinevalt. On piirkondi, kus peetakse seda kindlasti plussiks, kuid ka neid, kes leiavad selles nii positiivseid kui ka negatiivseid aspekte. Põhja-Tallinnat iseloomustatakse kui paljusid erinevaid rahvuseid koondav ja hästi rikkalik linnaosa. Lasnamäel iseloomustatakse etnilist mitmekesisust kui võimalust, mis toob kaasa spetsiifikat ning võib tekitada probleeme. Pirital rahvuste mitmekesisust tähele üldse ei panda.

Põhja-Tallinnas LOVis ollakse arvamusel, et tegemist on nii positiivseid kui ka negatiivseid aspekte toova asjaoluga, ehk ühelt poolt teeb erinevate rahvuste rohkus linnaosa huvitavamaks, kuid rahvuste eripärad võivad vahel olukorrad keeruliseks teha. Üldjuhul on tegemist siiski positiivse nähtusega. Kopli Noortemaja peab rahvuslikku mitmekesisust kindlasti piirkonna plussiks, samal arvamusel on Pelgulinna rahvamaja.

“Mitmekesisus on väärtus, igatpidi. See annab meile energiat mõelda mitte ainult ühtemoodi, annab võimaluse rikastada meie huvi aja vaba aja tegevusi.” (Intervjuu 6)

Lasnamäe LOVis arvatakse, et etniline mitmekesisus on nii väärtus kui probleem. Väärtuseks on see, et erinevad rahvused võivad pakkuda midagi erilist või omanäolist, samas probleemid võivad tekkida sellest, et neil on erinevad arusaamad. Lindakivi Kultuurikeskus peab seda võimaluseks ning spetsiifikat kaasa toovaks asjaoluks. Lasnamäel seda väärtusena keegi välja ei toonud, samas Põhja-Tallinnas seda tehti.

“Eesti akadeemilisele, konservatiivsele, vahel isegi igavatele korraldusmehhanismidele annab teised väljakutsed. Sellega tuleb harjuda ja

mingeid asju teistmoodi teha. “ (Intervjuu 8)

Viimsi Vallavalitsus on seisukohal, et tegemist on rikkusega, mis probleeme kindlasti ei tekita. Pigem arvatakse, et erinevus rikastab ja nähakse seda positiivsena. Viimsi Huvikeskuse esindaja on täheldanud venekeelsete elanike kasvu Viimsi keskuse lähedal. Samas positiivseid ega negatiivseid jooni selles välja tuua ei oska. Pirita LOV ei näe oma linnaosas mingisugust rahvuste mitmekesisust ning sellest tulenevalt ei oska seda ka hinnata. Sarnasel seisukohal on ka Pirita Vaba Aja Keskus, kes tõdeb, et etnilised grupid Pirital silma ei torka, samas eeliseid ega probleeme Pirital sellest tulenevalt välja tuua ei oska.

“Mingeid kitsaskohti ega probleemi ei näe. Meie siin igapäevaselt rahvuste mitmekesisust Pirital ei näe.” (Intervjuu 3)

Uurides omavalitsustelt, kas nad arvestavad rahvusega vaba aja tegevuste planeerimisel, siis üldiselt vastati valdavalt eitavalt. Vaid Lasnamäe LOV esindaja jutust välja, et nad arvestavad ürituste korraldamisel, et artist meeldiks mõlemale rahvusele.

Ollakse arvamusel, et vaba aja üritused peaksid pigem rahvusrühmi kokku tooma. Erinevatele rahvusgruppidele oma ürituste tegemist õigeks/oluliseks ei peeta. Omavalitsused otseselt rahvusrühmadele üritusi ei tee, kuid võimalusel toetavad MTÜ-sid, kes seda teevad.

“Meil on tavaliselt üritused kõigile suunatud. Erinevate etniliste gruppide jaoks on kolmanda sektori poolt organiseeritud.” (Intervjuu 1)

Vaba aja keskuste ja noortemajade hulgas leidis neid, kes arvestasid rahvusega, aga ka neid, kes seda ei teinud. Lasnamäe Noortekeskus enda väitel rahvusega ei arvesta, kuid tegudest võib välja lugeda vastupidist. Lasnamäe Noortekeskus vastas, et nad ei arvesta tegevuste planeerimisel rahvustega ning tõi näiteks bowlingu turniiri, kuhu kutsuti kõiki koole osa võtma olenemata, mis keeles õppetöö toimub. Samas Vene Teatrisse toimunud väljasõit algkooli lastele oli venekeelne ning eestlasi sellest osa ei võtnud.

Juhataja arvates ei tundnud eestlased huvi sellepärast, et tegemist oli venekeelse üritusega, kuigi kutsed olid saadetud kõigile noortekeskuse külastajatele ja oodatud väidetavalt kõik huvilised olenemata rahvusest. Kui korraldatakse üritus algkooli lastele, mis on otsast lõpuni vene keeles, siis võib eeldada, et eesti keelt kõnelevaid lapsi sinna ei tule, sest nad ei valda vene keelt nii palju, et saaksid toimuvast aru. Samuti olid Lasnamäe Noortekeskuse kodulehel uuringu läbiviimise ajal kõik uudised vene keeles. Teoreetiliselt arvatakse Lasnamäe Noortekeskuses, et eesti ja vene keelt kõnelevaid ei tohiks eraldada ning neile peaksid olema ühised vaba aja veetmise tegevused, kuid reaalselt olevat seda teinekord keeruline teha. Mis puudutab jalgpallimängu, bowlingut või muud tegevust, kus tegutsetakse ühise eesmärgi nimel, siis ei ole keeruline erinevaid rahvusrühmi koos tegutsema panna.

“Kui me vaba aja veetmise kohalt räägime, siis on väga raske eesti ja vene noori panna kokku. Kui nad on väiksed 6-7.a, on kõige lihtsam, kui 11-13.a, siis on juba palju raskem. Palju lähtub ka perest, mida kodus räägitakse. Aga üldiselt tahaks, et nad oleksid vaba aja veetmises koos.” (Intervjuu 7)

Kopli Noortekeskus arvestab rahvusega rühmade planeerimisel, kuna mõned rühmad avatakse puhtalt eestikeelsed ja teised jälle puhtalt venekeelsed. Pelgulinna Rahvamaja enda sõnul rahvusega ei arvesta põhjendades seda, et venekeelsele elanikule eraldi venekeelseid rühmatunde ei ole. On segarühmad, kuhu saavad tulla kõik soovijad. Mõni õpetaja oskab ka vene keelt ja saab vahel ka vene keeles mõnda asja seletada. Samas kuulutusi pannakse nii eesti kui vene keeles.

Erinevused eesti- ja venekeelse elaniku aktiivsuse vahel ning elanike informeerimine piirkonnas pakutavatest vaba aja tegevustest.

Erinevates linnaosades näitavad eesti- ja venekeelsed erinevat aktiivsust üles. Lasnamäe LOVis arvati, et slaavi päritolu elanikud on aktiivsemad ja seda tänu oma temperamendile. Võttes arvesse, et Lasnamäel elab ligikaudu 70% venekeelseid inimesi, siis võib nende aktiivsus suurem tunduda. Põhja-Tallinna LOVis arvati, et eesti keelt kõnelevad räägivad asjades rohkem kaasa ja seda seetõttu, et puudub keelebarjäär.

Pirital ja Viimsis mingeid erinevusi rahvuste aktiivsuse vahel välja ei toodud, arvati, et kui on tarvis millegi ühise eest seista, siis tehakse seda olenemata rahvusest.

Kopli Noortekeskuses täituvad venekeelsed rühmad alati varem, ning eestikeelsed täituvad alati oluliselt aeglasemalt, isegi kui tegemist on populaarse rühmaga. Vene keelt kõnelevad justkui otsustavad kiiremini ja eestlased tahavad kauem mõelda ja ootavad tunniplaani enne registreerimist ära. Lasnamäe Noortekeskuse arvates osalevad nii eesti- kui venekeelsed üritustes sama palju, lisaks arvati, et lasnamäelased ei taha eriti teistesse linnaosadesse üritustele minna ning seetõttu võetakse Lasnamäe üritustest palju osa. Kuna Pirita Vaba Aja Keskuses on venekeelseid väga vähe, siis ei osatud aktiivsust hinnata. Viimsi Huvikeskuses on aktiivsemad eestlased ja põhjus arvatakse olevat venekeelsete väheses eesti keele oskuses.

“Meie majas näen rohkem eestlasi ja oskan öelda, et eestlane on aktiivsem. Ma usun, et eestlased ongi aktiivsemad, sest kui venekeelsed ei oska keelt, siis nad ongi passiivsemad. “ (Intervjuu 10)

Selgub, et erinevad asutused jagavad informatsiooni toimuva kohta erinevates kanalites, erinevas mahus ja keeles ning sellest tulenevalt võib sõltuda ka klientuur. Kohalikud omavalitsused välja arvatud Pirita ja Viimsi, teavitavad üritustest nii eesti kui vene keeles ja seda tavaliselt piirkondlikus ajalehes. Kopli Noortekeskus juhtis tähelepanu, et info jõudmisest kliendini sõltub palju. Kui kuulutada ajalehtedes ja mitmes keeles, siis ollakse aktiivsemad ja huvi on suurem. Kui aga kuulutada vaid teadetahvlitel koolides ja lasteaedades, siis ei pruugi see kõigi huvitatuteni jõuda. Samas kuulutused on kallid ja iga ürituse puhul meedias kuulutamiseks vahendeid ei jagu. Sama täheldati ka Pelgulinna Rahvamajas, et kui kuulutus ilmus ka vene keeles, siis oli see pool palju aktiivsem rühma registreeruma. Lasnamäe Noortekeskuse koduleht on suures osas venekeelne. Pirita Vaba Aja Keskus ning Viimsi Huvikeskus teavitavad üritustest ja muudest vaba aja tegevustest vaid eesti keeles. Seda nii kodulehel kui muul pinnal. Kummaski asutuses venekeelne elanik silma ei paista ehk tihe külaline ei ole.

“Vene keeles me ei kuuluta, sest eeldame, et kõik inimesed oskavad riigi keelt või vähemalt oskavad seda lugeda.” (Intervjuu 10)

Intervjueeritud **eraettevõtetest** ei jaga venekeelset informatsiooni vaid Kohvik/baar Tops Kalamajas, kuid suurelt ei tee ta seda ka eesti keeles. Info liigub inimeselt inimesele ning Facebooki lehel ja seda vaid eesti keeles. Intervjuust selgus, et venekeelsed kliendid neid ei külasta ning nende kaasamiseks ei ole midagi tehtud ega ilmselt hakatagi tegema. Põhjus on kindlasti ka selles, et Tops on väike koht, kuhu palju inimesi ei mahu, mistõttu suured rahvamassid ei ole ka nende eesmärgiks.

Krabi Bowling, kelle klientuuri moodustavad eestlased ja venekeelsed enam vähem võrdselt reklaamib end nii eesti kui vene raadiotes ja ajalehtedes, erinevate flaiirite ja bännerite näol erinevates linnaosades- Mustamäel, Õismäel, Lasnamäel, Pirital ja Kesklinnas. Samuti on ettevõtte kodulehel informatsioon nii eesti kui vene keeles. Pirita Seikluspark reklaamis end eelmisel (esimesel) hooajal vaid vene keeles, kodulehel on info eesti, inglise, vene ja soome keeles. Klientuur on samuti nii eesti- kui venekeelne, lisaks turistid.

Erinevused eesti- ja venekeelsete elanike vaba aja tegevuste eelistustes

Uurides vaba aja keskustest, kultuuriasutustest ning eraettevõtetest, kas mõned tegevused tõmbavad rohkem vene keelt kõnelevaid ja teised eesti keelt kõnelevaid, selgus, et erinevusi täheldatakse. Siin võib põhjuseid otsida keelest tulenevalt, kultuurist tulenevatest maitse-eelistustest või hoopis mujalt. Kopli Noortemajas on täheldatud, et venekeelse õpetaja juurde eesti lapsed ei tule, sama selgus Lasnamäe Noortekeskuses, et eestlasi tõmbab eestlasest õpetaja. Kopli Noortemajas on kunsti- ja tantsuringid venekeelsetele täiesti eraldi rühmad, sest tegemist on arengugruppidega ning segagruppide tegemine selles valdkonnas ei ole nii tõhus. Erinevatel aastatel tulevad erinevad lapsed ning otseselt rohkem erinevusi ei ole vene ja eesti keelt kõnelevate eelistuste vahel täheldatud.

Lindakivi Kultuurikeskuses on täheldatud formaadi erinevusi, ehk vene keelt kõnelevatele meeldib, kui on rohkem esinejaid ja galaformaad, samas eestlased

eelistavad maksimaalselt 1-2 esinejat ühel kontserdil. Piritall on venekeelset elanikkonda vaba aja tegevustes nii vähe näha, et eelistusi välja tuua ei osata. Viimsis toodi välja balletti, mis tõmbab rohkem vene keelt kõnelevaid lapsi, ülejäänud huviringide osas erinevusi ei täheldatud. Pelgulinna Rahvamajas eelistavad vene keelt kõnelevad rohkem kursuseid nagu õmblemine, masinkudumine ja tikkimine. Juhataja arvates on põhjuseks oskuse omandamine, mis võib tööturul kasulik olla. Eestlased harrastavad seal rohkem keha ja vaimu harimist.

Eraettevõtted jagunesid kaheks- spordi ja lõõgastumisega seotud kohad kus käivad venekeelsed ja eestikeelsed pooleks ja rohkem suhtlemisega seotud kohvik/baar, kus peaaegu üldse venekeelseid ei käi. Kohvik/baar Tops esindaja Põhja-Tallinnas on veendunud, et eesti- ja venekeelsete klientide nägemused kodubaarist/kohvikust erinevad märgatavalt. Kui Kalamajas elavale eestlasele on boheemlasliku interjööri kohta hubane, siis venekeelseid kliente käib neil väga harva, samuti on juhtumeid, kus venekeelsed kliendid uksepealt ümber pööravad. Venekeelsele kliendile meeldivad väidetavalt Põhja-Tallinnas kohad nagu SOS-Baar, Kolm Lõvi ja Derevžkaja, kus on venekeelne teenindus, venepärane sisekujundus ning venekanaled mängiv teler. Eestlasest kliendid on neis kohtades harv nähtus ning eesti keeles seal tellida üldjuhul ei saa. Kesklinnas olevat aga venekeelsetel omad kohad ning klientuur Põhja-Tallinna vene baarides ja kesklinna kohtades on erinev. Koht, kus ehk vene ja eesti klient saaksid koos käia on kesklinna tipprestoranid ning vaba aja veetmise asutused, mis ei toetu suhtlemisele nagu näiteks bowling või jõusaal.

“Tegelikult see ei tööta, kui püüad luua kohta, mis mõlemale keelegrupile meeldiks. Pigem on nii, et venekeelsetel on oma kohad ja eestlastel oma kohad. Kohad, mis eeldavad suhtlust, kujunevad eesti ja vene kohtadeks /.../” (Intervjuu 11)

Lasnamäe Noortekeskuse külastajad on 85-90% ulatuses venekeelsed noored. Eestlaste seas on populaarne saviring, kus on eestlasest õpetaja, samuti on eestlasi ligi 30% loovusstuudios. Eestlaste vähesus võib juhataja väitel olla tingitud sellest, et neil ei ole noortekeskuses ühtegi alalist eestlasest töötajat. Samas tuleb tõdeda ka seda, et nende

koduleht on valdavalt venekeelne. Lindakivi Kultuurikeskuse esindaja arvates erineb vaba aja veetmine inimeste huvidest ja kultuurilisest taustast. Samuti mõjutavad traditsioonid ja subkultuurilised erinevused vaba aja veetmise valikuid.

“Et siin on päris selgelt vahe sees erinevatel rahvustel. Traditsioonid ja subkultuurilised erinevused, millega me vaba aega sisustame. Eestlased on koorilaulurahvas, samas venelastele meeldib mandoliinide ja balalaika kursustel. “ (Intervjuu 8)

Krabi Bowlingut Lasnamäel külastavad eesti- ja venekeelsed võrdselt. Kui algusaastatel olid valdavalt venekeelsed kliendid, siis nüüdseks on osakaalud pigem võrdsed. Tegevuste osas vaatavad jalgpalli võistlusi enamjaolt venekeelsed ja laste sünnipäevi peavad samuti rohkem venekeelsed kliendid, teiste teenuste (bowling, piljard, lauahoki, mänguautomaadid) tarbimises erinevusi ei ole. Viimane tuleneb ilmselt sellest, et ümbruskonnas elab rohkem venekeelseid. Üldiselt külastavad neid kliendid üle linna, samuti erinevast rahvusest turistid.

“Kui ma tahan siin palli veeretada, siis ei ole mul vahet, kas kõrval rajal on eestlane või venelane.” (Intervjuu 12)

Pirita Seikluspargi esindajat intervjuuerides selgus, et vene kliendile meeldib tulla pikaks ajaks ja terve perega- vanemad, lapsed ja ka vanavanemad. Nende jaoks tundub vaba aja tegevus olevat pidulikum või suurema tähendusega. Eestlased seevastu lahkuvad peale ronimist/seiklusmängu. Eesti ja venekeelseid käib Seikluspargis enam vähem võrdselt ja üle linna. Kuna Lasnamägi asub lähedal, siis tuleb ka sealt palju kliente. Viimsi Huvikeskuses venekeelsed kliendid eriti silma ei paista, kui siis võib välja tuua vaid balleti, kus venekeelseid on rohkem, kui teistes rühmatundides. Viimsi SPA toob eesti ja venekeelsete erinevuseks selle, et eesti klient käib palju treeningutes, kuid venekeelseid on seal vähem ja tõmbab just vee- ja saunakeskus. Samuti näitab statistika ka, et venekeelsed soetavad spa- ja saunakeskuse sooduspileteid kampaaniakorras eestlastest enam. Viimsi SPAs käib eesti- ja venekeelseid kliente umbes pooleks. Küsides millest võib tulla erinevus, et Viimsi Huvikeskuses nähakse

venekeelset elanikku vähe, arvas Viimsi SPA esindaja, et Viimsi Huvikeskuses on rohkem eestikeelsed ringid ja üritused/kontserdid, mis vene kliendile huvi ei paku.

Koostöö vaba aja tegevuste planeerimisel erinevate asutuste vahel

Omavalitsused mainisid kõige vähem koostööd erasektoriga nimetades vaid erinevate lubade kooskõlastamist. Samal ajal koolide, lasteaedade, noortekeskuste ja vaba aja keskuste ning MTÜ-de ja seltsidega näib omavalitsuste koostöö tihedam olevat. Eraettevõtete intervjuerimisel selgus, et omavalitsused on pigem toetavad, samas kui koostööd tehakse, siis rohkem koolide, lasteaedade ja noortekeskustega. Põhja-Tallinnas intervjueritud kohvik/baar Tops teeb pigem koostööd piirkonnas elavate artistidega, kes seal plaate mängimas käivad või oma loominguga üles astuvad. Krabi Bowling Lasnamäelt mainis koostööd eraettevõtetega, Lasnamäe Noortekeskuse ja asenduskodudega, samuti külastavad neid ka koolid ja lasteaiad, kellele on soodsamad pakkumised. Pirita Seikluspark mainis samuti koostööd erinevate eraettevõtetega, aga ka positiivset suhtumist ja tuge Pirita Linnaosavalitsuse poolt. Viimsi SPA teeb samuti koostööd erinevate ettevõtetega üle Tallinna, aga ka kohaliku omavalitsusega erinevate ürituste planeerimisel.

“Vallavalitsusega teeme ka koostööd. Nemad korraldavad mingi ürituse näiteks maijooks ja meie toetame oma treeneritega, samuti pakume lastehoidu ja õhtul katsume ka afterparty pubis teha. “ (Intervjuu 14)

Intervjuude analüüs on põgusalt kokku võetud tabelis 4.2., kus on näha sarnasusi ja erinevusi piirkondade ning asutuste lõikes.

Tabel 4.2. Intervjuude analüüsi tulemused piirkondade kaupa. O – omavalitsus; A – (all)asutus; E – ettevõtte.

Valdkond/ Teema		Põhja-Tallinn		Lasnamäe		Pirita			Viimsi				
		O	A	E (kohvik/ baar)	O	A (bowling)	E	O	A	E (seiklus- park)	O	A	E (Spa)
E T N I L S E D G R U P I D	Märkamine/ tunnustamine	Jah		ei	jah			ei		jah	Jah/ ei	ei	Jah
	Positiivne/ negatiivne	Pigem pluss	Pluss	Ei oska õelda	Ei pluss ega miinus			Ei oska õelda		Vastus puudub	Pigem pluss	Ei oska õelda	Vastus puudub
	Tegevuste kuulutus-keel	Eesti/ vene		Eesti	Eesti/ vene			Eesti		Eesti/ vene/ muu	Eesti		Eesti/ vene/ muu
	Tegevuste läbiviimise keel	Eesti	Eesti /vene/ sega	Eesti	Eesti	Eesti/ vene/ sega		Eesti	Eesti/ l vene grupp	Eesti/ sega	Eesti		Eesti/ sega
	Kuulutus- kanalid	Eesti/ vene		Eesti	Eesti/ vene			Eesti		Eesti/ vene	Eesti		Eesti/ vene
	Erinevused vaba aja veetmise tegevustes	Eestlane - keha ja vaimu harimine; venekeelne - oskuste õppimine. Eesti ja venekeelsed eelistavad erinevaid baare/kohvikuid . Nende maitset selles osas ei kattu. Kattub, kui tegemist on tipprestoraniga.			Ringides oleneb palju, kas õpetaja on venelane või eestlane. Eestlased eelistavad eestlasest õpetajat. Mängudes ja mitte otsest suhtlemist nõudvatel tegevustel ei ole eelistustel vahet.			Vaba Aja Keskuses pole venekeelseid näha. Seiklusparki tulevad venekeelsed suurema perega ja veedavad kauem aega kohapeal.			Huvikeskuses on venekeelseid lapsi vaid balletis näha, mujal mitte. Venekeelsed käivad seltskondadega ning sauna- ja spakeskuses, eestlased rohkem rühmatreeningutel.		
V A B A A E G	Eelistatud grupid	Otsene eelistus puudub. On välja kujunenud, et eakatel on rohkem aega vaba aja tegevusteks ning baari/kohviku klientuur on välja kujunenud eelistustest tulenevalt vanuseks 25+.			Lapsed ja eakad	Otsest eelistust ei ole, kuid vähem tegevusi on tööealis- tele noortele	Kõik	Eelistused puuduvad. Oodatakse kõiki elanikke igas vanuses.			Kuna piirkonnas on rohkem lapsi ja noori, siis on neile veidi rohkem tegevusi, kuid üldiselt pakutakse kõigile tegevusi		Kõik
	Kodu lähedal või mujal	Kõik on arvamisel, et vaba aega peaks olema võimalik kodu lähedal veeta. Olenemata sellest, et Põhja- Tallinn asub kesklinna teenustele lähedal, on oluline, et kodukoha juures oleks võimalused vaba aja veetmiseks.			Kodukoha lähedal vaba aja veetmise olulisus välja ei tulnud. <u>Bowlingus</u> käiakse üle linna, omavalitsuses toodi välja võimalused mujal linnaosades vaba aega veeta. Kodu lähedal peaksid saama käia lapsed ja eakad, kes on vähem mobiilsed.			Omavalitsuses kodukoha lähedal vaba aja veetmise olulisust välja otseselt ei toodud. <u>Vaba Aja</u> Keskuses peeti oluliseks võimalust käia kodukoha lähedal vaba aega veetmas aja kokkuhoiu ja kogukonnatunde tekkimise eesmärgiga. <u>Seiklusparki</u> oodatakse inimesi üle linna.			Omavalitsuses peeti kodukoha lähedal vaba aja veetmist ja muid tegevusi väga oluliseks, mis loob omavalitsusele hea maine, toob turiste ning tugevdab kogukonnatunnet. <u>Huvikeskuses</u> peeti samuti oluliseks, et elukohas pakutaks võimalusi nii kultuuri- kui muudeks üritusteks. <u>Spa</u> ootab külastajaid üle linna, kuid soovib pakkuda kohalikule elanikule võimalikult palju teenuseid, et oleks kodu lähedal mugav käia.		

5. ARUTELU

Vaba aja veetmist ja erinevusi etniliste gruppide vaba aja veetmisel on uuritud nii Euroopas kui Ameerikas. Eelnevate vaba aja uuringute puhul on tihti keskendutud vaba aja teenuste tarbijate uurimisele. Käesolevas töös on aga võetud fookusesse vaba aja tegevuste planeerijad ehk kohalikud omavalitsused, nende allasutused ja piirkondlikud ettevõtted. Eemärgiks on selgitada välja, kuivõrd oluliseks peetakse mitmekesiste vaba aja veetmise võimaluste pakkumist Tallinna erinevates linnaosades ja tagamaal ning kas selles valdkonnas tuleb esile rahvuslikke erinevusi.

Uuringutulemusena selgus, et vaba aja tegevuste planeerimisel on esinevusi nii piirkondade kui asutuste lõikes. Piirkondlik erinevus tuli välja näiteks sihtgruppide eelistamisel vaba aja tegevuste planeerimisel. Kui Põhja-Tallinnas ja Pirital ühtegi sihtgruppi otseselt ei eelistata, siis Lasnamäel eelistatakse pakkuda tegevusi ennekõike lastele ja eakatele ja seda põhjusel, et tegemist ei ole nii mobiilsete inimestega, kes sooviksid/saaksid tegevusi mõnda teise linnaossa tarbima minna. Tööealistele pakutakse aga vähem, kuna tegemist on väga erinevate huvidega inimestega, mis teeb pakkumise raskemaks, samuti on nad liikuvama eluviisiga ning teise linnaossa liikumine vaba aja veetmiseks ei tekita neile väidetavalt suuri probleeme. Tuginedes eelpool toodud teooriale kogukonna teemal, kus Margaret Stacey (1965) tõi välja, et kogukonna muudab sidusamaks just väiksem liikuvus, siis ilmselt oleks mõistlik siinkohal püüda ka Lasnamäel pakkuda vaba aja veetmise võimalusi võimalikult kodukoha lähedal ka tööealistele elanikele, kes seeläbi õpiksid naabruskonna inimesi rohkem tundma, tugevdaksid sotsiaalset võrgustikku ning kasvataksid kogukonna tunnet. Samuti on Putnam (2000) juhtinud tähelepanu kogukonda toetavatele kontaktidele ja võrgustikele, mis luuakse näiteks spordiklubides, kus erineva sotsiaal-majandusliku või kultuurilise taustaga inimesed spordivad koos ja loovad nii uusi sõpru/tuttavaid väljaspool nende enda võrgustikke

Viimsis eelistatakse teistest veidi enam lapsi ja noori, kuid üldiselt soovitakse kõigile elanikele võimalikult palju võimalusi vaba aja veetmiseks pakkuda. Laste ja noorte suuremat eelistatust põhjendati sellega, et nende osakaal on Viimsis suur ning neile

peab tegevusi kodukohas pakkuma. Vaadates joonist 3.7. on näha, et Viimsis on laste osakaal teistest uuritud piirkondadest tõepoolest suurim.

Vaba aja tegevuste pakkumist kohapeal ehk linnaosas või vallas peeti oluliseks Põhja-Tallinnas, Pirital ja Viimsis. Põhjuseks, miks on oluline kohapeal neid võimalusi pakkuda toodi mugavust, ajakokkuhoidu, kogukonnatunde suurendamist, aga ka võimalust maine tõstmiseks ning uute elanike ja turistide meelitamiseks piirkonda. Lasnamäe linnaosas nagu mainitud, siis kõigile sihtgruppidele seda oluliseks ei peetud pakkuda, tuues põhjenduseks, et Lasnamäe on Tallinna üks osa ning erinevate huvide korral on võimalik neid tegevusi mõnes teises linnaosas teha, sest ühendus teiste linnaosadega on hea, seal hulgas ühistranspordivõimalused. Otseselt tuli selline seisukoht välja omavalitsuse tasandil, kuid kaudselt ka allasutuste poolt, kes soovisid näiteks koostööd teha pigem teiste linnaosadega, eesmärgiga vaadata Lasnamäelt väljapoole. Raske on öelda, miks selline erinevus planeerimistasandil välja tuli, kuid Lasnamäe erineb teistest uuritud aladest elanike arvu ja hoonestuse poolest oluliselt, samuti elab seal erineva rahvuse ja sotsiaalmajandusliku taustaga inimesi. Knox (1982) on toonud välja, et kogukonna uuringutes on täheldatud ees- ja äärelinnade sotsialvõrgustike suuremat lokaliseeritust ja sidusust kui kesklinna piirkondades. Põhjustena on pakutud, et eramajad võivad olla juhtivad tegurid sotsiaalelus, samuti on ees- ja äärelinnad tavaliselt sotsiaalselt ja demograafiliselt homogeensemad ning äärealale kolinud elanikel on suurema tõenäosusega sarnased sotsiaalsed ja vaba aja veetmise eelistused. Siit võib järeldada, et Lasnamäel, kus elanike taust ja ilmselt ka huvid on erinevad, tuleb kogukonnatunde tekitamisega rohkem vaeva näha. Kuigi arengukavas peetakse oluliseks kogukonnatunde tõstmist Lasnamäel, siis intervjuust selgus, et vaba aja tegevuste planeerimise näol seda ilmselt ei tehta, kuna ei peeta oluliseks, et kohapeal oleks võimalikult palju erinevaid vaba aja veetmise võimalusi kõigile ühiskonnagruppidele.

Samuti on oluline, et ühes piirkonnas ei oleks etniliste vähemuste kontsentratsioon liiga kõrge, sest see võib kohalike seas ohutunnet tekitada ning suhtlemist pidurdada (Vervoort et al 2011). Bolt, Van Kempen ja Van Ham (2008) seisukohal, et piirkonnad, kus elab suur osa vähemusi, on atraktiivsed vähemuste seas ning neid kolib sinna pigem

juurde. See tekitab aga olukorra, kus vähemused suhtlevad vähem kohalikega ning rohkem oma rahvuskaaslastega, mis pidurdab kohalikku kultuuriruumi sulandumist ning vähendab aktsepteerimist valdava rahvusgrupi poolt.

Eraettevõtted olid enamasti kõik huvitatud klientidest üle terve linna, kuid näiteks Viimsis toodi välja, et soovitakse just kohalikule elanikule võimalikult palju teenuseid pakkuda, et inimesed ei peaks selleks kesklinna sõitma. Põhja-Tallinnas intervjueritud kohvik/baar näeb end aga pigem kohalikule klientuurile suunatud olevaks, kuigi nädalavahetuse ti tuleb sinna inimesi üle linna.

Tuginedes Fincher & Iversoni (2008) teooriale, milles toodi välja ühiskonna mitmekesistamiseks ja selle säilitamiseks vajalikud kolm etappi: tunnustamine/märkamine, ümberjagamine ja kokku toomine, siis uuringu tulemused viitavad olukorrale, kus nimetatud kolme etappi kõikides piirkondades ning asutuste lõikes läbi ei viida. Võttes arvesse arengukavas toodut ning intervjuu käigus antud seisukohti, siis tundub, et Põhja-Tallinna LOVi tasandil on märgatud ja tunnustatud erinevate etniliste gruppide olemasolu, nende poole pöördutakse läbi venekeelsete kanalite, milleks enamasti on kahekeelne linnaosa ajaleht, samuti soovitakse erinevaid gruppe ürituste raames kokku tuua, mis tähendab, et erinevate laatade, kontsertide ja suurte ürituste puhul on sinna oodatud kõik piirkonna elanikud olenemata rahvusest, vanusest, sotsiaalmajanduslikust taustast vms. Sama võib öelda piirkonnas tegutseva noortemaja ning rahvamaja kohta, kus samuti ollakse teadlikud, et linnaosas elab palju venekeelseid, mistõttu noortemaja pakub ka venekeelseid rühmi teatud hariduse andmiseks ning segarühmad on mõlemas asutuses. Samuti pöördutakse venekeelse elaniku poole läbi erinevate venekeelsete kanalite, milleks enamasti on samuti kohalik mitmekeelne linnaosaleht. Mõlemas asutuses peeti oluliseks, et erineva kultuuri ja rahvusliku taustaga inimesed saaksid läbi ühiste huvide kokku tulla ning seeläbi paremini ühiskonda sulanduda. Petermann (2014) on seisukohal, et lles ümbritsetud etnilisest mitmekesisusest, mida on hästi näha ja kuulda, siis kogevad kohalikud vähemusrahvuste käitumist, kombeid ja harjumusi. Isegi, kui otsest suhtlemist ei toimu, siis etnilise mitmekesisuse aspekt ise ja selle nägemine ühiskonnas tutvustab kohalikele teise rahvuse olemust. Tundub, et Põhja-Tallinnas ollakse omavalitsuse ja allasutuste

tasandil samal arvamusel ning püüeldakse eluolu vastavalt korraldada. Oluliselt erines Põhja-Tallinnas asuv kohvik/baar, kes venekeelsele kliendile tähelepanu ei pööra, kuna on kogenud, et nende kontseptsioon venekeelset klienti ei kõneta ja seda just erineva maitse-eelistuse tõttu. Ollakse küll teadlik, et piirkonnas elab ka venekeelseid kliente, kuid teenuseid nende maitsele ei pakuta, nende poole eraldi ei pöörduta ning kokku tuua ei soovita. Nagu eelpool mainitud, siis tuleneb selline suhtumine erinevate välja kujunenud rahvuste eelistuste tõttu, mida on valdkonnas, mis nõuab suhtlemist, keeruline ühildada või kokku tuua. Eestlaste ja venekeelsete maitSED on baaride ja kohvikute osas jätkuvalt väga erinevad.

Lasnamäe LOVis toimitakse sarnaselt Põhja-Tallinnale, mis tähendab, et erinevate rahvuste paiknemine linnaosas on tunnustatud, nende poole pöördutakse enamasti läbi venekeelse linnaosalehe ning suurte ürituste korraldamisel arvestatakse programmi koostamisel, et see pakuks huvi nii eestlastele kui venelastele. Allasutuste puhul nagu Lindakivi Kultuurikeskus ja Lasnamäe Noortekeskus võis täheldada pigem venekeelsete elanikega arvestamist, millest võib järeldada, et eestlastele pööratakse vähem tähelepanu. Intervjuude läbiviimise ajal oli Lasnamäe Noortekeskuse koduleht venekeelne ning eesti keeles värsket informatsiooni sealt ei leidnud. Kultuurikeskuse teadetetahvil rippusid valdavalt venekeelsed plakatid ja kuulutused. Ühelt poolt on see arusaadav, sest piirkonnas elab ligikaudu 70% venekeelseid elanikke, kuid kui Eesti riigis on mõne asutuse kuulutused suures osas venekeelsed, siis ei pruugi eesti klient sinna teed leida. Ehk allasutuste puhul võiks öelda, et venekeelne elanikkond on tunnustatud, tegevusi pakutakse pigem rohkem venekeelsele, samuti pöördutakse enam venekeelse kliendi poole, kokku on erinevatel rahvustel võimalik tulla, sest on ka segagruppe, kuid kui info on tihti venekeelne, siis eestlased suure tõenäosusega sinna ei tule. Siinkohal tekib küsimus, kas Lasnamäel eestlasega piisavalt arvestatakse. Kuna tegemist on Eesti riigiga ja Lasnamäe arengukavas on soov siin elavaid rahvuseid omavahel rohkem lõimida, siis olenemata suurest venekeelse elanikkonna osakaalust Lasnamäel, peaksid kuulutused ja info olema kindlasti mõlemas keeles, mitte ainult vene keeles nagu kohati on juhtunud.

Piirkonnas tegutsev eraettevõtte, kes pakub bowlingu mängu võimalust, on märganud ja tunnustanud erinevate etniliste gruppide paiknemise Lasnamäel ja mujal Tallinnas ning pöördub läbi erinevate meediakanalite nii eestikeelsete klienti kui venekeelsete poole. Samuti võib seda ettevõtet pidada kohaks, mis toob erinevaid inimesi kokku, sest külastajad pidi olema võrdselt eesti- kui venekeelsed. Kui võrrelda, mis vahe on Põhja-Tallinnas tegutseva ettevõttega, kes venekeelse kliendi poole ei pöördu ja Lasnamäe ettevõttega, kes kuulutab mitmes keeles, siis näib suur erinevus olevat tegevuses. Esiteks on bowlingu ja piljardi puhul juba tegevus olemas, mida kohviku/baari puhul nii konkreetset ette antud ei ole. Baaris loeb rohkem interjäär, muusika, see, mis keeles teenindaja suhtleb ning millised teised kliendid on. Oluline on end tunda hubaselt ja hästi. Teine oluline aspekt on see, et mängimiseks on vaja mitut inimest ja neid tegevusi minnakse tegema oma seltskonnaga, samas kui baari minnakse ka üksi, samuti on erinevus kohtade suuruses. Nimetatud kohvik/baar on väike ja intiimsema õhkkonnaga, kui suur bowlingu ja piljardi saal, kus võõrad inimesed tihti juttu rääkima ei pruugi sattuda, mis väikses baaris on aga rohkem tõenäoline. Ehk siis Lasnamäel LOV arvestab justkui kõigi Fincher ja Iversoni (2008) toodud etappidega, samas allasutused näivad rohkem venekeelse kliendi poole suunatud olevat, mistõttu ei saa öelda, et nad panustaksid otseselt eesti- ja venekeelse kliendi kokku toomisele. Eraettevõtte näib aga samuti täitvat kõiki kolme etappi.

Pirital ja Viimsis, kus venekeelset elanikkonda on märksa vähem kui kahes eelpool toodud piirkonnas, pakutakse venekeelsetele ka vähem tegevusi. Pirita LOV ja vaba aja keskus küll teadvustavad, et neil elavad ka venekeelsed elanikud, kuid igapäevaselt neid ei märgata ega eraldi nende poole ei pöörduta. See tähendab, et omavalitsuse ja allasutuse tasandil venekeelseid elanikke ei tunnustata, vahendeid ümber ei jaotata ning eesmärki neid spetsiaalselt kokku tuua ei ole. Samas piirkonnas tegutsev ettevõtte näeb venekeelset klienti enda asutuses sama palju kui eestlasi, samuti on nende kodulehel info ka vene keeles ning kuulutatakse veel lisaks venekeelsetes kanalites. Kuna eesti ja vene keelt kõnelevaid käib võrdselt, siis see on koht, kus erineva kultuuritaustaga inimesed saavad kokku tulla, küsimus on aga selles, kui palju seal suheldakse, sest seikluspargis on samuti kindel tegevus olemas ja üldjuhul minnakse sinna ka oma sõprade ja tuttavatega.

Viimsis ollakse samuti teadlik, et piirkonnas elavad mitte-eesti päritolu inimesed, kuid ei valla ega allasutuste tasandil nende poole otseselt ei pöörduta, ehk vene keelt ja kanaleid ürituste/tegevuste kuulutamisel ei kasutata. Küll aga peetakse arengukavas oluliseks mitte-eestlaste keeleõppe toetamist, mis näitab, et etniliste gruppidega arvestatakse, kuid mitte otseselt vaba aja tegevuste planeerimisel. Viimsi Spa aga teadvustab venekeelseid kliente ja sarnaselt Krabi Bowlingule Lasnamäel kuulutab ka spa erinevates meediakanalites nii eesti kui vene keeles. Ehk siis sarnaselt Piritale on ka Viimsis valla ja allasutuste tasandil kolmest etapist kaetud vaid üks, samas eraettevõtte tunnustab, pakub teenuseid, pöördub erinevast rahvusest elanike poole ning loob neile koha kohtumiseks.

Veel selgus, et vene ja eesti keelt kõnelevate eelistused vaba aja veetmise osas on kohati erinevad. Pelgulinna Rahvamajas tuli välja, et eestlased eelistavad pigem keha ja vaimu harimist, samas venekeelsed harrastavad rohkem kursuseid, mis annavad oskuse, nagu näiteks õmblemine ja masinkudumine. Lasnamäel intervjuueeritud eraettevõtte oskas välja tuua, et venekeelsed vaatavad rohkem televiisorist sportmänge nagu näiteks jalgpall, mida üldjuhul eestlased neil vaatamas ei käi. Viimsis selgus, et venekeelsed eelistavad rohkem saunakeskuses käimist ning tihti just mitmekesi ja oluliselt vähem treeningutel osalemist, mis on jälle eestlaste seas väga populaarne. Piritale toodi välja, et venekeelsed käivad suurema seltskonnaga, mis tihti on perekond koos vanemate laste ja ka vanavanematega ning nad tulevad pikaks ajaks. Eestlased käivad aga väiksema seltskonnaga ning lahkuvad peale atraktsioonide külastamist. Seostades erinevaid harjumusi kirjandusega, siis Peters et al. (2010) tõdesid, et mitte-lääne immigrandid külastavad linnaparkide gruppidega, mida selgitati sellega, et nad väärtustavad oma perekonda kõrgemalt. Samas mehhiko-ameeriklasi uurinud Carr ja Williams (1993) leidsid, et madalama akultuuratsiooni tasemega mehhiko-ameeriklased veetsid vabas õhus vaba aega suuremate (laiendatud) perede ja seltskondadega, kui need mehhiko-ameeriklased, kelle akultuuratsiooni tase oli kõrgem. Seega võib järeldada, et venekeelsed, kes suuremate peredega vaba aega veedavad on madalama akultuuratsiooni tasemega või väärtustavad oma perekonda enam kui eestlased. Konkreetset järeldust

käesoleva töö raames tehtud uuringu põhjal teha ei ole võimalik. Selleks oleks tarvis uurida konkreetset sihtgruppe, kes vaba aega veedavad.

Minnes analüüsis veidi sügavamale, siis tekib küsimus, kuidas eelpool selgunud planeerimismustrid võivad ühiskonnaarengut mõjutada? Kas Põhja-Tallinnas on lootust tõhusamale integratsioonile, sest venekeelset elanikkonda kõnetatakse ja kutsutakse osa võtma? Või toimib ühiskonda sulandumine paremini Viimsis ja Piritas, kus venekeelsed on suures osas eestlaste piirkonnas ning sunnitud lugema ja vaba aega veetma eesti keeles ning piirkonnad, kus on rohkem venekeelseid, saavad muulsi veelgi juurde ning on tõenäosus segregatsiooni suurenemiseks? Kindlasti ei saa siin vastata üheselt ei integratsiooni ega segregatsiooniseisukohalt, sest nagu arvab Nathan (2011), siis tänapäeval on inimeste identiteedid komplekssemad kui kunagi varem, mis tähendab, et valikute tegemisel lähtutakse samuti paljudest erinevatest faktoritest. Piirkonnad, kus venekeelsete elanike poole pöördutakse ja pakutakse neile meelepärased teenused, võivad teatud kontingendi puhul kindlasti elukohavalikul eelistatuks osutuda. Sama tõdesid ju Bolt, Van Kempen ja Van Ham (2008), et vähemusrahvused eelistavad neid naabruskondi, kus sama rahvuse esindajaid juba eelnevalt elab ning sellest tulenevalt tõuseb teatud piirkondades etniline kontsentratsioon. See tähendab, et kohalikud omavalitsused peavad seda aspekti piirkondade ruumilisel planeerimisel arvesse võtma ning püüdma vältida suure etnilise kontsentratsiooniga piirkondade tekkimist. Samas keskmisest jõukam klient, kes soovib elukohta prestiižsemas ja privaatesmas elurajoonis ei jäta ilmselt Viimsisse või Piritale kolimata, kuna puudub venekeelne sotsiaalne taristu. Mis puudutab integratsiooni, siis nagu „Lõimuv Eesti 2020” tähelepanu juhtis, on integratsioon kahepoolne tegevus, ning selle toimimiseks on oluline, et eestlased oleksid tolerantsemad ning vähemusrahvused alustanud uut kultuuri ja tavasid õppima.

Nõustades Putnam (2000) ning Shauli & Gramanni (1998) seisukohtadega, olen arvamisel, et erinevate rahvuste kokku toomine on sotsiaalsete suhete ja kontaktide tekkimise seisukohalt väga oluline. Ilma kokkupuute ja tundmaõppimiseta on kindlasti keerulisem erinevaid rahvusi ja nende omapärasid mõista ning nendega kohaneda. Nagu Põhja-Tallinna intervjuudest selgus, siis venekeelsete huvi ja osalemine on märgatavalt kõrgem, kui kuulutada läbi venekeelsete kanalite. See tähendab, et kui edastada teavet

vaid läbi eestikeelsete kanalite, siis mingi osa venekeelsest elanikkonnast jääb informatsioonisulgu ja seetõttu on nende osavõtt väiksem ning võimalus eestlastega kokku puutuda samuti väiksem. Samuti olen nõus Viimsi seisukohaga, et mitte-eestlaste keeleõpe on oluline ning selle toetamine on ühiskonnale tervikuna kasulik. Mis puudutab mitmekesiseid vaba aja veetmise võimalusi, siis olen nõus Stebbins (1992) arvamusega ning arvan, et mida rohkem pakutakse võimalusi erinevatele huvigruppidele, seda suuremat kultuurilist kapitali on võimalik koguda ning seetõttu suurema hulga inimestega kõneainet leida ning sotsiaalsõrgustikku suurendada.

6. KOKKUVÕTE

Magistritöö eemärgiks oli välja selgitada, kuidas mitmekesised on vaba aja veetmise võimalused Tallinna erinevates linnaosades ja tagamaal ning kas selles valdkonnas tuleb esile rahvuslikke erinevusi. Töö eesmärgi saavutamiseks esitati järgmised uurimisküsimused:

- Kas ja millised on piirkondlikud ja asutuste vahelised erinevused vaba aja tegevuste planeerimisel?
- Millisel määral arvestatakse vaba aja tegevuste planeerimisel etniliste gruppidega ning kas see erineb piirkonniti/asutuste lõikes?
- Millisel määral arvestatakse vaba aja tegevuste planeerimisel teiste rahvastikurühmade (näiteks vanuse alusel) vajadustega?

Uurimustööst selgus, et vaba aja veetmise võimaluste pakkumine erineb nii asutuste kui piirkondade lõikes. Kui valdavalt arvestatakse piirkonniti ja asutuste lõikes kõigi rahvastikugruppidega, siis Lasnamäel pööratakse keskmisest enam tähelepanu lastele ja eakatele ning teistest veidi vähem nooremale tööealisele elanikule, kelle huvid väidetavalt varieeruvad palju ning kelle soov on keeruline täita. Samuti oldi arvamusel, et noored saavad hõlpsalt vaba aja teenused kätte ka teistest Tallinna linnaosadest ning kodukoha lähedal selle teenuse pakkumine ei ole hädavajalik. Samal ajal eakad ja lapsed, kes nii mobiilsed ei ole, peavad kodukoha lähedal saama vaba aega veeta.

Vaba aja veetmise võimaluste pakkumisel arvestatakse etniliste gruppidega omavalitsuse ja allasutuste tasandil Põhja-Tallinnas ja Lasnamäel, kus kuulutatakse tegevustest ka vene keeles. Samuti viiakse tegevusi läbi tihti mõlemas keeles. Pirital ja Viimsis omavalitsuse ja allasutuse tasandil vene keeles ega vene kanalites vaba aja tegevustest ei kuulutata. Enamasti kõik eraettevõtted soovivad kaasata kõiki ühiskonnagruppe olenemata rahvusest, vaid kohvik/baar Põhja-Tallinnas näeb end kohaliku kodubaarina, kuhu venekeelsed ei satu. Põhjus, miks üks ettevõtte teistest erineb, on ilmselt selles, et see on ainuke ettevõtte, kus vaba aja veetmine eeldab otsest

suhtlemist suuremal või väiksemal määral. Kui puudub kindel tegevus, siis mängivad olulist rolli teised asjad nagu interjöö, suhtluskeel, muusikavalik ja muu selline.

Olulise aspektina tuli veel välja, et venekeelsete ja eestlaste eelistused vaba aja tegevustes on kohati erinevad. Selgus, et venekeelsed eelistavad kursustest neid, mis neile lisa kvalifikatsiooni annavad nagu näiteks masinkudumine ja õmblemine, samal ajal eestlased käivad rohkem keha ja vaimu harivates tundides nagu jooga, tants, aeroobika jms. Lisaks tuli välja, et rühmatreeringuid harrastavad rohkem eestlased ning spa- ja saunaprotseduure rohkem venekeelsed. Lisaks eelistustele selgusid ka mõned käitumuslikud erinevused nagu see, et venekeelsed käivad vaba aega veetmas suuremate seltskondadega, mis koosnevad laiendatud perest või sõpradest ning viibivad kohapeal kauem. Eestlased aga käivad paarikesi või väiksema seltskonnaga ning lahkuvad peale tegevuse lõppu. Kui on võimalus toita kaasa võtta, siis venekeelsed võtavad kaasa ning eestlased ostavad pigem kohapealt.

Kokkuvõttes võib öelda, et uuringust saadud tulemused olid väga huvitavad ning näitasid, et erinevused vaba aja tegevuste planeerimisel esinevad nii piirkondade kui asutuste lõikes. Põnev oleks teemat edasi uurida ning selgitada välja tarbijate arvamused ja seisukohad vaba aja veetmise võimaluste kohta Tallinnas ja tagamaal.

SUMMARY

ETHNIC AND LEISURE DIVERSITY IN PÕHJA-TALLINN, LASNAMÄE, PIRITA AND VIIMSI

Liina Laiverik

Urban space and its environment is in constant process of change. Spatial patterns today are not the same as they were yesterday and the reason for that is globalisation. Mobility of goods, capital and persons is higher than ever and it makes spaces more and more diverse (Marcuse and Kempen 2000). Diversity in the city is something that has always been and according to Wirth (1938) and Fincher & Iverson (2008) it has a tendency to grow even more. Nathan (2000) has said that the key figure for growing diversity is migration but also complex and diverse identities which make leading challenging for city government. Syrett and Sepulveda (2011) agree that one effect that diversity might have is economical profit but only in the right circumstances. At the the same time it is important not to forget that people need to feel safe and accepted in the society to be eager to contribute. A sense of belonging is an important aspect in identity formation (Peters 2010).

In Estonia we have about 30% of Russians (Statistikaamet, 01.01.2013) who came here to work in the factories during the Soviet period. It has been 23 years since the restoration of independence in Estonia and we have still many Russian speaking residents who do not not speak Estonian. Because of that they have fewer opportunities in the labour market and they feel disparity and inequity. We must deal with problems like segregation, discrimination and low integration of ethnic minorities.

According to Shinew et al (2004) one way to meet other people with the same interests is during leisure activities. Leisure activities are something that people choose for themselves according to what they like. It motivated me to investigate how different institutions plan different leisure time activities and which aspects do they take into consideration while planning activities.

The objective of this study is to find out how diverse are the opportunities to spend leisure time in different districts of Tallinn and its outback and if there are any differences on ethnic level. As there are many different types of housing areas with different history and population in Tallinn it was important to choose dissimilar districts for research area. I chose Põhja-Tallinn, Lasnamäe, Pirita in Tallinn and Viimsi as an outback area close to Tallinn.

During the study there were 15 expert interviews carried out between district governments, local leisure and culture institutions and private companies who are organising leisure activities.

The qualitative content analysis showed that there are differences in preferences while organizing leisure time activities in different districts and also in different institutions. While in Pirita and Põhja-Tallinn the local government considered all society groups important then in Lasnamäe children and elderly were preferred. At the same time in Lasnamäe and Põhja-Tallinn ethnic groups were taken into consideration but in Pirita and Viimsi ethnic groups were not getting any attention from the public sector. The reason for that is probably the concentration of ethnic groups which in Pirita and Viimsi are 17% and 11% while in Põhja-Tallinn 45% and Lasnamäe 70%.

There were also some differences in leisure time preferences between minority and majority groups. For example minority groups spend leisure time in larger company which includes extended families or friends while Estonians prefer smaller company. Minorities also attend more often to courses which give them specific skills like knitting and sewing while Estonians like to educate more body and soul. Third more interesting result was that both Estonians and minority groups are happy to participate together in some leisure time activities like football, bowling, sauna but they have different taste and preferences in some other activities, like going to a bar. The reason for that difference is probably connected the communication aspect.

TÄNUAVALDUSED

Täna oma juhendajaid professor Tiit Tammaru ja Kristiina Kamenik'i, kelle nõuanded ja ettepanekud olid töö valmimisel suureks abiks ning kelle sõbralik ja toetav suhtumine andis rohkelt innustust ja motivatsiooni. Suur tänu kõigile omavalitsuste, allasutuste ja ettevõtete esindajatele, kes olid nõus intervjuus osalema ja oma mõtetega käesolevasse töösse panustama. Täna Maarjat kommentaaride ning teisi sõpru ja pereliikmeid moraalse toetuse eest. Viimaks ütlen suure aitäh oma ülemustele ja kolleegidele, kelle mõistva suhtumiseta poleks töö valmimine nii hõlpsalt sujunud.

Kasutatud kirjandus

Alba R, Nee V. 2003. Remaking the american mainstream Assimilation and contemporary immigration. Harvard University Press; Cambridge.

Allison, M. T., 1988. Breaking boundaries and barriers: Future directions in cross-cultural research. *Leisure Sciences*, 10(4), 247-259.

Blau, P.M., 1977. A macrosociological theory of social structure. *American Journal of Sociology*, 83, 26-54.

Bolt, G., Van Kempen, R., Van Ham, M., 2008. Minority ethnic groups in the Dutch housing market: Spatial segregation, relocation dynamics and housing policy. *Urban Studies*, 45, 1359-1384.

Bourdieu, P., 1986. The forms of capital. In: Richardson, J.G (Ed), Handbook for Theory and Research for the Sociology of Education. Greenwood Press, Westport CT, 241-258.

Bourdieu, P., 1984. Distinction: A Social critique of the judgement of taste. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bromley, R. D. F., Tallon, A. R., Thomas, C. J., 2003. Disaggregating the space-time layers of city centre activities and their users. *Environment and Planning*, 35, 1831–1851.

Cantle, T., 2012. Interculturalism: for the era of globalisation, cohesion and diversity. *Political Insight*, 3 (3), 38-41.

Carp, F.M., 1975. Life-style and location within the city. *The Gerontologist*, 75, 27-33.

Carr, D.D., William, D.R., 1993. Understanding the role of ethnicity in outdoor recreation experiences. *Journal of Leisure Research*, 25 (1), 22-38.

Fainstein, S., 2005. Cities and diversity: Should we want it? Can we plan for it? *Urban Affairs Review* 41, 3–19.

Faist, T., 2009. Diversity: a new mode of incorporation? *Ethnic and Racial Studies*, 32 (1), 171-190.

Fincher, R., Iverson, K., 2008. Planning and Diversity in the City: Redistribution, Recognition and Encounter. Palgrave Macmillan, New York.

Floyd, M., 1999. Race, Ethnicity and Use of the National Park System. *Social Science Research Review*, 1 (2), 1–24.

Forrest, R., Kearns, A., 2001. Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies*, 38 (12), 2125-2143.

Forrest, R., Kearns, A., 1999. Joined-up Places? Social Cohesion and Neighbourhood Regeneration. York: York Publishing Services, for Joseph Rowntree Trust.

Friedrichs, J., Blasius, J., 2000. Leben in benachteiligten Wohngebieten. Opladen: Leske und Budrich.

Galster, G. C., 2008. Quantifying the effect of neighbourhood on individuals: challenges, alternative approaches, and promising directions, *Schmollers Jahrbuch*, 128, 7–48.

Glover, T. D., 2004. Social capital in the lived experiences of community gardeners. *Leisure Sciences*, 26 (2), 1-20.

Gordon, M. M., 1964. Assimilation in American life. New York: Oxford University Press.

Heath, T., 1997. The twenty-four hour city concept—A review of initiatives in British cities. *Journal of Urban Design*, 2 (2), 193–204.

Heath, A.F., Rothon, C., Kilpi, E., 2008. The second generation in Western Europe: Education, unemployment, and occupational attainment. *Annual Review of Sociology*, 34, 211-235.

Hewstone, M. 2009. Living apart together? The role of intergroup contact in social integration. Working Paper No. 09–12, Max Planck Institute, Göttingen.

Ideon, A., 2006. Eeslinnastumisest Tallinna linnastus: Hoonestusalade laienemine aastatel 1995-2005. Magistritöö inimgeograafias. Tartu Ülikool, Geograafia instituut.

Inselberg, K., “Eesti ei pääse töötajate sissetoomisest”, Postimees, 08.02.2014.
<http://e24.postimees.ee/2685996/eesti-ei-paase-tootajate-sissetoomisest>

Jókovi, E. M., 2003. Recreation of Turks, Moroccans and Surinamese in Rotterdam and Amsterdam: An exploration of leisure behavior and the effects of ethnic culture on leisure participation. Wageningen, Netherlands: Alterra.

Kangur, A., “Piritale tuleb uus elurajoon”, Äripäev, 15.03.2011.
<http://www.aripaev.ee/default.aspx?publicationid=31503ED6-39D4-4163-9D98-74AA1E3959CE&code=113436>

Keith, M., 2008. After the cosmopolitan? New geographies of race and racism. In: Dwyer, C., Bressey, C. (eds). *New Geographies of Race and Racism in the British Isles*. Aldershot: Ashgate, 193–206.

Knox, P., 1985. Urban Social Geography an Introduction. Longman Singapore Publishers Ltd. Singapore. 2nd edition.

Kulu, H., 2004. Determinants of first residence and migration in the Soviet Union after World War 2: The immigrant population in Estonia. *Environment and Planning A*, 36 (2), 305–325.

Kährik, A., Tammaru, T., 2010. Soviet Prefabricated Panel Housing Estates: Areas of Continued Social Mix or Decline? The Case of Tallinn. *Housing Studies*, 25 (2), 201–219.

Marcuse, P., van Kempen, R., 2000. Globalizing Cities: A New Spatial Order? Blackwell Publishers Ltd, Oxford. ISBN 0-631-21290-6.

Nathan, M., 2011. The Economics of Super-diversity: Findings from British Cities, 2001-2006. London: SERC (Discussion Paper 68).

Nerman, R., 2008. Pirita. Jalutaja teejuht. Solonessi Arhitektuurikirjastus, Tallinn.

Park, Robert E., 1928. Human Migration and the Marginal Man. *American Journal of Sociology* 33(6), 881–893.

Petermann, S., 2014. Neighbourhoods and Municipalities as Contextual Opportunities for Interethnic Contact. *Urban Studies* 51(6), 1214-1235.

Peters, K., 2010. Being Together in Urban Parks: Connecting Public Space, Leisure, and Divercity. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal* 32 (5), 418-433.

Peters, K., Elands, B., Buijs, A., 2010. Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion? *Urban Forestry & Urban Greening* 9, 93-100.

Peterson, R. A., Kern, R. M., 1996. Changing highbrow taste: From snob to omnivore. *American Sociological Review*, 61, 900–907.

Portes, A., 1998. Social capital: Its origin and applications in modern sociology.

Annual Review of Sociology, 24, 1-24.

Portes, A., Rumbaut, R.G. 2001. Legacies The story of the immigrant second generation. Russell Sage Foundation; New York.

Portes, A., Rumbaut, R. G., 1996. Immigrant America: A portrait, Berkeley, CA: University of California Press.

Putnam, R. D., 2007. E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies* 30, 137–174.

Putnam, R., 2000. In Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community with social capital; chits and chums or chats with change. *National Civic Review* 86, 129-139.

Raagmaa, G., Kliimask, J., 2005. Elamuehituse lained asustussüsteemis. H. Kulu, T. Tammaru (toim.) Asustus ja ränne. Uurimusi Ann Marksoo 75. sünnipäevaks. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 82-116

Ruoppila, S., Kährik, A., 2003. Socio-economic residential differentiation in post-socialist Tallinn. *Journal of Housing and the Built Environment*, 18, 49–73.

Sampson, R., 1988. Local friendship ties and community attachment in mass society, *American Sociological Review*, 53, 766– 779.

Shaul, S., Gramann, J., 1998. The Effect of cultural assimilation on the importance of family-related and nature-related recreation among Hispanic Americans. *Journal of Leisure Research*, 30, 47-63.

Shinew, K. J., Glover, T. D., Parry, D. C., 2004. Leisure Spaces as Potential Sites for Interracial Interaction: Community Gardens in Urban Areas. *Journal of Leisure Research*, 36 (3), 336–355.

Silm, S., Ahas, R., 2014. The temporal variation of ethnic segregation in a city: evidence from a mobile phone use dataset. *Social Science Research*. In Press, Accepted Manuscript.

Silm, S., Toomet, O., Ahas, R., 2011. Co-presence as a measure of ethnic segregation. AAG Annual meeting, 12-16.04.2011, Seattle, USA.

Soenen, R., 2006. Het kleine ontmoeten: Over het sociale karakter van de stad Het kleine ontmoeten: Over het sociale karakter van de stad. Antwerp, Belgium: Garant Uitgevers.

- Stacey, M. 1964.** The myth of community studies, *British Journal of Sociology*, 20, 134-146.
- Stalker, G., 2011.** Leisure Diversity as an Indicator of Cultural Capital, *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 33:2, 81-102
- Stebbins, R. A., 1992.** Amateurs, professionals, and serious leisure. Montreal, Canada: McGill- Queen's University Press.
- Stephan, W. G., Renfro, L. C., 2002.** The role of threats in intergroup relations, in: D. Mackie and E. Smith (Eds) *From Prejudice to Intergroup Emotions*. New York: Psychology Press, 191–207.
- Stodolska, M., Yi, J., 2003.** Impacts of immigration on ethnic identity and leisure behavior of adolescent immigrants from Korea, Mexico, and Poland. *Journal of Leisure Research*, 35(1), 49–79.
- Syrett, S., Sepulveda, L., 2012.** Urban governance economic development in the diverse city. *European Urban and Regional Studies*, 19(3), 238-253.
- Syrett, S., Sepulveda, L., 2011.** Realising the diversity dividend: Population diversity and urban economic development. *Environment and Planning A* 43: 487–504.
- Tammaru, T., Kulu, H., 2003.** Ethnic minorities in Estonia: Changes in the size, composition and location. *Eurasian Geography and Economics*, 44, 105–120.
- Varsanyi, M.W., (ed.), 2010.** Taking Local Control: Immigration Policy Activism in US Cities and States. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
- Verbrugge, L. M. 1977.** The structure of adult friendship choices, *Social Forces*, 56(2), 576–597.
- Vertovec, S., 2010.** Towards post-multiculturalism? Changing communities, conditions and contexts of diversity. *International Social Science Journal*, 61 (199), pp. 83-95.
- Vertovec, S., 2007.** Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 30 (6), pp. 1024-1054.
- Vervoort, M., Flap, H. and Dagevos, J. 2011.** The ethnic composition of the neighbour- hood and ethnic minorities' social contacts: three unresolved issues, *European Sociological Review*, 27(5), 586–605.
- Williams, A.M., 2009.** International migration, uneven regional development and polarization. *European Urban and Regional Studies* 16, 309–322

Williams, D.R., Vaske, J.J., 2003. The measurement of place attachment: validity and generalizability of a psychometric approach. *Forest Science* 49 (6), 830-840.

Wirth, L., 1938. Urbanism as a way of life. *American Journal of Sociology*, 44, pp. 1-24.

Dokumendid:

1. Kopli Noortekeskuse Põhimäärus (RT IV, 27.06.2013, 3)
2. Pelgulinna Rahvamaja Põhimäärus (RT IV, 25.06.2013, 10)
3. Pelgulinna Rahvamaja Arengukava 2013-2017
(<http://www.pelgulinna56.ee/arengukava/>)
4. Põhja-Tallinna arengukava aastateks 2014-2018 (RT IV, 06.09.2013, 18)
5. Lasnamäe arengukava (<https://oigusaktid.tallinn.ee/?id=3001&aktid=115299>)
6. Pirita arengukava 2012-2016 (RT IV, 09.03.2013, 47)
7. Viimsi valla arengukava aastateks 2010-2014 (RT IV, 31.12.2013, 61)
8. Põhja-Tallinna loomemajanduse uuring. Telliskivi loomelinnak, Tallinna Ettevõtlusamet (2010). <http://www.telliskivi.eu/Loomemajanduse-uuring.pdf>

Interneti leheküljed:

Viimsi Huvikeskuse koduleht: www.huvikeskus.ee (30.03.2014)

Pelgulinna Rahvamaja koduleht: www.pelgulinna56.ee (30.03.2014)

Pirita Vaba Aja Keskuse koduleht: www.piritavak.ee (30.03.2014)

Põhja-Tallinna Valitsuse koduleht: <http://www.tallinn.ee/est/pohja/> (15.04.2014)

Lindakivi Kultuurikeskuse koduleht: <http://lindakivi.ee> (15.03.2014)

Lasnamäe Noortekeskuse koduleht: <http://www.noortekeskus.ee> (15.03.2014)

Rahvusvaheline Rahvuskultuuride Ühenduste Liit Lüüra koduleht: <http://lyra.ee> (15.03.2014)

Statistikaameti koduleht <http://www.stat.ee> (02.02.2014)

Lisa 1 Intervjueeritud asutused ja isikud

Asutus	Intervjueeritav	Amet	Kontakt	Viide töös
Põhja-Tallinna Valitsus	Elbe Kuuspalu	Kultuuri- ja noosootöö sektori juhataja	elbe.kuuspalu@tallinnlv.ee	Intervjuu 1
Lasnamäe Linnaosa Valitsus	Eve Annus	Kultuuri- ja noosootöö osakonna juhataja	eve.annus@tallinnlv.ee	Intervjuu 2
Pirita Linnaosa Valitsus	Kalle Jõks	Linnaosa vanema asetäitja	Kalle.Joks@tallinnlv.ee	Intervjuu 3
Viimsi Vallavalitsus	Mailis Alt	Abivallavanem Haridus-, sotsiaal- ja kultuuri-valdkond	mailis@viimsivv.ee	Intervjuu 4
Pelgulinna Rahvamaja	Urve Mägi	Juhataja	pelgulin56@gmail.com	Intervjuu 5
Kopli Noortemaja	Jelena Zemenkova	Direktor	jzemenkova@koplinnoortemaja.edu.ee	Intervjuu 6
Lasnamäe Noortekeskus	Sergei Ptsjolkina	Juhataja	juhataja@noortekeskus.ee	Intervjuu 7
Lindakivi Kultuurikeskus	Marko Lõhmus	Direktor	marko@lindakivi.ee	Intervjuu 8
Pirita Vaba Aja Keskus	Margus Toomla	Juhataja	margus@piritavak.ee	Intervjuu 9
Viimsi Huvikeskus	Ita-Riina Pedanik	Juhataja	viimsi@huvikeskus.ee	Intervjuu 10
Kohvik/baar Tops	Harri Tiidus	Juhataja	kohvik@kohvik.ee	Intervjuu 11
Krabi Bowling	Juhataja esindaja	Juhataja esindaja	info@krabibowling.ee	Intervjuu 12
Pirita Seikluspark	Kadri-Mai Kuldkupp	Esindaja	pirita@seikluspark.ee	Intervjuu 13
Viimsi Spa	Lauri Karna	Müügijuht	lauri.karna@spatallinn.ee	Intervjuu 14
Rahvusvaheline Rahvuskultuuride Ühenduste Liit "Lüüra"	Lydia Kõlvart	President	info@lyra.ee	Intervjuu 15

Lisa 2 Intervjuu kava omavalitsustele (Pirita)

Käesoleva intervjuuga soovime uurida vaba aja veetmise võimalusi ja etnilist mitmekesisust Pirital. Püüame selgitada välja, milline on olukord praegu ja milline võiks see tulevikus olla.

Intervjuu koosneb kahest teemaplokist, millest esimeses käsitleme vaba aja planeerimist üldisemalt ning teises osas kitsamalt seoses rahvusteamaga.

Alustame vaba aja temaatikaga üldisemalt.

Teatavasti võib vaba aja veetmise võimaluste pakkumisega muuta piirkonda inimestele atraktiivsemaks ja külastatavamaks, samuti seovad vaba aja tegevused sarnaste huvide ja hobidega inimesi omavahel ja aitavad luua uusi tutvusi.

1. Räägime esialgu vaba aja veetmise võimalustest üldisemalt ja püüame defineerida mitmekesisuse mõiste sisu ja olemust vaba aja veetmise võimaluste seisukohast. Mida tähendavad Teie jaoks mitmekesisused vaba aja veetmise võimalused?
2. Mida Te arvate, kas vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisus on linnaosale (ja selle arengule) oluline? Kuidas see linnaosa arengut mõjutab?
3. Kui mõtlete vaba aja veetmise võimaluste peale Pirital, siis kuidas Te tänast olukorda kirjeldaksite? Kas ja mida oleks vaja muuta? Kuhu suunas liikuda? Milline on Teie tuleviku nägemus vaba aja veetmise võimaluste osas Pirital?
4. Kas ja millistele ühiskonnagruppidele tuleks tähelepanu pöörata vaba aja tegevuste planeerimisel. Kas vaba aja veetmise võimalused peaksid olema mitmekesised kõigile ühiskonnagruppidele (vanuse, soo, rahvuse, sotsiaal-majanduslik tausta, hariduse jne alusel) või sooviksite tähelepanu pöörata teatud kindlatele gruppidele? Kas vaba aja veetmine Pirital võiks olla ainult sealsele elanikkonnale või inimestele üle terve Tallinna?
5. Kui oluline valdkond on vaba aja tegevuste kujundamine ja kavandamine Pirita linnaosavalitsuses? Kas sellega tegeletakse pidevalt ja süsteemselt? Kas mingid tegevused/üritused on olulisemad kui teised?
6. Mil määral olete elanikelt uurinud, milliseid vaba aja tegevusi nad eelistaksid või millistest tegevustest on linnaosas puudus? Millest Te vaba aja tegevuste planeerimisel Pirital lähtute?
7. Kui palju Te vaba aja tegevuste planeerimisel arvestate rahvusega. Kas vaba aja tegevused peaksid erinevaid rahvusrühmi kokku tooma või vastupidi, peaksid vaba ajategevused olema suunatud eraldi erinevatele rahvuskeeleliste rühmadele? Tooge palun näiteid.
8. Kuidas vaba aja keskused/võimalused Pirita linnaosas paiknevad? Kas nad on pigem rohkem koondunud mõnda asumisse või paiknevad hajusalt üle terve linnaosa? Tooge näiteid.
9. Kui palju saab linnaosavalitsus kaasa rääkida avaliku sektori poolt planeeritavates vaba aja tegevustes? Kas otsuseid tehakse pigem linnaosavalitsuse initsiatiivil või Tallinna linna tasandil? Tooge näiteid erinevate ürituste/tegevuste planeerimisest erinevatel tasanditel.
10. Kui palju saab linnaosavalitsus kaasa rääkida erasektori poolt planeeritavates vaba aja tegevustes?

Järgmisena soovime puudutada täpsemalt etnilise mitmekesisuse teemat.

1. Millisena näete rahvuslikku mitmekesisust Pirital? Kas see on väärtus/trump/eelis või pigem olukord, mis tekitab probleeme? Tooge palun näiteid oma ametkonna igapäevatööst.
2. Kuidas paiknevad erinevate rahvusrühmade esindajad Pirital? Kas on kujunenud välja eestlaste piirkonnad ja vähemuste piirkonnad/tänavad? Mis neid piirkondi eristab lisaks rahvusele?
3. Kui mõtlete erinevatele rahvustele Pirital, siis milliseid grappe võiks rahvusrühmade sees eristada? (kas keelepõhiselt või veel kuidagi?)
4. Kas Pirital kavandatakse venekeelsele elanikkonnale lähiajal uusi kooskäimiskohti? Milliseid ja kuhu?
5. Kui aktiivsed on Pirita elanikud ning kas siinkohal saab tuua välja erinevusi rahvusrühmade vahel? Milliseid seltsinguid ja kogukonnaliikumisi on Pirital ja kui palju räägitakse kaasa linnaosa arengus?

Kas oskate soovitada mõnda aktiivset inimest/MTÜ-d piirkonnas, kes võiks meid selles uuringus aidata? Kedagi, kes suhtleb venekeelse elanikkonnaga või korraldab üritusi.

Lisa 3 Intervjuu kava allasutustele (Lasnamäe)

Käesoleva intervjuuga soovime uurida vaba aja veetmise võimalusi ja etnilist mitmekesisust Lasnamäel.

Teatavasti võib vaba aja veetmise võimaluste pakkumisega muuta piirkonda inimestele atraktiivsemaks ja külastatavamaks, samuti seovad vaba aja tegevused sarnaste huvide ja hobidega inimesi omavahel ja aitavad luua uusi tutvusi.

1. Räägime esialgu vaba aja veetmise võimalustest üldisemalt ja püüame defineerida mitmekesisuse mõiste sisu ja olemust vaba aja veetmise võimaluste seisukohast. Mida tähendavad Teie jaoks mitmekesised vaba aja veetmise võimalused?
2. Mida Te arvate, kas vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisus on Lasnamäe linnaosale (ja selle arengule) oluline? Kuidas see linnaosa arengut mõjutab?
3. Kui mõtlete vaba aja veetmise võimaluste peale Lasnamäel, siis kuidas Te tänast olukorda kirjeldaksite? Kas vaba aja veetmise võimalused on mitmekesised ja pakuvad erinevaid võimalusi erinevas vanuses, erineva tausta ja huvidega inimestele? Või on Lasnamäel vaba aja tegevuste planeerimisel keskendunud mingile kindlale huvigrupile?
4. Millised inimesed Teie Lindakivi Kultuurikeskust külastavad? Milliseid huvigruppe võib eristada? (sugu, vanus, rahvus, sotsiaalmajandsulik taust, haridus vms). Tooge näiteid.
5. Mil määral vaba aja veetmise eelistused varieeruvad grupiti? Millised grupid mis tegevusi eelistavad? Kas eelistused varieeruvad rahvusest tulenevalt? Tooge näiteid.
6. Kas olete täheldanud, et mõned tegevused/üritused tõmbavad rohkem eestlasi ja teised vene keelt kõnelevaid elanikke?
7. Millest Te vaba aja tegevuste planeerimisel/ ürituste korraldamisel Lasnamäel lähtute? Mil määral olete inimestelt uurinud, milliseid vaba aja tegevusi nad eelistaksid või millistest tegevustest on linnaosas puudus?
8. Kui palju Te vaba aja tegevuste planeerimisel arvestate rahvusega. Kas vaba aja tegevused peaksid erinevaid rahvusrühmi kokku tooma või vastupidi, peaksid vaba ajategevused olema suunatud eraldi erinevatele rahvuskeeleliste rühmadele? Tooge palun näiteid.
9. Mil määral teete vaba aja tegevuste planeerimisel koostööd ja kellega? (kohalikud elanikud, linnaosavalitsus jt). Kui palju sekkub linnaosavalitsus Lindakivi Kultuurikeskuse töösse vaba aja tegevuste planeerimisel?
10. Millisena näete rahvuslikku mitmekesisust Lasnamäel? Kas see on väärtus/trump/eelis või pigem olukord, mis tekitab probleeme? Tooge palun näiteid oma ametkonna igapäevatööst.
11. Kui aktiivsed on Lasnamäe elanikud vaba aja tegevustes ning kas siinkohal saab tuua välja erinevusi rahvusrühmade vahel?

Lisa 4 Intervjuu kava eraettevõtetele (Pirita)

Käesoleva intervjuuga soovime uurida vaba aja veetmise võimalusi ja etnilist mitmekesisust Pirital.

Teatavasti võib vaba aja veetmise võimaluste pakkumisega muuta piirkonda inimestele atraktiivsemaks ja külastatavamaks, samuti seovad vaba aja tegevused sarnaste huvide ja hobidega inimesi omavahel ja aitavad luua uusi tutvusi.

1. Räägime esialgu vaba aja veetmise võimalustest üldisemalt ja püüame defineerida mitmekesisuse mõiste sisu ja olemust vaba aja veetmise võimaluste seisukohast. Mida tähendavad Teie jaoks mitmekesised vaba aja veetmise võimalused?
2. Milliseid vaba aja veetmise võimalusi Teie ettevõtte pakub? Millisele sihtgrupile Te olete suunatud?
3. Milline on Teie ettevõtte klientuur? Kes Teie tooteid/teenuseid enim tarbib, kes kõige vähem?
4. Milliseid tooteid/ teenused erinevaid huvigrupid eelistavad? Kas saab välja tuua rahvusest tulenevaid erinevusi?
5. Mil määral arvestate vene keelt kõneleva klientuuriga?
6. Millest Te vaba aja tegevuste planeerimisel/ ürituste korraldamisel/ Pirita Seikluspargis lähtute? Mil määral olete inimestelt uurinud, milliseid üritusi nad eelistaksid?
7. Mil määral teete vaba aja tegevuste planeerimisel koostööd ja kellega? (kohalikud elanikud, linnaosavalitsus jt).
8. Kui aktiivsed on Pirita elanikud vaba aja tegevustes ning kas siinkohal saab tuua välja erinevusi rahvusrühmade vahel?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Liina Laiverik,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Etniline ja vaba aja veetmise võimaluste mitmekesisus Põhja-Tallinnas, Lasnamäel ja Viimsis,” mille juhendajad on professor Tiit Tammaru ja Kristiina Kamenik,
  - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **18.05.2014**